

TAMPEREEN YLIOPISTO

Katri Rosenberg

MAATALOUDEN JA VILJELIJÄN PARHAAKSI: VILJELYNEUVOJA, VIIHDETTÄ JA KII-
TOSTA TYÖSTÄ

Maatalousnäyttelyt Loimaan kauppalassa ja Huittisten Lauttakylässä kesällä 1937

Historian pro gradu -tutkielma

Tampere 2015

ROSENBERG KATRI: Maatalouden ja viljelijän parhaaksi: viljelyneuvoja, viihdettä ja kiitosta työstä. Maatalousnäyttelyt Loimaan kauppalassa ja Huittisten Lauttakylässä kesällä 1937.

Pro gradu -tutkielma, 92s.

Historia

Huhtikuu 2015

Pro gradu -tutkielmassani tutkin maatalousnäyttelyä ilmiönä 1930-luvun lopun Länsi-Suomessa. Lähestyn aiheitani vertailevan tapaustutkimuksen keinoin ja olen valinnut tarkasteltaviksi kohteikseni kaksi vuoden 1937 heinäkuussa järjestettyä maatalousnäyttelyä: Satakunnan maatalousjuhlan ja Huittisten maatalousnäyttelyn sekä Loimaan seudun maatalousnäyttelyn. Nämä näyttelyt järjestettiin kahden viikon välein lähes naapurikunnissa ja molemmat keräsivät kymmentuhatpäisen yleisön. Varsinainen tutkimuskysymykseni on, mikä ja millainen tapahtuma maatalousnäyttely 1930-luvun lopun Länsi-Suomessa oli ja millaisia kytköksiä sillä oli aikansa yhteiskuntaan. Tutkielmassani selvitän sitä, peilasivatko maatalousnäyttelyt niitä ympäröivää yhteiskuntaa ja sitä paikallisyhteisöä, jossa ne järjestettiin, ja jos peilasivat, niin miten. Samalla selvitän niiden osaa yhteiskunnan muutosprosessissa: kuinka ne pyrkivät osaltaan viemään sitä eteenpäin ja vastaamaan siihen.

Aineistonani käytän kumpaisenkin maatalousnäyttelyn näyttelyluetteloita, Loimaan kuntien ja Varsinais-Suomen maanviljelysseuran pöytäkirja-aineistoa sekä sanomalehtiaineistoa, joiden avulla rakennan sisällönanalyysin keinoin laajempaa kuvaa tutkittavasta ilmiöstäni. Tutkielman aikarajauksena on näyttelyiden järjestämisvuosi 1937, jolloin Suomen talouskasvu oli viimein alkanut nousta vuosikymmenen alun lamasta ja kasvavat kaupungit ja niiden teollisuus houkuttelivat väkeä pois maaseudulta. Samanaikaisesti maassamme oli kuitenkin maanomistusolojen muutosten myötä perustettu kymmeniä tuhansia uusia pientiloja ja kehittyvä koneistuminen mullisti työntekoa tiloilla. Yhteiskunta oli tuolloin monella tapaa murrostilassa. Tarkastelukohteena oleva Länsi-Suomi oli tutkittavana ajankohtana maamme kehittyneintä maatalousaluetta, jossa industrialismin ja maaseudun välinen kohtaaminen oli selkeästi havaittavissa.

Maatalousnäyttelyiden historiaa on ryhdytty tutkimaan vasta aivan viime aikoina ja niiden tutkimuksessa kysymyksiin siitä, miksi maatalousnäyttelyitä on järjestetty, mikä niiden funktio on ja mihin niillä on pyritty, ei juuri ole saatu vastauksia. Perinteisesti maatalousnäyttelyitä on pidetty tiedonvälitystapahtumina, joiden tarkoitus on ollut välittää kävijöillensä tietoa maatalousalan uutuuksista ja työtä helpottavista innovaatioista. Samalla ne ovat olleet maatalousväestön yhteinen juhlatilaisuus. Tutkielmani kuitenkin osoittaa, että vuoden 1937 länsisuomalaisissa maatalousnäyttelyissä kyse ei ollut vain puhtaasta tiedonvälityksestä vaan ne olivat moniulotteisia tapahtumia, joilla oli laajat kytkökset niitä ympäröivään yhteiskuntaan ja eri yhteisöihin. Tutkittaessa Loimaan ja Huittisten maatalousnäyttelyitä tarkemmin, esiin nousi kolme laajaa teemaa, joihin tutkimani näyttelyt linkittyvät. Ne ovat teollistuminen ja sen asettamat haasteet maaseudulle, sosiaaliset hierarkiat ja maatalousyhteiskunnan fragmentoituminen sekä rahatalouden kasvava vaikutus maaseudulla. Tutkielmani käsittelyluvut rakentuvat näiden teemojen kautta.

1930-luvun lopun länsisuomalaisissa maatalousnäyttelyissä kyse oli paitsi viljelijäneuvonnasta ja innovaatioiden levittämisestä, myös maaseudun vastauksesta industrialismin asettamiin haasteisiin. Maatalous osoitti näyttelyillä tarpeellisuutensa ja kilpailukykynsä asettamalla esille laadukkaita tuotteita, edistyksellistä teknologiaa ja tuotantoa tehostavia innovaatioita. Paikallisten maatalous-

näyttelyiden näyttelyosastoilla nostettiin esiin tuotteiden paikallinen parhaimmisto, jolla esiteltiin senhetkistä maatalouden kehitystasoa. Näyttelyt olivat osoitus siitä, että maatalous ei ollut pudonnut kehityksen kelkasta, vaan oli yhä elinvoimainen ja kilpailukykyinen, joskin sen saavuttaminen vaati investointeja ja markkinatalouden yhä tiukempaa ulottautumista maaseudulle.

Samalla paikallinen yhteisö ja sen keskinäiset hierarkiat näkyivät selvästi maatalousnäyttelyissä. Maatalousnäyttelyt paitsi raottivat ja rikkoivat, mutta myös tukivat perinteistä agraarista sukupuoli- ja työnjakokäsitystä. Ne tarjosivat myös paikan sosiaalisille kohtaamisille, katkaisivat työntäyteisen arjen ja houkuttelivat väkeä matkustamaan paikalle pitkänkin matkan takaa. Näin ne osaltaan tukivat kasvavaa vapaa-ajan matkustamista ja maaseudun ihmisten maailmankuvan avartumista liikkumisen kautta.

Kesän 1937 länsisuomalaiset maatalousnäyttelyt olivat aikansa yhteiskunnan ja maatalouskulttuurin peilejä, jotka heijastelivat paitsi maatalouden kehitystä myös paikallisyhteisön toimintaa ja perinteisten talonpoikaisten perhe- ja sukupuoliarvojen olemassaoloa. Samalla ne olivat kuitenkin myös toimijoita, jotka olivat aktiivisesti mukana muuttamassa yhteiskuntaa ja viemässä sen murrosta eteenpäin. Tapahtumat itsessään olivat paitsi valistusta viljelyksestä ja kotitaloudesta niin viljelijöille kuin kaupunkilaisillekin, myös maatalouden juhlatilaisuuksia, joissa jaettiin kiitosta työstä ja joissa järjestäjät yrittivät luoda uskoa suomalaiseen maatalouteen ja viljelijöihin, jotta nämä jaksaisivat jatkaa työtään rinta rinnan isänmaan yhteisen onnen ja hyvinvoinnin eteen.

Asiasanat: maatalousnäyttely, innovaatiot, Länsi-Suomi, teollistuminen, maatalous, yhteiskunta, murros, maatalousseurat, 1930-luku

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1 Tutkimuskysymys ja yhteys aiempaan tutkimukseen	2
1.2 Keskeisiä käsitteitä	6
1.3 Aineisto ja metodit	7
2. Maatalousnäyttelyilmiön taustaa	12
2.1 Maailma näytillä – 1800-luvun yleinen näyttelyinnostus	12
2.2 Esikuvia maailmalla – kansainvälinen ilmiö	16
2.3 Suomalaiset maatalousnäyttelyt ja niiden järjestäjät	20
3. Maatalouden vastaus industrialismille	25
3.1 Viljelijäneuvontaa ja valistusta	26
3.2 Teknisten innovaatioiden esiinmarssiareena	37
3.3 Luokiteltu näytteilleasettamisjärjestys	42
3.4 Neuvonnalla tukea Suomen maatalouden kehittämiseen	47
4. ”Yhdessä isänmaan onnen ja tulevaisuuden hyväksi”	49
4.1 Talonpoikien ja pientilallisten maa	51
4.2 Voimat kokoon yhteistyöhön	53
4.3 Jatkuvuuden toiveita ja kohtaamisia tanssin pyörteissä	61
4.4 Rikotut ja tuetut hierarkiarakenteet	66
5. Rahatalous kohtaa maaseudun	69
5.1 Näyttelyiden taloudellinen tuki	70
5.2. Maatalousnäyttely vapaa-ajan vieton kohteena	77
5.3 Raha ratkaisee myös maatalousnäyttelyissä	80
6. Aikansa yhteiskunnan ja maatalouskulttuurin peili	81
Lähteet ja kirjallisuus	86

1. Johdanto

Maanviljelijöihin kohdistuneella neuvontatyöllä on Suomessa pitkät perinteet. Työ alkoi käytännön tasolla 1740-luvulla, jolloin Suomen ensimmäinen maatalousneuvoja, lääninlampuri, aloitti työnsä Turun ja Porin läänissä. Nimensä mukaisesti lääninlampurit vastasivat lammastalouden edistämistä, mutta tekivät myös muuta, yleisluontoisempaa maatalousneuvontatyötä ja vastasivat erityisesti uusien viljelijöiden tutustuttamisesta uusiin viljelykasveihin. Tarve yhä laajemmalle neuvonnalle kuitenkin kasvoi ja neuvontatyötä syntyi omalta osaltaan kehittämään 1700–1800-lukujen vaihteessa perustettu Suomen Talousseura. Talousseura toimi neuvontajärjestönä, tarkoituksenaan ”edistää talouselämää ylipäänsä ja maataloutta erityisesti”.¹

Suomen Talousseura ryhtyi 1800-luvun puolivälissä järjestämään Ruotsista saadun mallin mukaisesti viljelijäinkokouksia, joissa käsiteltiin ajankohtaisia kysymyksiä ja ilmiöitä maanviljelyyn liittyen. Kokousten yhtenä osa-alueena oli myös viljelijöiden tutustuttaminen uusiin innovaatioihin. Tämä toimi maatalousnäyttelytoiminnan alkusysäyksenä. Ensimmäisissä, viljelijäinkokousten yhteydessä järjestetyissä näyttelyissä esiteltiin lähinnä työkaluja ja erilaisia viljansiemeniä, sekä esitelmöitiin viljelijöille erilaisista viljelyyn liittyvistä asioista.² Sittemmin näyttelyt ovat kehittyneet laaja-alaisemmiksi maatalouden eri tuotantosuuntien ja -välineiden esittelytilaisuuksiksi, joihin liittyvät myös huvi ja viihde vahvasti.

Maatalousnäyttelyllä tarkoitetaan tässä tutkielmassa viljelijöiden neuvonta-, juhla- ja huvitilaisuutta, jossa esiteltiin kulloisetkin kone-, tuotantoeläin-, kasvi- ja työkalu-uutuudet sekä yritettiin kannustaa viljelijöitä tehokkaampaan tuotantoon ja toivottuihin tuotantosuuntiin. Näyttelyillä on alusta asti ollut myös vahva sosiaalinen puoli: viljelijät tapasivat niissä toisiaan, pääsivät keskustelemaan vertaistensa kanssa ja jakoivat kokemuksia. Samalla ne toivat varmasti toivotun katkoksen työntäyteiseen arkeen. Maatalousnäyttelyistä muodostui 1900-luvulla hyvin suosittu ilmiö, sillä ne keräsivät useasti pariinsa kymmentuhatpäisiä yleisöjoukkoja ympäri Suomen. Varsinainen näyttelyiden kulta-aika sijoittuu 1950-luvulle, mutta jo sotia edeltävänä aikana 1930-luvulla ne osoittautuivat tehokkaiksi yleisömagneeteiksi.³ Alun perin maatalousnäyttelyiden kohdeyleisönä olivat maanviljelijät ja muut henkilöt, jotka saivat ansionsa maanviljelyksestä. Heidän lisäksi maatalousnäyttelyt olivat avoimia kaikelle muullekin kansalle, eli näyttelyn kävijän ei välttämättä tarvinnut olla missään suo-

¹ Niemelä 1996, 31, 33, 39.

² Niemelä 1996, 385–386.

³ MTT, Agropolis Oy, MTK, Viestilehdet Oy, ProAgria Keskusten Liitto ja Maatalouden Laskentakeskus Oy. ”Pöytäkirja maatalous- ja maaseutunäyttelyiden taustasta.” [<http://www.agronet.fi/mkl/nayttely.htm>]. Luettu 13.1.2015.

rassa kosketuksessa maatalouteen. Totta kuitenkin on se, että 1930-luvulla suuri osa kansasta sai vielä elantonsa joko suoraan tai välillisesti maataloudesta,⁴ eli aihe oli varmasti harvalle kävijälle täysin vieras.

1.1 Tutkimuskysymys ja yhteys aiempaan tutkimukseen

Pro gradu -tutkielmassani tutkin maatalousnäyttelyä ilmiönä 1930-luvun lopun Länsi-Suomessa. Olen valinnut tarkasteltavaksi ajanjaksoksi vuoden 1937. Tuolloin yhteiskunta oli vielä vahvasti maataloudesta elantonsa saava ja torpparivapautuksen myötä maa oli saanut lisää viljelijöitä, joista iso osa oli pientilallisia. Maan talouskasvu oli vuosikymmenen laman jäljiltä vihdoinkin lähtenyt nousuun ja sen myötä koneistuminen oli saanut uutta tuulta siipiensä alle. Kasvavat kaupungit ja niiden teollisuuslaitokset houkuttelivat väkeä pois maaseudulta. Maamme eli monella tapaa murrostilassa. Maatalousnäyttelyitä järjestettiin ahkerasti kesäisin ympäri Suomea ja jopa hyvin lähekkäin toisiinsa. Tästä huolimatta yksittäiset näyttelyt keräsivät paljon kävijöitä. Länsi-Suomi valikoitui tutkimuskohteekseni sen vuoksi, että se oli tuolloin maamme kehittyneintä maatalousaluetta, jolla industrialismin ja maaseudun välinen kohtaaminen oli selkeästi havaittavissa.⁵

Varsinainen tutkimuskysymykseni on, mikä ja millainen tapahtuma maatalousnäyttely 1930-luvun lopun Länsi-Suomessa oli ja millaisia kytköksiä sillä oli aikansa yhteiskuntaan. Tutkimuksessani selvitän sitä, peilasivatko maatalousnäyttelyt niitä ympäröivää yhteiskuntaa ja sitä paikallisyhteisöä, jossa ne järjestettiin, ja jos peilasivat, niin miten. Samalla selvitän niiden osaa yhteiskunnan muutosprosessissa: kuinka ne pyrkivät vastaamaan siihen ja toisaalta veivät sitä eteenpäin. Pohdin myös sitä, minkälainen kuva suomalaisesta maataloudesta välittyi niiden kautta. Tähän kaikkeen ja maatalousnäyttelyilmiön eri kerroksiin pureudun tarkastelemalla näyttelyiden sisältöä ja tarjontaa.

Lähestyn tutkimuskysymystäni kahden yksittäisen maatalousnäyttelyn myötä, käyttäen niitä esimerkitapauksina. Vuoden 1937 heinäkuussa Länsi-Suomessa järjestettiin kaksi suurta maatalousalan tapahtumaa: *Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely* Huittisten Lauttakylässä sekä *Loimaan seudun maatalousnäyttely* Loimaan kauppalassa. Tapahtumat järjestettiin kahden viikon välein lähes naapurikunnissa ja samankaltaisuudestaan huolimatta molempien kävijämäärät nousivat yli kymmeneen tuhansiin.⁶ Sekä Loimaan kauppalaan että Huittisten väkiluvut itsessään jäivät vuonna 1937 reilusti alle kymmeneen tuhanteen, joten ulkopaikkakuntalaisia kävijöitä

⁴ Ks. esim. Haapala 2007, 50–51.

⁵ Haapala 1995, 84.

⁶ Huittisten maatalousnäyttelyn yleisöarviot liikkuvat 14 000 henkilössä, Loimaalla kävijöitä arveltiin olleen jopa 35 000.

oli molemmissa näyttelyissä yli puolet.⁷ Päättävissä onkin, että jokin selvästi veti tämänkaltaisissa tapahtumissa ihmisiä puoleensa. Korkeat kävijämäärät puhuvat sen puolesta, että kävijät kokivat saavansa tapahtumasta jotain – tuskin he muuten olisivat nähneet vaivaa lähteäkseen mahdollisesti pitkänkin matkan takaa maatalousnäyttelyyn.

Virallisesti maatalousnäyttelyissä kyse oli järjestäjien mukaan alueen maatalouden katselmuksista, joissa esiteltiin vallitsevaa maatalouden kehitystasoa. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että näyttelykävijöille esiteltiin uutuuksia niin viljelytekniikan, viljeltävien kasvien kuin eläinten hoidon saralta, tarkoituksena lisätä heidän tietoisuuttaan asioista. Lisäksi esillä olivat tuotteliaat tai edistykselliset paikalliset viljelijät, käsityöläiset tai kotitaloustuotteiden jalostajat. Samalla maatalousnäyttely oli kuitenkin juhlatilaisuus, jossa jaettiin tunnustusta hyvin tehdystä maataloustyöstä ja taidoista sekä Satakunnan Maatalousjuhlien ja Huittisten Maatalousnäyttelyn juhlaoppaan sanoin lujitettiin yhdessä uskoa ”isänmaamme onneen ja tulevaisuuteen”⁸.

Kokonsa ja järjestäjiensä puolesta näyttelyt voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään: paikalliset, seudulliset ja valtakunnalliset maatalousnäyttelyt. Yleisimpiä näistä olivat paikallisten maamiesseurojen ja seudullisten maanviljelysseurojen yhteistyössä paikallisten kanssa järjestämät näyttelyt, joita käsitelen tässä tutkielmassa. Paikallisia ja seudullisia maatalousnäyttelyitä järjestivät yleensä niin sanottu oman kylän toimijat, eli paikalliset maanviljelys- ja maamiesseurat, maatalousnaiset, kunnat ja yritykset, mutta myös valtakunnalliset toimijat kuten VR olivat mukana järjestelyissä. Kyse olikin usein monen pienen toimijatahon voimien yhdistämisestä yhteisen suuren ponnistuksen eteen.

Maatalousnäyttelyiden historiaa on ryhdytty tutkimaan vasta aivan viime aikoina. Aiemmin ne on tutkimuksessa nähty lähinnä vain yhtenä osana maataloudellisten järjestöjen ja talousseurojen toimintaa, mutta kuten uusi tutkimus osoittaa, maatalousnäyttelyt ja niitä edeltäneet maanviljelyskoukukset ovat niin laajoja ilmiöitä, että ne ansaitsevat oman tutkimuksensa.⁹ Leif Runefelt ja Mats Morell ovat tutkineet ruotsalaisten maanviljelyskokousten ja maatalousnäyttelyiden historiaa, Marren Jonasson taas Suomen maanviljelyskokousten, joihin niihinkin liittyi hyvin varhain näyttelytoiminta. Nämä tutkimukset on nyt tuotu yksiin kansiin Suomen ja Ruotsin maanviljelyskokous- ja maatalousnäyttelyhistoriaa käsittelevässä teoksessa *När landet kom till staden. Lantbruksmöten och lantbruksutställningar som arenor för agrara moderniseringssträvanden i Sverige och Finland*

⁷ Loimaan kauppalan väkiluku vuonna 1937 oli 2 806 henkilöä, viereisen Loimaan kunnan 7 817 henkilöä ja Huittisten 8 744 henkilöä. SVT VI: 87, Väestötilasto. Väestösuhteet vuonna 1937.

⁸ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 5.

⁹ Runefelt 2013, 17.

1844-1970.¹⁰ Näiden tutkijoiden tutkimustyö tosin keskittyy pääasiassa 1800-luvun maanviljelyskokouksiin ja maatalousnäyttelyihin, jättäen 1900-luvun tapahtumat pieneen osaan.

Maatalouteen liittyvät kokoukset ja näyttelyt eivät ole vain pohjoismainen ilmiö, vaan niitä tunnetaan pitkältä ajalta myös esimerkiksi Britanniasta ja Yhdysvalloista. Tuoretta tutkimusta on pohjoismaiden lisäksi tehty myös Yhdysvalloissa, jossa maatalousnäyttelyitä on tutkittu Michiganin osavaltion yliopiston ja Michiganin osavaltion yliopiston museon yhteistyönä. Tutkimusprojektista on syntynyt paitsi museonäyttely, myös kattava teos *Agricultural Fairs in America. Tradition, Education, Celebration*.¹¹ Tutkimus valottaa onnistuneesti maatalousnäyttelyiden sisältöjä ja aspekteja tuoden esiin niiden moniulotteisen luonteen. Toinen amerikkalaista maatalousnäyttelykulttuuria syväluotaava teos on Thomas Leslie'n *Iowa State Fair: Country Comes to Town*, joka tarjoaa historiallisen tapaustutkimuksen näkökulmaa yhdestä isosta amerikkalaisesta, koko osavaltion laajuudesta maatalousnäyttelystä.¹²

Pro graduni perimmäisenä tarkoituksena on vastata aiemman tutkimuksen esittämiin kysymyksiin, samalla kun se täydentää osaltaan näkemystä maatalousnäyttelyistä. Leif Runefelt kirjoittaa maanviljelyskokousten ja maatalousnäyttelyiden historiaan liittyvän tutkimuksen suurimman ongelman olevan sen, että tähän asti niiden tutkimus on ollut sen toteamista, että kyseisiä tapahtumia on järjestetty ja niissä on vieraillut paljon ihmisiä. Juuri kukaan tutkija ei sen sijaan ole tarttunut vastaamaan kysymyksiin siitä, miksi maatalousnäyttelyitä on järjestetty, mikä niiden tarkoitus tai funktio on tai mihin niillä on pyritty. Erilaiset selitykset ja tulkinnat tapahtumien elementeistä ja niiden kytkennästä muuttuvaan yhteiskuntaan puuttuvat toistaiseksi.¹³ Tuon tällä tutkielmallani vastauksia näihin kysymyksiin länsisuomalaisten kesän 1937 maatalousnäyttelyiden kautta.

Laajempi tieteellinen viitekehys, johon maatalousnäyttelyiden tutkimus sijoittuu, koostuu paitsi maataloushistoriasta myös näyttelyiden ja näytteille asettamisen tradition tutkimuksesta. Erilaisten esineiden ja ilmiöiden tuominen isolle ihmisjoukolle tutuksi näyttämällä ja esittelemällä on ollut ihmiselle luontaista jo vuosisatojen ajan. Esimerkiksi Britannian imperiumissa näyttelyiden järjestäminen oli yleinen ja suosittu tapa luoda yhdistävää kulttuurista vuorovaikutusta sekä kansallista identiteettiä isäntämaan ja siirtomaiden välillä, ja tutustuttaa vastavuoroisesti niin englantilaisia

¹⁰ Kährström (toim.) 2013.

¹¹ Avery (toim.) 2000.

¹² Leslie 2007.

¹³ Runefelt 2013, 18.

kuin siirtomaakansaakin kaikkiin niihin tuotteisiin ja siihen teollisuuteen, jota imperiumin eri osilla oli tarjota.¹⁴

Erilaisia näyttelyitä on 1800-luvun puolivälin jälkeen järjestetty eri puolilla maailmaa hyvin vilkkaasti. Niiden suosiolle on vaikea eritellä selkeitä ja yksiselitteisiä syitä, mutta Britti-imperiumin näyttelyitä ja näyttelyilmiötä tutkinut Peter H. Hoffenberg nostaa tutkimuksessaan esiin varsin mielenkiintoisen seikan, joka hyvinkin saattaa olla yksi ratkaisevista tekijöistä näyttelyiden suosiolle. Hän korostaa, että erilaisilla näyttelyillä on hyvin pitkäkestoisia vaikutuksia siihen nähden, miten lyhytaikaisia tapahtumia ne ovat, sillä ne luovat informatiivisen sisällön lisäksi kävijälle interaktiivisen ja osallistavan näyttelykokemuksen: elämyksen.¹⁵ Mielenkiintoista on myös se, miten transnationaalisesta, pohjimmiltaan yhtenäisestä ilmiöstä näyttelyissä – olivatpa ne sitten maailman- tai maatalousnäyttelyitä – oikein onkaan kyse. Esiteltävästä aiheesta riippumatta näyttelyt yhdistävät huvin ja hyödyn: informaation ja viihteen. Niiden järjestämisellä on erilaisia funktioita, mutta jokaisessa näyttelyssä paitsi esitellään, myös palkitaan jotain esiteltävänä olevia tuotteita, eläimiä tai henkilöitä näyttelyobjektien taustalla. Järjestäjästä tai esiteltävien objektien luonteesta riippumatta näyttelyt kuvastavat aina senhetkistä yhteiskuntaa ja kulttuuria, missä ne järjestetään.

Maatalousnäyttelyt linkittyvät osaltaan myös matkailun historiaan, sillä iso osa näyttelyvieraista saapui näyttelyihin kauempaa kuin järjestävältä paikkakunnalta. Joskus matkaa kertyi paljonkin ja näyttelyissä nähtiin myös ulkomaisia vieraita.¹⁶ Maatalousväestölle näyttely oli katkos arkeen omalla kotitilalla, se oli erityinen tapahtuma, johon yhdistyi usein myös illanviettoa tai juhlintaa. Maatalousnäyttelyt voidaan nykyisessä matkailuntutkimuksessa nähdä osana tapahtumamatkailua, vaikka tutkittavalle ajankohdalle käsite oli täysin vieras. Tapahtumamatkailu siinä kontekstissa kuin se tänä päivänä ymmärretään, on vasta viimeisimpien vuosikymmenten ilmiö. Samoja teorioita voidaan kuitenkin tietyissä määrin soveltaa varhaisempiin tapahtumiin.¹⁷

Henkilökohtainen suhteeni maatalousnäyttelyihin lienee syytä nostaa esiin, sillä se on taustasy tutkimusaiheeni valinnalle. Paitsi että maatalous on nykyisin iso osa elämäni avopuolisoni ja hänen perheensä kautta, se on myös osa juuriani. Ensimmäiset lapsuuden kesälomamatkamuistoni liittyvät maatalousnäyttelyissä käynteihin. Ne olivat retkiä, joissa innokkaimmat vierailijat perheestämme olimme minä ja äitini isä. Pappaa maanviljelijänä kiinnostivat koneet, kun taas minä nuorimmaisena keskityin eläinten ja isojen traktorien katseluun sekä näyttelyravintolan herkkujen syöntiin.

¹⁴ Hoffenberg 2001, xiv.

¹⁵ Hoffenberg 2001, xiv.

¹⁶ Loimaan lehti 11.8.1937.

¹⁷ Tapahtumamatkailusta ks. esim. Getz 2013; Dwyer & Wickens (toim.) 2013.

Sittemmin aikuisena tapahtuman kokonaisuus ja moniulotteisuus ovat alkaneet avautua paremmin, osin siitä syystä, että olen itse nykyisin mukana maataloudellisessa yhdistystoiminnassa. Oma fokukseni on siirtynyt isompiin asioihin. Mistä maatalousnäyttelyissä oikein on kyse? Miksi niitä on järjestetty ja mitä ne ovat tarjonneet ihmisille? Näiden kysymysten ja ajatusten innoittamana käsitte-
len tutkielmassani sitä, millaisesta tapahtumasta suomalaisessa maatalousnäyttelyssä on ollut kyse 1930-luvulla, aikana jolloin maataloudellinen järjestötoiminta oli alkanut organisoitua paikallis-, alue- ja valtakunnan tasolla, maatalous koneellistui vauhdikkaasti, maassamme oli tuhansia uusia pientiloja ja suuri osa väestöstä sai toimeentulonsa suoraan tai välillisesti maataloudesta. Maatalous oli tuolloin kiinteä osa suomalaista yhteiskuntaa ja kulttuuria.

1.2 Keskeisiä käsitteitä

Tutkielmassani käytän tiheästi erilaisia käsitteitä kuvaamaan tutkimukseni kohteena olevaa ilmiötä. Jotta lukijalle työ pysyisi mahdollisimman selkeänä, avaan tässä muutaman tutkielmani kannalta keskeisen käsitteen. Kaiken lähtökohtana tässä tutkielmassa on käsite *näyttely*, jolle Kielitoimiston sanakirja antaa merkityksen ”yleisöä varten järjestetty teollisuustuotteiden, taideteosten, museoesi-
neiden tms. esittely, näytteillepano. Kiertävä, pysyvä näyttely. Auto-, venenäyttely. Maatalousnäyt-
tely. Postimerkki-, taidenäyttely.”¹⁸ Näyttelyt voivat siis olla joko niin sanottuja yleisnäyttelyitä, eli käsitellä samassa näyttelyssä hyvin erilaisiin aihepiireihin liittyviä asioita, tai sitten ne voivat olla yhden aiheen ympärille rakennettuja erikoisnäyttelyitä, joita esimerkiksi maatalousnäyttelyt ovat. Näyttely voi tilanteesta riippuen olla joko kiertävä, eli sama näyttely kiertää useammalla paikka-
kunnalla, tai sitten se on pysyvä, eli esillä koko esilläoloaikansa vain yhdessä tietyssä paikassa. Ku-
ten kielitoimiston antamista esimerkeistä käy ilmi, näyttely voi esitellä lähes mitä tahansa maan ja
taivaan väliltä.¹⁹

Maatalousnäyttely on siis maatalousalaan erikoistunut näyttely, jossa esitellään yleisölle erilaisia
työvälineitä, sekä maa- ja kotitalouden tuotteita ja alaan liittyviä erikoisuuksia. Maatalousnäyttelyyn
liittyy usein informatiivisen sisällön lisäksi viihteellinen puoli. Sanapari maatalousnäyttely ja
maanviljelyskokous toistuvat usein tämän työn aikana, osin hieman päällekkäinkin. Käsitteiden
välillä on kuitenkin selvä ero. *Maanviljelyskokouksella* tarkoitetaan yleensä tutkimuskirjallisuudes-
sa, ja myös tässä tutkielmassa, keskustelupainotteista maan- tai tietyn alueen laajuista maanviljeli-
jöiden yhteistapahtumaa, jossa keskiössä on esitelmien ja keskustelujen kautta kannanotto ajankoh-

¹⁸ MOT, Kielitoimiston sanakirja, hakusana näyttely [<https://helios.uta.fi:2085/mot/uta/netmot.exe?motportal=80>].
Luettu 20.11.2014.

¹⁹ Käytän tässä työssä sanaa näyttely myös synonyymina maatalousnäyttelylle, mutta tällöin tekstistä käy ilmi, mitä milloinkin tarkoitetaan.

taisiin maanviljelyyn liittyviin kysymyksiin. Tapahtumaan voi liittyä, ja usein liittyinkin, myös kilpailuja ja näyttelyitä, mutta ne ovat sivuosassa. Maatalousnäyttelyllä taas tarkoitetaan maatalousväestölle ja myös muulle yleisölle tarkoitettua tapahtumaa, jossa on ensisijaisesti asetettu näyttille erilaisia työkaluja, koneita, kasveja ja eläimiä, mutta jossa myös esitelmöitiin ajankohtaisista asioista, sekä järjestettiin kilpailuja ja viihteellistä ohjelmaa. Kokoukset ja keskustelu eivät ole tällöin niin vahvassa asemassa.

Maatalousnäyttelyissä esillä olevat koneet, tuotteet ja eläimet ynnä muut esittelytavarat ovat *näyttelyobjekteja*. Näyttelyobjekti saattaa siis olla joko elollinen tai eloton ja sanaa käytetään kuvaamaan esiteltävänä olevaa kohdetta. Sana objekti on valikoitunut käyttööni, sillä se on mielestäni kuvaavin sana havainnollistamaan koko sitä monipuolista eläinten, ihmisten, tavaroiden ja koneiden joukkoa, jota näyttelyissä esiteltiin.

Maatalousjärjestöllä tai *maatalousseuralla* tarkoitetaan tässä tutkielmassa mitä tahansa paikallista, alueellista tai valtakunnallista maatalousalan piirissä toimivaa järjestöä, joka suoritti viljelijöihin kohdistuvaa neuvontatyötä tai toimi etujärjestönä maanviljelijöille. Nämä kaksi sanaa ovat minkä tahansa maataloudellisen yhdistyksen yleisnimityksiä tässä työssä ja synonyymejä toisilleen. *Maamiessseuralla* tarkoitan paikallista maatalousalan yhdistystä, joka toimii oman paikallisen yhteisönsä ja sen maanviljelijöiden hyväksi neuvontaorganisaationa ja myös maatalousnäyttelyjen järjestäjänä. Esimerkkinä mainittakoon Huittisten maamiessseura. *Maanviljelysseuralla* taas tarkoitetaan läänin- tai maakunnantasoista maatalousalan järjestöä, joka toimi maataloudellisissa neuvontatehtävissä ja osallistui paikallisten maamiessseurojen kanssa maatalousnäyttelyiden järjestämiseen. Esimerkkinä mainittakoon Satakunnan maanviljelysseura.

1.3 Aineisto ja metodit

Tutkimukseni tärkein primäärinen lähdeaineisto ovat Satakunnan maatalousjuhlan ja Huittisten maatalousnäyttelyn sekä Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelot. Molemmista näyttelyistä on painettu noin satasivuiset kirjat, joihin on koottu osastoittain näytillä olevat kohteet, näyttelyohjelma ja näyttelyalueen kartta sekä muuta näyttelyyn liittyvää informaatiota. Näyttelyluetteleissa on myös runsaasti paikallisten yritysten ja näyttelyssä mukana olevien yritysten mainoksia. Näitä luetteloita painettiin ennen näyttelyitä ja näyttelyvierailia oli mahdollisuus ostaa niitä itselleen. Esimerkiksi Huittisten maatalousnäyttelyn juhlaopas maksoi 3mk, joka oli yhtä paljon, kuin

annos ”lihan lientä juustovoileivän kanssa” näyttelyravintolassa.²⁰ Valitettavasti mistään ei käy ilmi, kuinka paljon oppaita on mennyt kaupaksi.

Näyttelyluetteloiden lisäksi käytän lähteinäni myös muita tarkastelemistani näyttelyistä löytyviä kirjallisia ja kuvallisia jäämistöjä. Käytän Loimaan seudun maatalousnäyttelystä löytyvää valokuva-aineistoa näyttelyluettelon tukena tuomaan kokonaiskuvaa näyttelyn todellisista mittasuhteista ja näyttelyosastoista. Tuo aineisto on Suomen maatalousmuseo Saran arkistossa Loimaalla. Lisäksi olen käynyt läpi soveltuvilta osin Loimaan kaupunginarkistossa olevia Loimaan kauppalan ja Loimaan kunnan asiakirjoja, joita käytän myös tutkielmassani lähinnä näyttelyn rahoitukseen liittyvissä asioissa. Huittisten maatalousnäyttelyyn liittyen käytän myös Satakunnan maanviljelysseuran kokouspöytäkirjoja seuran arkistosta. Ne ovat Turun maakunta-arkistossa.

Toinen tärkeä osa aineistoani ovat sanomalehdet. Näyttelyyn liittyvän lähdeaineiston löytäminen muodostui vaikeammaksi kuin alkuun ajattelin, koska näyttelyluetteloiden lisäksi varsinaista kummankaan maatalousnäyttelyn järjestäjien tuottamaa aineistoa ei ilmeisesti ole tallessa. En siis päässyt käsiksi esimerkiksi maatalousnäyttelyiden budjetteihin tai näyttelytyöryhmien ja toimikuntien pöytäkirjoihin. Myöskään järjestäneiden maamiesseurojen kirjallista jäämistöä en onnistunut tavoittamaan. Tämän vuoksi työni perustuu näyttelyluetteloiden tietojen lisäksi lehdistön kirjoitusten analysointiin sekä Satakunnan maanviljelysseuran ja Loimaan kuntien valtuustojen ja hallitusten pöytäkirjamerkintöihin. Sanomalehtikirjoitukset tuovat aineistooni suurimman osan informaatiosta. Syy niiden valintaan osaksi aineistoani oli selkeä: paikallislehdet, ja jopa koko maanlaajuisesti ilmestynyt Maaseudun tulevaisuus, kirjoittivat ahkerasti molemmista maatalousnäyttelyistä. Loimaan lehti julkaisi jopa jatkokertomuksen Loimaan maatalousnäyttelyn tapahtumista. Näyttelyiden saama palstatila oli erittäin laaja.

Sanomalehtimateriaali on ainoa aineisto, josta saan esiin edes jonkinlaista kokemukseen perustuvaa materiaalia. Tosin sen käyttöön liittyy omat haasteensa. Sanomalehtikirjoittelu ei suinkaan ole neutraalia, vaan siinä on aina tiettyjä varauksia kirjoittajasta ja hänen edustamansa lehden näkökannasta riippuen. Näyttelyn perustietoja ja tapahtumakulkua on kuitenkin mahdollista nostaa esiin lehtiutuista ja pitää melko luotettavina, sillä useat eri lehdet kirjoittivat hyvin samalla tavoin ja samoihin seikkoihin painottuen. Tämän vuoksi olen pyrkinyt käyttämään usean eri lehden tietoja. Näin koen saavuttavani monipuolisemman kuvan tapahtumista ja varmistamaan pidemmälle asioiden paikan-

²⁰ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, kansilehti, 9. Nykyrahassa tuo 3mk olisi 1,06€. Suomen pankin rahamuseon rahanarvolaskuri [<http://apps.rahamuseo.fi/rahanarvolaskin#FIN>]. Käytetty 23.3.2015.

sapitävyyden. Olen valikoinut käyttööni paikalliset Loimaan lehden ja Lauttakylä-lehden, alueelliset Uuden Auran ja Lallin sekä valtakunnallisen Maataloustuottajien keskusliiton äänenkannattajan Maaseudun tulevaisuuden. Näin pääsen tarkastelemaan lehtikirjoittelua paikallistason lisäksi seudullisella ja valtakunnallisella tasolla – koen sen mielekkäämmäksi kuin useamman pienen paikallislehden vertikaalisen tarkastelun. Olen käynyt systemaattisesti läpi lehtien vuosikerrat vuodelta 1937.

Tutkimuskirjallisuus muodostaa kolmannen, ja hyvin tärkeän osan, tutkielmani pohja-aineistosta. Koska maatalousnäyttelyihin liittyvä tutkimus on melko vähäistä, olen pyrkinyt laajentamaan tietopohjaani ja verkottamaan tutkielmani aihepiiriä osaksi suurempia kokonaisuuksia. Tutkielmani kannalta tärkeitä maatalousnäyttelyitä käsitteleviä ydintutkimuksia ovat jo aiemmin mainitut Olof Kåhrströmin (toim.) *När landet kom till staden. Lantbruksmöten och lantbruksutställningar som arenor för agrara moderniseringssträvanden i Sverige och Finland 1844–1970*.²¹, Julie A. Averyn (toim.) *Agricultural Fairs in America. Tradition, Education, Celebration*.²² sekä Thomas Leslien *Iowa State Fair: Country Comes to Town*.²³

Näiden lisäksi Jari Niemelä on tarkastellut maatalousnäyttelyitä osana maatalousneuvontaa teoksessaan *Lääninlampureista maaseutukeskuksiin. Maaseutukeskusten ja niiden edeltäjien maatalousneuvonta 1700-luvulta 1990-luvulle*.²⁴ Hän näkee ne kuitenkin ensisijaisesti neuvontamuotoina sen sijaan, että asettaisi näyttelyille laajempaa kontekstia. Anu Helariutta-Koskua on puolestaan perehtynyt maatalousnäyttelyiden luonteen muutokseen yhteiskunnan rakenteen muuttuessa, seuraten ilmiön muutosta yhden maamiesseuran kautta Pro gradu -tutkielmassaan *Paikalliset maatalousnäyttelyt ja niiden muuttuminen Punkalaitumella 1800-luvun lopusta 1970-luvun alkuun*.²⁵ Maatalousnäyttelyitä sivuaa osittain myös Hanna M. Salmisen Pro gradu -tutkielma *”Yhteinenhän on pelto ja liesi maasta elävillä miehillä ja naisilla.” Naisen asema maatalousseuroissa ja niiden rinnalla 1920- ja 1930 -luvuilla*, jossa hän käsittelee naisten mahdollisuuksia maatalousseuran toimijoina.²⁶

Koska maatalousnäyttelyt kytkeytyvät osaksi laajempia tutkimuksellisia kokonaisuuksia, olen perehtynyt taustatietojani laajentaakseni niin näyttelyiden historiaan kuin suomalaiseen maatalouteen ja yhteiskuntaankin. Näyttelyiden historiaan tutustuin Peter H. Hoffenbergin Britti-imperiumin

²¹ Kåhrström (toim.) 2013.

²² Avery (toim.) 2000.

²³ Leslie 2007.

²⁴ Niemelä 1996.

²⁵ Helariutta-Koskua 2003.

²⁶ Salminen 2010.

näyttelyitä käsittelevän teoksen, *An Empire on Display. English, Indian and Australian Exhibitions from the Crystal Palace to the Great War*,²⁷ kautta. Samoin maailmannäyttelyitä tutkineen Taina Syrjämaan teos *Edistysksen luvattu maailma. Edistysusko maailmannäyttelyissä 1851–1915*²⁸ on tuonut tutkielmaani laajempaa ymmärrystä näyttelyiden transnationaalisuudesta.

Paikallistietoutta tutkimieni maatalousnäyttelyiden takana olevista maanviljelysseuroista olen löytänyt niistä kirjoitetuista historiateoksista, joista on ollut suuresti apua työssäni.²⁹ Lisäksi Veikko Anttilan *Talonpojasta tuottajaksi* kuvaa maanviljelijän asemaa muuttuvassa yhteiskunnassa.³⁰ Laajempaa kuvaa suomalaisen maatalouden historiasta rakentaakseni olen perehtynyt kolmiosaiseen *Suomen maatalouden historia* -sarjaan.³¹ Olen käynyt läpi myös kansainvälistä maataloushistoriaa: Ruotsin maatalouteen liittyvään kirjallisuuteen olen perehtynyt saadakseni vertailupohjaa ja laajempaa kontekstia länsinaapurimme maataloushistoriasta,³² ja sen lisäksi esimerkiksi englantilaisista maatalousnäyttelyistä mainintoja löytyy Joel Mokyrin teoksesta *The Enlightened Economy. An Economic History of Britain 1700–1850*.³³

Käytän tutkielmassani hyväkseni mikrohistoriallista johtolanka-ajattelua, joka toimii löyhänä teoreettisena viitekehyksenä työlleni.³⁴ Johtolanka-ajattelun ideana on, että tarkan, suoran tiedon puuttuessa johtolankoihin perustuvan tietokäsityksen avulla saadaan myös pienistä jäljistä koottua isompi yhtälö, joka tuottaa oikeutettua tietoa.³⁵ Johtolankoinani toimivat kummankin näyttelyn näyttelyluettelot, joita on siis yksi kappale per näyttely. Näiden johtolankojen sisältämän tiedon avulla pyrin muodostamaan selkeää kuvaa ja kokonaisuutta työni muun aineiston tarjoamille pirstaleisille tiedonpalasille. Koska tutkin kahta paikallista, pienellä paikkakunnalla järjestettyä tapahtumaa, poraan tutkimukseni sekä ajallisesti että paikallisesti hyvin suppealle alueelle. Tarkoitukseni onkin kaivautua syvyyssuunnassa useisiin eri kerroksiin. Käsittelen aihetta, johon tutkijat eivät juuri ole ennen minua tarttuneet. Tapahtumat, joita tutkin, ovat omana aikanaan olleet hyvin suosittuja, mutta niistä ei ole jäänyt juurikaan tietoja myöhemmille sukupolville muuten kuin sanomalehtikirjoitusten perusteella. Marjatta Hietala muistuttaa kuitenkin osuvasti:

²⁷ Hoffenberg 2001.

²⁸ Syrjämaa 2007.

²⁹ Honka-Hallila 2004; Kaukamaa & Lähdeoja 1961.

³⁰ Anttila 1974.

³¹ Markkola (toim.) 2004; Peltonen (toim.) 2004; Rasila, Jutikkala & Mäkelä-Alitalo (toim.) 2003.

³² Hedenborg & Morell 2006; Myrdall & Morell (toim.) 2011.

³³ Mokyr 2009.

³⁴ Ginzburg 1996, 39; Peltonen 2006, 22.

³⁵ Ginzburg 1996, 48–50.

Historiantutkimuksen lähteet ovat syntyneet menneisyydessä tiettyä tarkoitusta varten, esimerkiksi verotusta tai väenottoa varten, eivätkä ne siten palvele suoraan opiskelijan toiveita. Historiantutkija on kertyneiden lähteiden armoilla ja hänen taitonsa mitataan siinä, miten paljon hän saa irti olemassa olevasta aineistosta.³⁶

Olen valikoinut juuri näyttelyluettelot johtolangoikseni, sillä mielestäni ne kuvastavat paikallisyhteisössään ison tapahtuman, maatalousnäyttelyn, pientä, mutta erityistä seikkaa: ne ovat ensinnäkin *järjestävän tahon* painamia julkaisuja, joista toisekseen löytyy kaikki *virallinen* näyttelyyn liittyvä informaatio. Täten ne eroavat selkeästi muusta lähdeaineistostani, kuten sanomalehtikirjoituksista, valokuvista ja pöytäkirjoista.

Varsinaisen aineistoni laadullisen analysoinnin ja tiedonpalasten kokoamisen ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi toteutan vertailun, tapaustutkimuksen sekä teoriaohjaavan sisällönanalyysin metodisin keinoin. Koska historiantutkijan ei ole helppo kuvata metodiaan ja jokaisella tutkijalla on omat metodinsa,³⁷ olen soveltanut näitä edellä mainittuja metodeita omien tarpeideni mukaan. Olen yhdistänyt kaksi ensin mainittua, vertailun ja tapaustutkimuksen, vertailevan tapaustutkimuksen metodiksi, jonka avulla pystyn vertailemalla löytämään eroja, samankaltaisuuksia ja vaikutussuhteita tutkittavista kahdesta maatalousnäyttelystäni. Tapaustutkimuksen, samoin kuin tämän tutkielman, päämääränä on selvittää, miten ja miksi tarkasteltavasta tapauksesta tuli sellainen kuin siitä tuli, siis perehtyä tapauksen taustoihin ja taustalla vaikuttaneisiin olosuhteisiin.³⁸ Vertailun avulla taas haetaan samankaltaisuuksia tai eroavuuksia vertailun alla olevista kohteista.³⁹ Minun tapaustutkimukseni lähtee liikkeelle jo ennalta valituista kahdesta tapauksesta, jotka otan suurennuslasin alle ja puran pieniin osasiin. Vertailen osasia keskenään, mutta teemoitan tapauksiani samalla myös osin teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin. Sille tyypillistä on nimenomaan aineiston paloittelu löytämään teoriakehyksen mukaan temaattisesti osiin ja kokoaminen sen jälkeen uudelleen, jolloin eri teemat ovat selkeästi eriteltävissä.⁴⁰ Aineistosta nousi esiin erityisen vahvasti kolme teemaa, jotka kantavat tutkielmani rakennetta eteenpäin, ja joiden alle alateemoiksi sijoittuu lukuisia eri osasia. Nämä kolme teemaa ovat viljelijäneuvonta ja valistus maatalouden vastauksena teollistumiselle, yhteiskunnan murros ja sosiaaliset suhteet sekä taloudelliset aspektit. Pienemmät teemat, joita eritelen aineistostani näiden alle, ovat erilaisia maatalousnäyttelyille ominaisia piirteitä, kuten innovaatiot, hierarkiat, kilpailut, sukupuoli tai näyttelyobjektit. Näiden teemojen kautta rakennan koko-

³⁶ Hietala 2001, 18.

³⁷ Hietala 2001, 21.

³⁸ Laine, Bamberg ja Jokinen 2007, 9.

³⁹ Arminen & Alapuro 2004, 9-10;13-14.

⁴⁰ Tuomi & Sarajärvi 2009, 117.

naiskuvaa eri maatalousnäyttelyyn liittyvistä osa-alueista ja osatekijöistä sekä maatalousnäyttelyiden suhteesta niitä ympäröivään yhteiskuntaan.

Tutkielmani käsittely alkaa näyttelyilmiön laajemmalla tarkastelulla. Seuraavassa luvussa pohdin ensin sitä, mitä näyttelyillä oikein tarkoitetaan ja perehdyn lyhyesti siihen, millaisia näyttelyitä maailmalla on järjestetty ja mihin niillä on pyritty. Tarkastelen lisäksi maatalousnäyttelyitä yleisesti ja niiden tuloa Suomeen sekä suomalaisten maatalousnäyttelyiden järjestäjiä. Kolme varsinaista käsitteylukuani lähestyvät tutkimusaiheeni aiheesta esiin nousseiden teemojen mukaan. Kolmannessa luvussa kantavana teemana on viljelijöihin kohdistunut neuvontatyö ja valistus osana maatalouden vastausta teollistumisen asettamiin paineisiin. Perehdyn siinä suomalaisten maatalousnäyttelyiden ja maatalousneuvonnan väliseen kytkökseen, tarkastelen näyttelyitä innovaatioiden levityskanavana, sekä pohdin koneistumisen merkitystä paitsi maatalousnäyttelyiden kehitykselle, myös koko suomalaiselle maataloudelle. Neljännessä luvussa tarkastelun alla on toisaalta yhteiskunnan fragmentoitumisen ja toisaalta kansallisen eheytystyön näkyminen maatalousnäyttelyissä sekä sosiaaliset suhteet ja hierarkiat. Lisäksi käsittelen maatalousnäyttelyissä tapahtuvaa palkitsemista ja pohdin sitä, ketkä järjestivät näyttelyitä ja toisaalta keitä kävi näyttelyvieraina. Viidennessä luvussa perehdyn näyttelyiden taloudellisiin aspekteihin ja pohdin rahan vaikutusta maaseudun toimintoihin ja ihmisten liikkumiseen ja vapaa-ajan viettoon. Lopuksi vedän johtopäätökseni yhteen tutkielman viimeisessä luvussa.

2. Maatalousnäyttelyilmiön taustaa

2.1 Maailma näytillä – 1800-luvun yleinen näyttelyinnostus

Maatalousnäyttely ilmiönä kytkeytyy osaksi laajempaa näytteille asettamisen perinnettä ja syitä sen suosiolle voidaan etsiä myös muista samankaltaisista tapahtumista. Ajanjaksolla 1850-luvulta ensimmäiseen maailmansotaan, jolloin maatalousnäyttelyt nousivat suosituiksi ympäri Eurooppaa ja Amerikkaa, olivat suosittuja myös maailmannäyttelyt, joita järjestettiin eri puolilla maailmaa. Myös muita teollisuusnäyttelyitä ja messuja järjestettiin ahkerasti. Kuten Runefelt toteaa, 1800-luvulla yleinen näytteille asettamisen into oli kova. Erityisesti Englannissa, Ranskassa ja USA:ssa maailmannäyttelyihin ja teollisuusnäyttelyihin suhtauduttiin jopa intohimoisesti.⁴¹

Britti-imperiumin näyttelyitä Englannissa, Italiassa ja Australiassa tutkinut Peter H. Hoffenberg toteaa, että maailmanlaajuinen näyttelyinnostus, ellei jopa mania, sai lopullisen sysäyksensä Lontoon

⁴¹ Runefelt 2013, 37.

Crystal Palacessa vuonna 1851 pidetystä Great Exhibitionista, ja se levisi hyvin nopeasti ympäri Amerikkaa, Eurooppaa ja brittiläistä imperiumia.⁴² Lontoon kristallipalatsin Great Exhibition of the Works of Industry of all Nations -näyttely oli suuri merkkipaalu koko näyttelytoiminnalle maailmassa ja britti-imperiumissa, mutta sen lisäksi sitä pidetään ensimmäisenä varsinaisena maailmannäyttelynä. Näyttelyssä esiteltiin ennennäkemättömän suuri määrä teollisuustuotteita, koneita, raaka-aineita ja taidetta. Esiteltäviä kohteita oli useista eri maista ja näyttelyyn tutustui noin kuusi miljoonaa kävijää puolen vuoden aikana.⁴³ Great Exhibitionin jälkeen ympäri maailmaa järjestettiin näyttelyitä lähes kaikesta maan ja taivaan välillä ja vuosien 1851–1914 välisestä ajasta puhutaankin näyttelyiden aikana, ”age of exhibitions”.⁴⁴ Britannian, Euroopan ja Pohjois-Amerikan lisäksi eri alojen näyttelyitä järjestettiin myös Australiassa ja eteläisen Aasian kaupungeissa.⁴⁵

Maailmannäyttelyitä tutkinut Taina Syrjämaa kuitenkin muistuttaa, että näyttelytoiminta ei suinkaan alkanut Great Exhibitionista, vaan sitä edelsi pitkä kansallisten näyttelyiden traditio, joka oli alkanut jo 1700-luvun loppupuolella ensin Isossa-Britanniassa ja Ranskassa sekä 1800-luvulla muissa maissa. Lontoon näyttelystä tuli kuitenkin kimmoke sitä seuranneille suurnäyttelyille 1800-luvulla. Syrjamaan mukaan erilaisia näyttelyjä ylipäänsä pidettiin niin paikallisella, alueellisella, kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla runsaasti. Osa näyttelyistä oli temaattisesti rajattuja, osa laajempia yleisnäyttelyitä. Yleisiä maailmannäyttelyitä, joihin osallistui yli 20 maata, järjestettiin viidenkymmenen vuoden aikana yli 20. Näytteille asettamalla yritettiin paitsi luoda ihmisiin uskoa paremmasta tulevaisuudesta myös tuoda näytille teollisia tuotteita, raaka-aineita, tiedettä, kulttuuria, kansatieteellisiä yksityiskohtia eri maista ja kulttuureista sekä ennen kaikkea tuoda kehittyvää teknologiaa kansalaisten näkösälle. Kävijämäärät olivat huimia, kun ihmiset halusivat tutustua yhä lähemmäksi tulevaan maailmaan ja lehdistö kirjoitti näyttelyistä innokkaasti – olivathan ne Syrjamaan mukaan aikansa suurimpia tiedonvälittäjiä ja mediatapahtumia.⁴⁶

Britti-imperiumissa järjestettyjen näyttelyiden tarkoituksena oli ulkoisesti edistää kansainyhteisöä ja samalla valtion sisäisesti kasvattaa yhteisön sisällä yhteistä kansallistunnetta ja yhteistyötä yhteisön eri osien kesken niiden välisen kilpailun sijaan. Niillä oli keskeinen rooli kulttuurisen vuorovaikutuksen keskiössä, jossa liikkuvat niin miehet ja naiset, ideat, materiaalit kuin poliittiset yksikötkin ympäri imperiumia. Australian ja Intian näyttelyt olivat tärkeä osa englantilaisten yritystä integroida

⁴² Hoffenberg 2001, xiii.

⁴³ Syrjämaa 2007, 17.

⁴⁴ Hoffenberg 2001, xiv.

⁴⁵ Hoffenberg 2001, 10–11. Hoffenberg luettelee esimerkkeinä maatalousnäyttelyt, taidenäyttelyt, teollisuusnäyttelyt sekä interkoloniaaliset ja kansainväliset näyttelyt.

⁴⁶ Syrjämaa 2007, 17–18.

siirtomaat osaksi omaa kulttuuriaan ja poliittista järjestelmäänsä.⁴⁷ Imperiumin näyttelyt olivat itse-tietoisesti rakennettuja paljastamaan yhteisöjensä poliittista kulttuuria, ne olivat Hoffenbergin mukaan hetkiä, joissa jännitteet, epävarmuus ja toisinajattelu muotoutuivat ja nousivat yhtä paljon esiin kuin yhteinen konsensus ja hegemonia. Hän kuitenkin muistuttaa, että näyttelyt olivat hyvin merkityksellisiä tapahtumia niiden osallistujille, jotka pyristelivät aikansa sosiaalisten, poliittisten ja taloudellisten kysymysten ja mahdollisuuksien äärellä.⁴⁸ Samalla näyttelyt tarjosivat älyllistä, taloudellista ja kulttuurista voimaa sekä sitoivat siirtomaita yhteen emämaansa kanssa esittelemällä uutta teknologiaa, maanviljelystekniikkaa ja viljelyskasveja taloustilanteen kehittämiseksi ja kaupan käynnin laajentamiseksi ulkomaille.⁴⁹

Maailmannäyttelyiden tarkoitus oli esitellä yhden valtion sijaan eri kansallisvaltioiden tarjontaa. Maailmannäyttelyissä kyse oli uutuuksien esittelyn lisäksi kansallisvaltioiden välisestä kilvoittelusta, jossa ne esittelivät menneisyyttään, nykyistä taitoaan ja voimiansa sekä tulevaisuuttaan. Vaikka esiteltäviä tuotteita ei maailmannäyttelyissä saanutkaan myydä, oli niiden esittelyllä suuri markkinointiarvo, ja kuten Syrjämää toteaa, moni valmistaja myös vetosi tuotteidensa myöhemmässä mainonnassa maailmannäyttelymenestykseen. Edistysusko liitettiin maailmannäyttelyihin vahvasti, samoin kuin odotukset pysyvistä maailmanlaajuisista muutoksista. Maailmannäyttelyt tuottivat kävijälleen elämyksiä, sillä ne kutoivat yhteen sivistävyyden, opettavaisuuden, propagandan ja viihteen.⁵⁰ Tämä sama eri elementtien yhteen kutomisen taika on sittemmin säilynyt ja se onkin havaittavissa näyttelyilmiön yhdeksi tunnusmerkiksi, yhdistäen kaikkia erityyppisiä näyttelyitä.

Näyttelyt vetivät puoleensa hyvin runsaasti ihmisiä ja kuten Syrjämää toteaa, niitä on luonnehdittu megatapahtumiksi ja jopa omaksi median muodokseen.⁵¹ Näyttely tiedonvälittäjänä -ajatuksen taustalla on epäilemättä ajatus siitä, että tietoa oli mahdollista välittää näyttelykävijöiden kautta laajemmalle. Tätä tarkoituspäätä varmasti palveli ihmisten luontainen tarve jakaa kokemuksiaan ja kertoa näkemästään niille, jotka eivät ole kokeneet ja nähneet samaa. Näyttelykävijöiden tehtävänä oli tuoda kotiin jääneille tietoa näyttelyn tarjoamasta informaatiosta.

Alusta asti näyttelyt olivat myös matkakohteita. Suuriin näyttelyihin oli usein järjestetty erikoisjunavuoroja, joilla pidemmältä maakunnista tai siirtomaista saapuvat kävijät pääsivät tutustumaan

⁴⁷ Hoffenberg 2001, xiv-xv.

⁴⁸ Hoffenberg 2001, xvii.

⁴⁹ Hoffenberg 2001, 5.

⁵⁰ Syrjämää 2007, 18,20.

⁵¹ Syrjämää 2007, 29.

näyttelyyn.⁵² Näyttelykäynneissä ei suinkaan ollut kyse ainoastaan työntekoon liittyvistä asioista ja itsensä sivistämisestä vaan myös huvista ja elämyksistä. Ruoka ja viihde olivat tärkeässä osassa näyttelykokemusta.⁵³ Usein jo itse matkustaminen näyttelyyn oli kokemus. Näyttelyillä voidaan siis nähdä paitsi sivistäviä tarkoituksia, myös tekniikan, tieteellisen esittelyn ja elämyksien tarjoamisen vivahteita. Paitsi että näyttelyt olivat tiedonvälitysareenoita, ne olivat osa yhteiskunnalliseen muutokseen liittyvää keskustelua ja ne myös osallistuivat muutokseen tuomalla esiin ja näyttelille uusia innovaatioita, näkökulmia ja vastausvaihtoehtoja esimerkiksi teollistumiselle. Näyttelyiden ohella messutoiminta pohjautuu samaan ajatukseen tiedon levittämisestä, innovaatioiden tuonnista kansan nähtävälle ja elämyksien tarjoamisesta tiedon ohella.

Suomessa näytteille asettaminen ei aluksi ollut yhtä suosittua kuin muualla Euroopassa, mutta vuonna 1876 Helsingissä järjestettiin Ensimmäinen Yleinen Teollisuusnäyttely Suomessa ja 1900-luvun taitteessa suomalaiset osallistuivat myös maailmannäyttelyihin.⁵⁴ Esimerkiksi Pariisin maailmannäyttelyssä vuonna 1900 oli esillä Suomen paviljonki, jonka kattoon Akseli Gallen-Kallela oli maalannut freskot.⁵⁵ Suomen itsenäistyttyä Venäjän vallan alta alkoi maassamme enenevässä määrin olla maatalousnäyttelyiden, joiden järjestäminen aloitettiin 1800-luvun puolivälissä, lisäksi erilaista näyttelytoimintaa, messuja. Ensimmäiset Suomen messut järjestettiin 1920 Helsingissä Johanneksen kentällä. Ne olivat suuret yleismessut, joiden tarkoituksena oli suomalaisen tuotantoelämän sekä tuonnin ja viennin edistäminen. Messuilla vieraili 120 000 kävijää kahden viikon aikana ja siten ne muodostuivat myös suosituksi kansanjuhlaiksi, joka koettiin tärkeäksi kansalliseksi saavutukseksi.⁵⁶ Nämä messut eivät jääneet ainokaisiksi, vaan nykyisinkin voimissaan oleva messujen järjestämisperinne alkoi tästä.

1930-luvulla messujen järjestäminen jatkui innokkaana. Vuonna 1937 Helsingin Messuhallissa järjestettiin muun muassa kaupan ja teollisuuden alojen tuotteiden Uutuusmessut keväällä sekä huonekalu- ja sisustusmessut syksyllä. Uutuusmessuilla esiteltiin kotimaisen tuotannon uutuuksia sekä ulkomaisia tuotteita niiltä osin, mitä Suomessa ei valmistettu. Messujen aikana Helsinkiin oli kutsuttu useiden kotimaisten kaupallisten järjestöjen kokouksia koolle ja messuvieraiksi oli erikseen kutsuttu myös kolmisenkymmentä Euroopan suurimpien tavaratalojen ostopäällikköä.⁵⁷ Syksyllä järjestetyt Suomen toiset huonekalu- ja sisustusmessut esittelivät huonekalualan uutuuksia niin

⁵² Hoffenberg 2001, 90.

⁵³ Hoffenberg 2001, 254.

⁵⁴ Hurme 2012, 171.

⁵⁵ Syrjämaa 2007, 33.

⁵⁶ Hurme 2012, 172.

⁵⁷ Maaseudun tulevaisuus 8.4.1937.

tyyppihuonekalujen kuin sarjatuotettujenkin huonekalujen osalta. Yleisöllä oli mahdollisuus äänestää suosikki-interiööriään huonekaluineen, verhoineen ja lamppuineen ja voittaa kokonaisuus omakseen. Esillä oli myös ”radio huonekaluna”-osasto sekä kotimaisia verhokankaita, kotiteollisuustuotteita ja erilaisia sisustus- ja koriste-esineitä omilla osastoillaan. Huonekalu- ja sisustusmessut vetivät Maaseudun tulevaisuuden mukaan runsaasti yleisöä.⁵⁸ Uutuusmessujen kävijämäärä sen sijaan jää pimentoon.

2.2 Esikuvia maailmalla – kansainvälinen ilmiö

Maailmannäyttelyt samoin kuin edellä esitellyt Ison-Britannian imperiumin näyttelyt olivat luonteeltaan yleisnäyttelyitä, eli ne esittelivät moneen eri elämänalaan liittyviä esineitä ja ilmiöitä. Koska maatalous oli tärkeä elinkeinomuoto 1800-luvulla, oli sillä yleensä oma osansa myös näyttelyissä. Jo varhain syntyivät silti myös maatalousnäyttelyt, eli erikoisnäyttelyt, joissa maatalous eri muodoissaan oli pääroolissa.

Maatalousnäyttely on kansainvälinen ja transnationaalinen ilmiö, mutta sen juuret ovat syvällä Euroopassa. Maatalousnäyttelyitä on järjestetty yhtä kauan kuin niin sanottuja yleisnäyttelyitäkin ja ne ovat osa Syrjämaan mainitsemää kansallisen näyttelyiden traditiota.⁵⁹ Maatalousnäyttelyiden järjestäminen on alusta asti ollut erilaisten maatalousseurojen toiminnan muoto. Näyttelyt ovat alun perin olleet nimeltään maanviljelyskokouksia, sillä aluksi kyse oli enemmänkin kokouksista, joissa keskusteltiin ennalta määritellyistä kysymyksistä liittyen maatalouteen, viljelyyn ja tekniikkaan, sekä pohdittiin ajankohtaisia asioita ja suoritettiin erilaisia kokeita ja testejä maanviljelyyn liittyen.⁶⁰ Se, missä maailman ensimmäinen maatalousnäyttely pidettiin ja milloin, ei valitettavasti tutkimuskirjallisuudesta selviä, mutta Britannia ja varsinkin Skotlanti ovat seutuja, joihin varhaisimmat maatalousnäyttelyt useissa tutkimuksissa yhdistetään.⁶¹

Skotlannin Edinburghiin perustettiin maanviljelysseura, ”agricultural society”, vuonna 1723 ja tämä yhdistys aloitti maanviljelyskokoustoiminnan jäseniensä kesken. He myös palkitsivat kokouksissaan viljelijöitä erilaisin palkinnoin.⁶² Muitakin alueellisia maanviljelyskokouksia järjestettiin jo 1700-luvun puolella eri puolilla Englantia.⁶³ Sen sijaan kuuluisin brittien maatalousnäyttelyiden organisaattori on Britannian maatalousnäyttelyiden järjestöllisenä isänäkin pidetty Royal Agricultu-

⁵⁸ Maaseudun tulevaisuus 11.9.1937 ja 14.9.1937.

⁵⁹ Syrjämaa 2007, 17.

⁶⁰ Avery 2000, 11.

⁶¹ Avery 2000, 11; Morell 2013, 52–53.

⁶² Avery 2000, 11.

⁶³ Goddard 1989 [www.historytoday.com]. Luettu 24.10.2014.

re Society of England -järjestö, joka järjesti ensimmäisen Royal Show -maatalousnäyttelynsä jo vuonna 1839. Royal Show't olivat valtakunnallisia maanviljelyskokouksia ja -näyttelyitä. Niitä järjestettiin vuosittain eri puolilla Englantia ja Royal Show'ten tarkoituksena oli erityisesti esitellä maatalousinnovaatioita ja karjaa, sekä järjestää eri sarjoissa kilpailuja, joissa palkittiin parhaiten ansioituneet osallistujat. Samalla ne kuitenkin olivat myös juhlatilaisuuksia, kun isäntäkaupungin kadut koristeltiin lakanoin, joissa julistettiin menestystä maataloudelle ja näyttelyvieraat istuivat grillijuhlaillallisella tai huvittelivat kuumailmapallonousuilla. Royal Show'ten lisäksi englantilainen maatalousnäyttelyperinne on kuuluisa karjanäyttelyistään. The Royal Stock Exhibitions, eli kuninkaalliset karjanäyttelyt keräsivät runsaasti yleisöä ja olivat varsinkin viktoriaanisena aikana hyvin suosittuja. Myöhemmin ne saivat osakseen runsaasti kritiikkiä oloista, joissa eläimiä esiteltiin.⁶⁴ Royal Show -maatalousnäyttelyiden vankasta suosiosta yleisön keskuudessa kertoo se, että niiden järjestäminen jatkui yli 150 vuoden ajan siitä huolimatta, että Britannian elinkeinorakenne ja yhteiskunnan kehitys muuttuivat niin, että maatalouden asema heikkeni marginaaliseksi maan talousrakenteessa.

Britannian lisäksi maanviljelyskokouksia ja maatalousnäyttelyitä järjestettiin jo varhain Saksassa, jossa ensimmäinen maanviljelyskokous, Wanderversammlung, järjestettiin Dresdenissä 1837. Saksassa esillä ei ollut läheskään niin paljon esineistöä ja koneita kuin englantilaisilla, vaan pääpaino oli aluksi ajankohtaisissa viljelyasioissa ja palkitsemisessa.⁶⁵ Kuten yleisestä näyttelyinnostuksesta, myös maatalousnäyttelyistä tuli ilmiö, joka levisi nopeasti ympäri Eurooppaa Tanskaan, Ruotsiin, Suomeen, Sveitsiin – ja kulkeutui varsin pian myös Pohjois-Amerikkaan.⁶⁶ Amerikassa maanviljelyskokoukset ja näyttelyt – tai maatalousmessut, kuten amerikkalaiset näyttelyjään kutsuvat – valloittivat ihmisten sydämet heti ja maatalousnäyttelyiden suosio oli taattu.

Pohjois-Amerikassa maatalousnäyttelyiden järjestäminen alkoi 1800-luvun alussa osana kansallisen teollisuuden kehitysliikettä, jonka tarkoituksena oli luoda tieteellisiä perusteita työläistuotannon eri aloille. Maatalous oli yksi näistä aloista.⁶⁷ Samaan aikaan kiinnostus ja luottamus omaan tekemiseen kasvoivat ja maataloustyön suosio nousi. Kotimainen ”domestic manufacture” -tuotanto käsitti paitsi maataloustuotteita, myös teollisuutta. Ensimmäiset messut, joissa keskityttiin karjan myyntiin ja kotitaloustuotteisiin, järjestettiin Amerikan patenttitoimiston toimesta. Sittemmin näihin tapahtumiin yhdistettiin kilpailuja ja näyttelyitä kansalaisten sivistämiseksi sekä maatalouden kehittämi-

⁶⁴ Goddard 1989. [www.historytoday.com]. Luettu 24.10.2014.

⁶⁵ Morell 2013, 53–54.

⁶⁶ Morell 2013, 50.

⁶⁷ Leslie 2007, 21.

seksi.⁶⁸ Tässä vaiheessa maatalous ymmärrettiin näyttelyissä osana teollisuutta, ei niinkään omana erikoisnäyttelyn vaativana ammattialanaan.

Varsinaiset maatalousnäyttelyt, maataloudelliset organisaatiot ja seuratoiminta rantautuivat Amerikkaan Uuden Englannin eli siirtolaisten kautta 1800-luvun puolivälissä. Tällöin ryhdyttiin järjestämään osavaltioiden laajuisia maatalousnäyttelyitä, joita kutsuttiin nimellä maatalousmessut, ”agricultural fairs”. Nämä näyttelyt levittivät tietoa luentojen, näyttelyiden ja havaintoesitysten kautta, joissa esiteltiin uusia tekniikoita ja tuotteita sekä järjestettiin kilpailuita, jotka tarjosivat keinon muodostaa karjalle ja maataloustuotteille tietyt standardit, joita kohti viljelijät työssään pyrkivät. Sitten kilpailusarjat laajenivat koskemaan myös käsitöitä ja muita kotien tuotteita peltotöiden ja karjanhoidon lisäksi.⁶⁹ Julie A. Avery korostaa paitsi näyttelyiden tuotantoa parantavaa tiedonlevitystä myös niiden sosiaalista puolta, sillä niiden sosiaalinen merkitys oli hänen mukaansa sivistyksen kannalta merkittävää. Viljelijöillä ja heidän vaimoillaan oli mahdollisuus kokoontua yhteen ja vaihtaa tietoa ja kokemuksia ja kaikki viihtyivät tapahtumissa. Ihmiset kokoontuivat yhteen havainnoidakseen ja oppiakseen toistensa menestyksestä. Samalla, aikana ennen laajalle leviävää yleistä koulutusta ja maatalousalan oppilaitoksia, maanviljelijät ja heidän perheensä tutustuivat alan innovaatioihin näyttelyissä, joita maataloudelliset yhdistykset järjestivät vuosittain. Pidetyt puheet ja jaetut palkinnot olivat omiaan lujittamaan tapahtumien sosiaalista aspektia.⁷⁰ Amerikan maatalousnäyttelyiden kulta-aika sijoittui vuosien 1850–1870 välille. Tuolloin puhuttiin jopa Amerikassa liikkeellä olevasta maatalousnäyttelyliikkeestä. Maataloudellisia järjestöjä perustettiin ahkerasti ja näyttelytoiminta oli vilkasta. Esimerkiksi Iowan osavaltion alueella perustettiin vuonna 1852 seitsemän maatalousseuraa ja seuraavana vuonna osavaltion yleiskokous päätti myöntää tukea niiden toiminnalle.⁷¹ Osavaltio tuki näyttelyitä rahallisesti, sillä se näki niillä taloudellisia hyötyjä: näyttelyt tehostivat tiedonlevitystä ja karjanhoidon ja tuotteiden laatukehitystä.⁷²

Amerikkalaisten maatalousnäyttelyiden järjestäminen jatkui 1900-luvulla. Uusia ulottuvuuksia näyttelytoimintaan saatiin varsinkin 1920- ja 30-luvuilla, jolloin nuoret otettiin mukaan yhä kasvavassa määrin. Maatalouskerho- eli 4H-toiminta sekä Future Farmers of America -yhdistys, FFA, alleviivasivat syrjäseutujen nuorison kasvatusta ja järjestivät erilaisia maatalousalan kilpailuja nuorille. Samalla ne tarjosivat viihdettä maatilojen lapsille. Nuorisolla oli myös mahdollisuus kilpailla

⁶⁸ Avery 2000, 11.

⁶⁹ Leslie 2007, 21.

⁷⁰ Avery 2000, 11–13.

⁷¹ Avery 2000, 13; Leslie 2007, 31–32.

⁷² Leslie 2007, 38.

itse kasvattamiensa eläinten kanssa näyttelyissä. Samaan aikaan koneellistuminen näkyi vahvasti amerikkalaisissa maatalousnäyttelyissä, teknologinen kehitys oli suurta ja varsinkin konevalmistaja John Deere oli yksi aikakauden suurista nimistä.⁷³

Vaikka Iso-Britannia ja Amerikka ovatkin maatalousnäyttelyiden suurkuluttajavaltioita, ja merkittäviä näyttelyilmiön edelläkävijöitä laajassa mittakaavassa, on suomalaisten maatalousnäyttelyiden tutkimisen kannalta olennaisinta ruotsalaisten maatalousnäyttelyiden tarkasteleminen, sillä näyttelyt rantautuivat Suomeen nimenomaan Ruotsin kautta. Ruotsalaiset seurasivat aluksi maanviljelyskouksissaan Saksan mallia ja ensimmäinen Ruotsin maanviljelyskokous järjestettiin vuonna 1846.⁷⁴ Kuten Morell toteaa, myös Ruotsissa valtakunnalliset maanviljelyskokoukset olivat alun perin ensisijaisesti silloisen ruotsalaisen maanviljelyseliitin yhteen kokoontumisia, joissa osallistujat keskustelivat elinkeinonsa kehittämisen kannalta tärkeinä pitämistään asioista, mutta niiden luonne muuttui sittemmin näyttelyiksi, jotka houkuttelivat yhä enemmän näytteilleasettajia ja kävijöitä. Paikalliset ja alueelliset maanviljelyskokoukset taas kehittyivät lypsykilpailuista, joita maanviljelysseurat olivat alkaneet 1830-luvulla järjestää skotlantilaisen mallin innoittamina.⁷⁵

Jo ennen valtakunnallisia maanviljelyskokouksia oli Ruotsissa 1820–30-luvuilla järjestetty muutamia varhaisia teollisuusnäyttelyitä sekä yksityisten että viranomaisten toimesta. Runefelt liittää nämä, ja 1800-luvun puolivälistä alkaen myös maatalousnäyttelyt, osaksi jo edellä mainittua maailmanlaajuista näyttelyinnostusta. Hän myös tarkentaa maanviljelyskokousten luonteen muutosta näyttelyiksi toteamalla, että ennen kaikkea näyttelyillä, enemmän kuin kokouksilla, oli suuri kilpailua ja tuotteiden laatua kehittävä sekä pedagoginen päämäärä, joka ilmeni varsinkin 1860-luvulta ensimmäiseen maailmansotaan välisenä aikana.⁷⁶

Ensimmäisessä Ruotsin maanviljelyskokouksessa oli tarkoitus ennen kaikkea edistää ruotsalaista maataloutta kokemusten ja mielipiteiden vaihdon sekä maatalousalan harrastajien välisen tuttavuuden kautta. Samalla kuitenkin oli mahdollista laittaa esille maataloustuotteita, välineistöä, malleja, eläimiä ja kirjoituksia kokouksen yhteyteen.⁷⁷ Pian, jo 1860-luvulla, ruotsalaiset saivat kuitenkin huomata, että näiden kahden elementin väliset voimasuhteet olivat kääntyneet toisin päin. Näyttelyistä oli tullut kokousten pääasiallinen yleisövetonaula. 1860-luvulta eteenpäin kasvoivat näyttelyt alati niin näyttelyobjektien kuin kävijämäärienkin osalta. Sekä tuotteita että eläimiä esiteltiin run-

⁷³ Leslie 2007, 87–88.

⁷⁴ Morell 2013, 54, 50.

⁷⁵ Morell 2013, 50.

⁷⁶ Runefelt 2013, 37.

⁷⁷ Morell 2013, 58–59.

saasti. Virallisten kokousedustajien määrä sen sijaan laski.⁷⁸ On huomattava, että vaikka näyttelyosastoista tulikin maanviljelyskokousten suosituimpia osia, säilytti tapahtuma silti nimenä maanviljelyskokouksen, ”lantbruksmöte”, jota tutkimus käyttää myös uudemmissa kokouksista.⁷⁹

Valtakunnallisia maanviljelyskokouksia järjestettiin noin 1–2 kertaa kymmenessä vuodessa. Niiden lisäksi Ruotsissa järjestettiin myös alueellisia ja paikallisia kokouksia. Tämän tutkielman keskiössä olevana vuonna 1937 Ruotsissa järjestettiin Blekingen, Kristianstadin, Malmöhusin ja Hallandsin läänien maanviljelyskokous Malmössä. Näyttely oli avoinna kuusi päivää ja siihen tutustui noin 43 000 kävijää. Valtakunnallisista maanviljelyskokouksista suosituin oli Tukholman vuoden 1930 kokous, jossa vieraili 145 000 kävijää.⁸⁰

Tukholman vuoden 1930 näyttelyn näyttelyosastoilla esiteltiin paljon koneita ja työvälineitä – kaupallisessa mielessä – ja maahantuoja esittelivät myös ulkomaisia uutuuksia. Mukaan näytteilleasettajiksi mahtui suurten yritysten lisäksi kuitenkin myös yksityishenkilöitä ja maatalouskouluja. Suuret ja pienet tuottajat esittelivät sulassa sovussa kaikkia maatalouden osa-alueita, kodinhoitoa, meijerialoutta, mehiläistenhoitoa, kalastusta, metsästystä ja käsitöitä. Morell pitää erityisen arvokkaana sitä, että näyttely tarjosi viljelijöille mahdollisuuden asettaa tuotteitaan esille ja myös osallistua kilpailusarjoihin niiden kanssa. Menestyminen taas loi uutta kimmoketta työtä kohtaan. Erityisen merkittävää oli, että suurten tilojen lisäksi pientilallisillakin oli mahdollisuus paitsi katsoa, myös osallistua – ja saada tunnustusta työstään.⁸¹ Tämä ilmiö oli varsin voimakas paitsi ruotsalaisissa näytelyissä, myös tutkimissani 1930-luvun lopun länsisuomalaisissa näytelyissä.

2.3 Suomalaiset maatalousnäyttelyt ja niiden järjestäjät

Maatalousnäyttelyt saapuivat Suomeen, kun Suomen Talousseura ryhtyi ruotsalaisen mallin mukaan järjestämään viljelijäinkokouksia ja niiden yhteyteen näyttelyitä, toivoen niiden saavan samanlaisen suosion kuin Ruotsissa. Suomen Talousseuran edustajia oli ollut paikalla Ruotsin ensimmäisessä maanviljelyskokouksessa ja samoin he olivat Maren Jonassonin mukaan vähintään lukeneet, elleivät

⁷⁸ Morell 2013, 62.

⁷⁹ Kährströmin toimittamassa tutkimuksessa käsitellään maanviljelyskokouksia vuoteen 1946 asti, jolloin Ruotsissa annettiin päätös, jonka mukaan valtakunnallisia maanviljelyskokouksia tulisi kutsuaan koolle vain, jos jokin hyvin tärkeä asia niin vaatisi ja valtakunnalliset kokoukset korvattaisiin lääneihin sijoittuvilla alueellisilla kokouksilla. Missään vaiheessa tapahtuman nimitys maanviljelyskokous ”lantbruksmöte” ei tutkimuskirjallisuudessa vaihtunut nimeksi maatalousnäyttely ”lantbruksutställning”, vaikka tapahtuman sisältö muuttuu. Vuodesta 1961 alkaen on pidetty maanviljelyskokousten tilalla Elmiämässän -tapahtumaa, eli Elmia-messuja, joka on suuri valtakunnallinen maatalousnäyttely Jönköpingissä.

⁸⁰ Kährström (toim.) 2013, 395.

⁸¹ Morell 2013, 63.

olleet paikalla, saksalaisista ja tanskalaisista vastaavista kokouksista.⁸² Ensimmäinen suomalainen viljelijäinkokous järjestettiin 1847 Turussa Suomen Talousseuran 50-vuotisjuhlan yhteydessä, ja kokouksessa käsiteltiin yli neljäkymmentä ennakoon valmisteltua kysymystä liittyen maatalouden ajankohtaisiin asioihin, erityisesti vuoroviljelyyn ja karjanhoitoon. Koska se koettiin onnistuneeksi, kokousten järjestämistä jatkettiin myöhemmin vuosina. Vuonna 1852 kokous järjestettiin Mustialan maatalousopistolla, jossa vieraila oli mahdollisuus tutustua opiston välineistöön ja kokouksessa järjestettiin ensimmäisen kerran myös työkalunäyttely kokouksen yhteyteen. Aihetta tutkinut Jari Niemelä tosin huomauttaa, että tällöin vielä esineet olivat lähinnä koristemielessä näytillä.⁸³ Muutama vuosikymmen myöhemmin näyttelytoiminta käynnistyi toden teolla.

Aluksi maanlaajuiset maanviljelyskokoukset miellettiin lähinnä säätyläisviljelijöiden neuvottelukouksiksi, joissa rahvas oli vain pieneltä osalta mukana. Heidän vaatimaton osuutensa perustui varmasti osin kielimuuriin: kokouksien keskustelut käytiin ruotsiksi. Suomen Talousseura selvästi kuitenkin halusi enemmän talonpoikaistoa mukaan kokouksiin, sillä paikalle oli järjestetty heitä varten tulkki.⁸⁴ Talonpoikia kaipasivat mukaan toimintaansa myös 1860-luvulta alkaen perustetut maakuntien maanviljelysseurat, mutta juuri kielen takia heidän houkuttelemisensa mukaan ei aina ollut helppoa. Esimerkiksi Satakunnan maanviljelysseuran alkuvuosien toimintaa tutkineet Lähdeoja ja Kaukamaa kirjoittavat kielikysymyksestä ja talonpoikain asemasta vastaperustetussa maanviljelysseurassa seuraavasti:

Alku ei näyttänyt lupaavalta varsinkaan talonpoikaisväestön mukaan saamista ajatellen. Kokousten ruotsinkielinen meno lieenee supisuomalaisia maanviljelijöitä oudoksuttanut, eivätkä he varmaan katsoneet suopein silmin sitäkään, että pöytäkirjat samoin kuin muutkin asiakirjat kirjoitettiin yksinomaan ruotsiksi. Luokkarajat säätyläisten ja talonpoikain välillä olivat tuohon aikaan Satakunnassa niin suuret, että päivällisillä, jotka oli tapana järjestää kokousten jälkeen Otavassa, herrat söivät omassa pöydässään ja talonpojat omassaan. Toisaalta on muistettava, että vapaa järjestötoiminta oli maakunnassa kokonaan uutta. Ajatukseen, että uuden maanviljelysseuran asioissa kaikilla jäsenillä oli samanlainen sananvalta, ei osattu mukautua.⁸⁵

Varsin nopeasti, jo 1860-luvun alkupuolella, Satakunnan maanviljelysseuran käyttökieleksi vakiintui suomi, samoin kuin monien muiden suomalaisten maanviljelysseurojen. Useimmat säätyläiset osasivat nimittäin suomea melko hyvinkin, kun taas kouluja käymättömille talonpojille ruotsi oli

⁸² Jonasson 2013, 124.

⁸³ Jonasson 2013, 125; Niemelä 1996, 75.

⁸⁴ Niemelä 1996, 95. Rahvaan pienestä osuudesta kokouksissa kertoo osaltaan se, että vuoden 1857 Mustialan kokouksen 130 osanottajasta vain 19 oli talonpoikia.

⁸⁵ Kaukamaa & Lähdeoja 1961, 46. Otavalla tarkoitetaan porilaista Hotelli Otavaa, jonka yhteydessä toimi paikallisten keskuudessa kuuluisaksi noussut ravintola.

täysin vieras kieli. Seuran viralliset kirjelmät ja pöytäkirjat kirjoitettiin tästä huolimatta useimmiten edelleen ruotsiksi.⁸⁶

1870-luvulla valtakunnallisten yleisten maanviljelyskokousten luonne muuttui, kun keskustelut ja ennakolta asetetut kysymykset saivat väistyä. Niiden tilalle nousivat näyttelyt ja työvälineiden esittely ja uutena niiden kokeileminen. Myös karjaa ja karjataloustuotteita alkoi olla näytillä enenevässä määrin. Lisäksi ryhdyttiin järjestämään erikoisnäyttelyitä, jotka painottuivat tiettyihin maataloushyödykkeisiin kuten voihin ja siemeniin. Kokousten osallistujajoukossa tapahtui selkeä muutos, kun säätyläisviljelijöiden neuvottelukokoukset muuntuivat kohti yleisluontoisempaa, suomalaisen maanviljelyksen katselmusta. Maanviljelyskokoukset kehittyivät valtakunnallisiksi maatalousnäyttelyiksi, jotka olivat tärkeä osa neuvontatyötä. Maanviljelyskokouksen edustavuudessa pyrittiin vuonna 1881 jopa kilpailemaan Ruotsin yleisen näyttelyn kanssa ja samalla houkuttelemaan vieraita myös ulkomailta.⁸⁷

Myös maakunnallisten ja paikallisten maatalousnäyttelyiden järjestäminen aloitettiin varhain Suomessa. Maakunnallisista näyttelyistä vastasivat läänien maanviljelys- ja -talousseurat, joiden vuosikokousten yhteyteen näyttelyt yleensä rakennettiin. Iso osa suomalaisista maanviljelysseuroista perustettiin 1860-luvulla ja uudet seurat ryhtyivät heti innokkaasti järjestämään kokouksia ja näyttelyitä konkreettisen neuvontatyön aloittamiseksi suurelle joukolle. Maanviljelyskokoukset ja maatalousnäyttelyt nähtiin hyvänä mahdollisuutena saada suuret ihmisjoukot ja ”kansan syvät rivit” neuvontatoiminnan äärelle ja tutustumaan ajankohtaisiin asioihin.⁸⁸

Suomessa järjestettiin vuosien 1847–1932 välisenä aikana yhteensä 13 yleistä, koko Suomen laajuista maanviljelyskokousta ja maatalousnäyttelyä.⁸⁹ Pienempiä maanviljelysseurojen järjestämiä maakunnallisia maanviljelyskokouksia, joihin usein liittyi seuran vuosikokouksen pito, järjestettiin vuosittain vuorotellen maakunnan eri pitäjissä ja niiden yhteyteen rakennettiin näyttelyitä työkaluista, viljelykasveista ja eläimistä. Usein kokouksia ja näyttelyitä olivat rakentamassa ja järjestelemässä paikalliset jäsenet, jotka antoivat talkootoiminnalla ison panoksen tapahtuman järjestelyissä.⁹⁰ Nämä vuosikokousnäyttelyt muodostuivat perinteeksi ja saivat suuren suosion yleisön keskuudessa. Tosin 1900-luvulle tultaessa ne kokivat inflaatiota: vuosittain järjestettyinä suurina tapahtumina ne söivät ison osan maanviljelysseurojen rahakassoista ja yleisö kyllästyi niihin. Kaivattiin jotain uutta.

⁸⁶ Kaukamaa & Lähdeoja 1961, 49.

⁸⁷ Anttila 1974, 51; Niemelä 1996, 95–97.

⁸⁸ Niemelä 1996, 97.

⁸⁹ Jonasson 2013, 122.

⁹⁰ Kaukamaa & Lähdeoja 1961, 56–57.

Sama kaava keskusteluista, koneidenkäyttökokeista, eläinnäyttelyistä, kyntökilpailusta ja näyttelypäivän jälkeisistä iltamista kaipasi päivitystä, johon ei kuitenkaan löytynyt konkreettisia ideoita. Monissa maanviljelysseuroissa tehtiinkin 1910-luvun tienoilla päätös, että vuosikokousnäyttelyitä ryhdyttäisiin toteuttamaan harvemmin, esimerkiksi kolmen tai viiden vuoden välein.⁹¹

Maamiesseurojen järjestämät näyttelyt yleistyivät 1800–1900-lukujen vaihteessa, kun Suomen laajuinen maamiesseuraverkosto syntyi. Paikallisia näyttelyitä järjestettiin ahkerasti 1900-luvun alkuvuosikymmenellä samoin kuin maakunnallisiakin. 1920-luvulle tultaessa järjestämisinto hiipui ja havaittavissa oli samaa kyllästymisilmiötä kuin maakunnantasoisten näyttelyiden kohdalla. Vuosikokousnäyttelyiden järjestäminen loppuikin lähes kokonaan tällöin. Maatalousseurojen Keskusliitto ohjeisti maamiesseuroja kalliiden yleisnäyttelyiden järjestämisen sijaan pienempien erikoisnäyttelyiden pariin. Tiettyjen siemen-, kasvi- ja käsityönäyttelyiden järjestäminen vaati vähemmän rahallista ponnistelua ja pienemmän työmäärän.⁹² Erikoisnäyttelyitä järjestettiin jonkin verran eri puolella Suomea. Esimerkiksi Satakunnan maanviljelysseura piti vuonna 1905 siemen-, juurikasvi- ja hedelmänäyttelyn, joka muodostui menestykseksi.⁹³ Pienimmillä maamiesseuroilla ei ollut varaa järjestää omia näyttelyitä ja niiden mahdollisuutena voikin pitää lähtemistä mukaan suuremman, seudullisen näyttelyn järjestämiseen yhdessä muiden seurojen kanssa.

Maanviljelyskokouksia ja maatalousnäyttelyitä järjestettiin siis kolmella tasolla, jotka vastasivat neuvontajärjestöorganisaation rakennetta: valtakunnallisesti, läänien ja maakuntien tasolla sekä paikallisesti maamiesseurojen toimesta.⁹⁴ Kaikkien näyttelyiden sisältö muodostui samankaltaiseksi, ainoastaan niiden laajuus vaihteli. Näyttelyissä esiteltiin maatalousalan uutuuksia, tutustutettiin viljelijöiden työtä helpottaviin koneisiin, järjestettiin näiden koneiden kokeilumahdollisuuksia, esiteltiin siemenlajikkeita, eläimiä, käsitöitä ja kotitaloustuotteita. Esillä olleet viljelijöiden eläimet ja tuotteet olivat samalla kilpailusarjoissa arvioitavina. Näyttelyssä kilpailtiin työmestaruuskilpailuja eri lajeissa, kuten kynnössä ja ojituksessa. Lisäksi yleisöllä oli mahdollisuus kuunnella puheita ja esitelmiä ja viettää aikaansa näyttelypäivän jälkeen iltamissa.

Syy sille, miksi tässä tutkielmassani keskityn läntisen Suomen maatalousnäyttelyihin, on alueen vilkas näyttelytoiminta. Vaikka koko Suomen laajuisesti maatalousnäyttelyiden järjestäminen välillä hiipuikin, läntisessä Suomessa järjestettiin ahkerasti maanviljelysseurojen ja paikallisyhdistysten näyttelyitä koko 1900-luvun alkupuolen ajan. Syynä tähän voidaan pitää sitä, että Länsi-Suomi oli

⁹¹ Niemelä 1996, 171.

⁹² Niemelä 1996, 174–175.

⁹³ Kaukamaa & Lähdeoja 1961, 305.

⁹⁴ Jaottelusta ks. esim. Niemelä 1996, 261–264.

perinteistä ja myös maamme kehittyneintä maatalousaluetta.⁹⁵ Varsinaissuomalaisen Lounais-Suomen maanviljelysseuran⁹⁶ ja Satakunnan maanviljelysseuran rajoja ja vaikutusalueita oli muutettu vuonna 1905, kun Lounais-Suomen maanviljelysseuran toiminta vakiintui. Senaatin maanviljelystoimituskunnan päätöksellä ennen Satakunnan maanviljelysseuran puolella olleet Loimaan ja Metsämaan kunnat siirtyivät Lounais-Suomen seuran vaikutuspiiriin, koska ne olivat selkeästi parempien kulkuyhteyksien varrella Turkuun kuin Poriin. Niiden lisäksi vielä Alastaro siirrettiin samoihin syihin vedoten kymmenisen vuotta myöhemmin.⁹⁷

Näyttelytoimintaa oli molempien seurojen sisällä, mutta erityisesti Satakunnan maanviljelysseuran alueella sitä oli runsaasti. Siellä järjestettiin muun muassa seuran 50-, 60-, 70- ja 75-vuotisjuhlanäyttelyt, Pohjois-Satakunnan maamiesseurojen yhteisnäyttely, vuosittain maatalousjuhlat ja näyttely tai kesäjuhlat ja näyttely, lukuisia paikallisia näyttelyitä ympäri Satakuntaa sekä seura osallistui myös molempiin vuosisadan alun suuriin valtakunnallisiin maatalousnäyttelyihin: Tampereelle 1922 ja Viipuriin 1932.⁹⁸ Lounais-Suomen maanviljelysseuran puolella suurin tapahtuma oli Lounais-Suomen maanviljelysseuran 25-vuotisjuhlanäyttely, joka järjestettiin vuonna 1930 kolmipäiväisenä Turussa. Lisäksi järjestettiin seuran 30-vuotisjuhlanäyttely sekä vuosittain paikallisia näyttelyitä, jotka keräsivät yleisöä.⁹⁹ Esimerkiksi vuonna 1937 järjestetty Loimaan seudun maatalousnäyttely nousi aikanaan suurimmaksi paikalliseksi maatalousnäyttelyksi keräten joidenkin arvioiden mukaan jopa 35 000 kävijää.¹⁰⁰

Kesällä 1937 Suomessa järjestettiin Huittisten ja Loimaan lisäksi maatalousnäyttelyitä ainakin Vesilahdella, Sysmässä, Hauholla, Mäntsälässä, Raumalla, Alavudella, Liperissä, Sippolassa, Suomussalmella ja Simpeleellä. Näistä suuri osa oli pitäjänäyttelyitä. Maaseudun tulevaisuus uutisoi näiden edellä mainittujen olevan kesän huomattavimmat näyttelyt, joten on mahdollista, että näiden lisäksi järjestettiin vielä pienempiä paikallisia maatalousnäyttelyitä.¹⁰¹ Maatalousnäyttelyitä voi edellä esitetyn listan perusteella hyvällä syyllä pitää varsin suosittuina, monipuolisina ja innostavina tapahtumina, sillä niitä järjestettiin runsaasti ja ne keräsivät yleisöä, vaikka jokaisen näyttelyn konsepti

⁹⁵ Haapala 1995, 84.

⁹⁶ Vuodesta 1930 alkaen Varsinais-Suomen maanviljelysseura. Honka-Hallila 2004, 17.

⁹⁷ Kaukamaa & Lähdeoja 1961, 77.

⁹⁸ Kaukamaa & Lähdeoja 1961, 306–309. 1910-luku oli Satakunnassa näyttelyiden suhteen hiljaisempaa aikaa, mutta 1920-luvulta eteenpäin näyttelyitä oli vuosittain, joinakin vuosina jopa useampia. Ainoastaan v. 1930 kohdalla on maininta, ettei minkäänlaisia näyttelyitä järjestetty. Valtakunnallisia maatalousnäyttelyitä järjestettiin 1920–30-luvuilla vain kaksi, osin sen vuoksi, että ne olivat niin kalliita järjestää.

⁹⁹ Honka-Hallila 2004, 50–53.

¹⁰⁰ Niemelä 1996, 265.

¹⁰¹ Maaseudun tulevaisuus 1.5.1937. Ilmoitukseen on lipsautanut Huittisten maatalousnäyttelyn kohdalle väärä kuukausi. Näyttely järjestettiin 24.–25.7.1937, ei 24.–25.8.1937, kuten lehdessä lukee.

oli periaatteessa sama. Koneet, eläimet, naisten kotitalous- ja kädentaito-osastot, työmestaruuskilpailut ja runsas iltaohjelma houkuttivat ihmisiä paitsi maataloudellisen neuvonnan ja valistuksen kohteiksi, myös viihtymään ja tapaamaan vertaisiaan.

3. Maatalouden vastaus industrialismille

Maatalousnäyttelyt muodostuivat 1930-luvulla teknistyvän maatalouden esittely- ja tiedonvälitysareenoiksi. Perinteiset miesvoimaan perustuvat työmuodot olivat saaneet väistyä koneistumisen tieltä. Teknistyvän maatalouden taustalla voidaan nähdä paitsi toiveet tehostuvasta tuotannosta ja tarve Suomen maatalouden kohottamisesta suurempiin tuotantosaavutuksiin, myös teollistumisen aiheuttamat maatalouden tuotantopaineet ja toiveet työn rationalisoinnista.

Kuten Mats Morell on todennut, maatalouden kohtaaminen industrialismin ja kaupungistumisen kanssa ei ollut ongelmaton. Siksi maatalousnäyttelyt voidaan hänen mukaansa nähdä maatalouden yrityksenä vastata teollistumisen ja kaupungistumisen asettamiin haasteisiin. Näyttelyissä tuotiin esiin paitsi maatalouden ainutlaatuisuutta ja traditiota, myös maanviljelijän ja valtion välistä yhteyttä ja kaikkea sitä, mitä maatalous voi tarjota, esimerkiksi mahdollisuutta ottaa käyttöön uutta tekniikkaa ja sen kautta tuottaa korkealuokkaisia, standardoituja tuotteita kasvaville markkinoille. Samalla voitiin puhua maanviljelijöiden tuottamien kotimaisten tuotteiden puolesta ja puolustaa maatalouden asemaa teollistuvassa yhteiskunnassa.¹⁰² Morellin esiin tuoma ilmiö on hyvin kansainvälinen, sillä industrialismi tavoitti useat maatalousvaltaiset maat 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa, jolloin myös maatalouden ja teollistumisen välinen kamppailu käytiin niissä läpi. Suomessa kaupungistuminen ja teollistuminen olivat ajankohtaisia varsinkin 1900-luvun alkupuolella ja ne nähtiin osin jopa elämää hankaloittavina tekijöinä. Maatalousnäyttelyt olivat mukana tässä muuttuvan yhteiskunnan ja sen eri osien välisessä vuoropuhelussa. Ne heijastelivat yhteiskunnan murrosta, mutta myös veivät omalta osaltaan muutosta eteenpäin. Tässä luvussa perehdyn siihen, miten industrialismin ja maatalouden välinen kohtaaminen näkyi länsisuomalaisissa maatalousnäyttelyissä kesällä 1937.

Maatalousnäyttelyt tarjosivat paitsi kohtaamispaikan tekniikalle ja perinteisille agraarisille työtaidoille, myös viljelijöille mahdollisuuden yhdistää nämä kaksi asiaa työssään. Samalla maatalousnäyttelyissä yritettiin lujittaa viljelijöiden uskoa oman työnsä tarpeellisuuteen ja kohottaa heidän ammatillista osaamistaan välittämällä tietoa työtä tehostavista uutuuksista. Uusien työvälineiden ja tapojen avulla haluttiin osoittaa, että maatalous kykenee vastaamaan teollistumisen aiheuttamiin

¹⁰² Morell 2013, 66–69.

haasteisiin ja seuraamaan yleistä kehityskulkua. Laajojen näytteille asettelujen myötä kävijöille haluttiin esitellä hyvinvoivaa, vahvaa ja modernia suomalaista maataloutta, joka oli mukana aikansa kehityskulussa ja toimi maansa talouden selkärankana. Maatalousnäyttelyissä oli nähtävissä samoja piirteitä kuin maailmannäyttelyissä, jotka toimivat eräänlaisina esikuvina niille. Kuten Taina Syrjämaa toteaa, maailmannäyttelyissä yritettiin näytteille asettamalla paitsi luoda ihmisiin uskoa paremmasta tulevaisuudesta myös tuoda näytille teollisia tuotteita, raaka-aineita, tiedettä ja kulttuuria sekä ennen kaikkea tuoda kehittyvää teknologiaa kansalaisten näkösalille.¹⁰³ Sama pätee kuitenkin myös tutkimiini länsisuomalaisiin maatalousnäyttelyihin. Kävijöihin yritettiin näytteille asettamisen kautta valaa uskoa siitä, että lama on väistymässä ja maataloudella on tarjota vastauksia parempaan huomiseen. Myös lehdistö oli mukana välittämässä tätä sanomaa, kun se kirjoitti näyttelyistä.

3.1 Viljelijäneuvontaa ja valistusta

Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely järjestettiin 24.–25.7.1937 Huittisten Lauttakylässä. Vain pari viikkoa myöhemmin, 30.7.–2.8.1937 järjestettiin Loimaan seudun maatalousnäyttely Loimaan kauppalassa. Tapahtumapaikkojen väliin jäi vain muutama naapurikunta. Tapahtumat järjestettiin siis hyvin lähekkäin niin ajan kuin paikankin suhteen. Sekä Loimaan seudun maatalousnäyttely että Huittisten maatalousnäyttely olivat massiivisia, suuria tapahtumia. Ei vähiten siksi, että ne molemmissa tapauksissa levittäytyivät tavalla tai toisella koko silloisten pitäjakeskusten alueille.

Loimaan seudun maatalousnäyttely tarjoaa havainnollistavan esimerkin koko pitäjakeskuksen alueelle levittäytyvästä näyttelystä. Loimaan näyttelyyn tullessaan kävijä saattoi saapua paikalle esimerkiksi junalla. Junavuoroja oli runsaasti ja yhteydet niin Toijalan kuin Turunkin suuntaan laajat.¹⁰⁴ Kun näyttelykävijä Loimaan rautatieasemalla astui junalaiturille, hän jatkoi kohti varsinaista näyttelyaluetta kävelemällä kauppalan keskustaan päin. Pohjoiseen lähdettäessä ensin tuli vastaan suojeluskuntatalo Heimolinna, jossa pidettiin iltaohjelmaa ja kokouksia. Näyttelyn juhlakenttä sijaitsi Heimolinnan ja Loimaan yhteiskoulun välissä, samoin kuin karjasuojat ja kasvien näytekenttä. Yhteiskoulun tiloissa olivat lähestulkoon kaikki näyttelyn sisäosastot. Kun matkaa jatkoi kohti toria, olivat seuraavina edessä näyttelyravintola, Nuroman kotikutomo, Loimaan kauppalan kirkko – entinen rukoushuone, jossa järjestettiin maatalousnäyttelyn osana ryijynäyttely – ja alakansakoulu, jonka tiloissa järjestettiin työväensuojelu ja -huoltonäyttely. Ne ohitettuaan vierailija näki urheilukentän, joka toimi eläinten esittelypiirinä. Urheilukentän jälkeen edessä oli kauppalan tori, joka täyttyi

¹⁰³ Syrjämaa 2007, 17–18.

¹⁰⁴ Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas, 21.

Kuva 1. Karttapiirros Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyalueesta. Kuva: Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas. SMSA.

koneosaston tavaroilla. Koska koneosasto oli laajempi kuin torille mahtui, osa koneista oli laitettu esille torin viereiselle Säästöpankin tontille. Koneosastojen läheisyydessä oli toinen näyttelyravintola ja näyttelykanslia, joka toimi kauppalantalossa.¹⁰⁵ Hieman näyttelyalueesta erillään junaradan itäpuolella oli maatalousnäyttelyn aikaan Suomen tivoli, jonka kiertueaikataulu osui, mitä luultavimmin suunnitellusti, juuri maatalousnäyttelyn aikaan Loimaalle. Tivoli ei kuulunut varsinaisesti näyttelyalueen huveihin, mutta oli varmasti suosittu pistäytymispaikka näyttelykävijöille. Sitä mainostettiin myös näyttelyluettelossa ja -oppaassa.¹⁰⁶

Maatalousnäyttelyiden ohjelma koostui paitsi eläin- ja konekentän esittelyistä ja varsinaisista näyttelyosastoista niin myös juhlapuheenvuoroista, työmestaruuskilpailuista ja erilaisista työnäytteistä, iltaohjelmasta, kokouksista ja palkitsemisista. Näyttelypäivien aikana koettavaa ja nähtävää oli tarjolla kaikenikäisille aamusta iltaan. Varsinaisen näyttelyalueella tapahtuvan ohjelman lisäksi yleisölle järjestettiin retkeilymahdollisuuksia lähiseudun erilaisiin mielenkiintoisiin ja opettavaisiin

¹⁰⁵ Loimaan lehti 21.7.1937; Uusi Aura 31.7.1937; Ks. kuva 1.

¹⁰⁶ Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas, 20.

kohteisiin. Loimaalla retkelle osallistujat pääsivät tutustumaan esimerkiksi Loimaan Nahka Oy:n tehtaaseen, Loimaan kirkkoon ja Knuutilan tilaan, joka oli paikallisesti merkittävä jo poikkeuksellisen suuren tilakokonsa, 224 hehtaarin, vuoksi. Vieraila oli mahdollisuus tutustua myös Knuutilan 40-päiseen Länsi-Suomen karjaan ja isoon tarkastuskanalaan. Lisäksi retkillä tutustuttiin Loimaan maamieskouluun ja naapurikunnassa Ypäjällä sijaitsevaan valtion hevossiittolaan.¹⁰⁷ Huittisissa retkeilijöitä tutustutettiin esimerkiksi Huittisten varavankilaan, eri viljelysalueisiin ja kansanopistoon.¹⁰⁸ Retkikohteet edustivat ilmeisesti alueensa parhaimmistoa ja sivistyksen ja edistyksen tasoa, jota voitiin ylpeydellä esitellä näyttelyvieraille.

kand. Toivo Fredrik Arvelan.

Loimaan seudun Maatalousnäyttely

Loimaan kauppalassa heinäkuun 30 — elokuun 2 p:nä.

<p>Perjantaina heinäkuun 30 p:nä. Työmasteruuskilpailuja.</p> <p>Lauantaina heinäkuun 31 p:nä. Käytännöllisiä työmasteruuskilpailuja. Näyttelyn portit avataan. Näyttelyn juhlialliset avajaiset. Suviviljan torvien säestyksellä. Tervehdyspuhe, näyttelytoimik. puheenjoht., johtaja N. Peittari. Näyttelyn avaus, ministeri Juho Koivisto. Juhlaruno, kirj. kansanrunoilija Sohvi Nurminen, lausuu rva. Martta Niemi. Torvisoittoa, Loimaan Sk. T., joht. rehtori V. Virtanen. Juhlapuhe, maanviljelysneuvos J. Jyske. Kuorolaulua, Loimaan Sk. Mieskuoro, kantt. E. Rahvoia. Varsinaissuomalaisen laulu torvien säestyksellä. " 15.30—17.30 Eläinten esittelyä ja koneet käynnissä. " 17.30—18 Selostus koneosastosta, insinööri O. Kärrä. " 18 —18.30 Selostus kotitalousosastosta, käsityönp. T. Virkk. " 20 Juhlailtama Heimoilinnassa ja iltama Kisaapirtissä.</p> <p style="text-align: center;">Maanantaina elokuun 2 p:nä. Klo 9 Näyttelyn portit avataan. Näyttelyosastot avoinna ja koneet käynnissä. " 12 Näyttelyn portit suljetaan.</p>	<p>Sunnuntaina elokuun 1 p:nä. Käytännöllisiä työmasteruuskilpailuja. Näyttelyn portit avataan. " 10—11.30 Kenttämestaruuskilpailut, toimittavat kirkkoherrat A. Seikkilä ja K. Sovijärvi. " 12.30—13 Selostus eläinosastosta, professori Vilho A. Pesola. " 13—13.30 Selostus kotitalousosastosta, kotitalouskonsulentti Martta Kuusela. " 14 Juhla sukutilakunnlakirjojen ja anstomerikkien saajille. Torvisoittoa. Tervehdyspuhe, maisteri A. Väylä. Kuorolaulua. Puhe sukutilakunnlakirjojen saajille, maanviljelysneuvos Arvi Kontu. Sukutilakunnlakirjojen jako, Turun ja Porin läänin maaherra. Muistotahojen jako, maanvilj. neuvos J. Jyske. "Maamme." " 17 Retkeilyä. " 17—19 Eläinten esittelyä ja koneet käynnissä. " 19 Torvisoittoa, kunnialpalkintojen jako ja lopettajaispuhe. " 20 Iltama Heimoilinnassa ja tanssilliset Kisaapirtissä.</p>
--	---

HUOM! Loimaalle hyvä liikenneyhteys kaikilta suunnilta. — Majoituksia järjestää majoitustoimikunta.

(1122)

Kuva 2. Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyohjelma. Ilmoitus Maaseudun tulevaisuus-lehdessä 24.7.1937.

Kävijöille avautui maatalousnäyttelyissä hyvin laajasti ja yksityiskohtaisesti esille niin perinteinen maatalous peltoviljelyineen ja karjanhoitoineen, sitä parantamaan ja tehostamaan syntynyt teknologia, kuin kotitalous, maatalouden sivuelinkeinot, käsityöt ja puutarhakasvien hoitokin. Järjestäjät toivoivat maatalousnäyttelyiden esittelyjen, näytteille asettelujen, retkeilyjen ja kilpailujen edistävän paitsi maakunnan, myös koko maan viljelijöiden kykyä ja halua jatkaa esi-isien aloittamaa maanviljelystyötä kunnialla samalla, kun he tutustuivat ajankohtaiseen kehitys- ja tuotantotasoon ja

¹⁰⁷ Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas, 19–20.

¹⁰⁸ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 19.

pääsivät myös juhlistamaan työnsä tuloksia.¹⁰⁹ Tähän kiteytyy myös järjestäjien pohjimmainen ajatus maatalousnäyttelyiden järjestämisen syistä: maatalousalan järjestöjen näkökulmasta maatalousnäyttelyissä kyse oli viljelijäväestön valistamisesta ja tukemisesta entistä parempiin saavutuksiin suomalaisen maanviljelyn kehittämiseksi.

LAUTTAKYLÄ
UUTIS- JA ILMOITUSLEHTI
HUITTISTEN, KEIKYÄN JA VAMPULAN PITÄJISSÄ
No 30 Perjantaina heinäkuun 23 p:nä 1937

Satakunnan Maatalousjuhla
Huittisten Maatalousnäyttely
Elokuun 24—25, 1937

YLEISOHJELMA:

Lauantaina 24 p:nä

Klo 7.00 Ojitus- ja kyntökilpailut Ala-Matikkalan pellolla Hämeenlinnan tien varrella.
» 7.00—10.00 Hevosten yleisarvostelu torilla kirkon luona.
» 10.00 Metsämiesten neuvottelulaisuus Meijerin juhlasalissa.
» 10.00 Naisten työtökilpailut pellavan kehrussa ja sukun ludoonassa Yhteiskoululla.
» 10.30 Näyttelyn portit avataan, torvisoittoa.
» 12.00 Juhlien avajaiset urheilukentällä.

O h j e l m a:
Torvisoittoa.
Tervehdyspuhe. (Juhlien keskuustoimikunnan puheenjohtaja Y. Halli.)
Avauspuhe. (Maaherra Kyttä.)
Kuorolaulua.
Esitelmä. (Prof. V. A. Pesola.)

Torvisoittoa.
Lausuntaa. (Yliopp. Uolevi Koski.)
Esitelmä. (Maanviljelysneuvos Kalle Soini.)
Satakunnan laulu. (Torvien säestyksellä.)

Klo 15.00—16.00 Koneet käynnissä.
» 15.15 Kotitalous- ja kotiteollisuusnäyttely avataan Yhteiskoululla.
» 16.00—17.45 Eläinten esittelyä esittelypiirissä.
» 18.00 Lypsynäytteitä esittelypiirissä.
» 18.30 Harjaukilpailu esittelypiirissä.
» 18.00—21.00 Traktoriesityksiä ja kyntökilpailu Pappilan niemessä.

» 20.00 Ohjelmalliset illamat Seurojentalo Karhulassa ja palokunnantalolla, joiden ohjelma toisessa paikassa.
» 20.00 Tanssi-iltama Kolmikulman »Hallissa».
» 20.00 Rauman »Rytmi» soittaa.
» 20.00 Tanssi-iltama Suttilan nuorisoseuratalo Kalliolassa.

Klo 15.00—19.00 Maataloudellisia elokuvaesityksiä Palokunnan-
talolla.

Sunnuntaina 25 p:nä

Klo 8.00 Näyttelyn portit avataan.
» 8.00—10.00 Retkelyjä, tutustumista koneisiin ja näyttelyihin.
» 10.00—11.45 Jumalanpalvelus Huittisten kirkossa.
» 12.00—13.30 Eläinten esittelyä esittelypiirissä.
» 13.30—14.30 Koneet käynnissä.
» 14.30 Päiväjuhla urheilukentällä.

O h j e l m a:
Torvisoittoa.
Tervehdyspuhe. (Kansanedustaja Kalle Kirra.)
Kuorolaulua.
Puhe. (Kansanedustaja Kyllikki Pohjala.)

Torvisoittoa.
Ansiomerkkien jako. (Toimittaa Satakunnan Maanviljelysseuran esimies Taave Junnila.)
Lausuntaa. (Opett. P. Hosi.)
Juhlapuhe. (Prof. K. T. Jutila.)
Maamme.

Klo 17.30—21.00 Koneet käynnissä ja niiden esittelyä.
» 17.30—20.00 Päivällisaika.
» 20.00 Ohjelmalliset illamat seurojentalo Karhulassa ja palokunnantalolla.
» 20.00 Tanssi-iltama Kolmikulman »Hallissa».
» 12.30 Rauman »Rytmi» soittaa.
» 12.30 Satakunnan Maanviljelysseuran kokous Meijerin juhlasalissa.
» 12.30 Maatalouskerhoisten juhla Rukoushuoneella.

O h j e l m a:
Torvisoittoa.
Tervehdyspuhe. (Kerhoneuvoja Kustaa Saarikko.)
Esitelmä. (Agr. Kaarlo Cederberg.)
Kerholaisesityksiä.
Puhe. (Prof. K. T. Jutila.)
Kerholaisesityksiä.

Klo 12.00—19.00 Maataloudellisia elokuvaesityksiä Palokunnan-
talolla.

Seurojentalo Karhulan iltamaohjelma 24. 7. kello 20.00.
Torvisoittoa.
Puhe. (Agr. V. J. Hiekka.)
Yksinlaulua. (Kanttori S. Toivainen.)
—
Torvisoittoa.
Lausuntaa.
Triosoittoa.
Viulunsoittoa.
(Kansansoittaja Kalle Ahlfors.)
Esitelmä. (Kansanedustaja Lemmikki Heikki.)
Näytelmä. »Isäni ja Enneni».
Tanssia.

Palokunnantalol iltamaohjelma 24. 7. kello 20.00.
Torvisoittoa.
Puhe. (Kansanedustaja O. Lehtinen.)
Lausuntaa.
Triosoittoa.
—
Torvisoittoa.
Yksinlaulua. (Kanttori S. Toivainen.)
Esitelmä. (Maid. P. Seela.)
Näytelmä. »Vesiparantolassa».
Tanssia.

Seurojentalo Karhulan iltamaohjelma 25. 7. kello 20.00.
Torvisoittoa.
Puhe. (Kansanedustaja J. J. Jyvänen.)
Yksinlaulua. (Kanttori S. Toivainen.)
Torvisoittoa.
Lausuntaa.
Esitelmä. (Kansanedustaja Maija Nieminen.)
Viulunsoittoa.
(Kansansoittaja Kalle Ahlfors.)
Näytelmä. »Vesiparantolassa».

Palokunnantalol iltamaohjelma 25. 7. kello 20.00.
Torvisoittoa.
Puhe. (Esimäntä Hilda Torkki.)
Lausuntaa.
Viulunsoittoa.
(Kansansoittaja Kalle Ahlfors.)
—
Torvisoittoa.
Yksinlaulua. (Kanttori S. Toivainen.)
Esitelmä. (Agron. V. Lieto.)
Näytelmä. »Isäni ja Enneni».
Tanssia.

Juhlien yhteydessä pidetään HUITTISTEN MAATALOUSNAISTEN JÄRJESTÄMÄT ARPAJAISET. Arpoja myydään juhla-
arjaisvoittokokouksella on nähtävänä Lauttakylän alakansakoululla.

Kuva 3. Satakunnan maatalousjuhlan ja Huittisten maatalousnäyttelyn ohjelma. Ilmoitus Lauttakylä-lehdessä 23.7.1937.

¹⁰⁹ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 5.

Loimaan ja Huittisten maatalousnäyttelyiden järjestäjät

Loimaan seudun maatalousnäyttelyn järjestivät Loimaan, Alastaron, Mellilän, Metsämaan ja Oripään maamiesseurat sekä Varsinais-Suomen maanviljelysseura yhteistyössä Loimaan kauppalan edustajien kanssa. Näyttelyn aikaansaamiseksi tärkein elin oli näyttelytoimikunta, johon kuului edustajia kaikista edellä mainituista tahoista. Näyttelytoimikunnan puheenjohtajana toimi Loimaan maamieskoulun johtaja Niilo Peltari, varapuheenjohtajana maanviljelijä Kalle Arojärvi Loimaalta ja sihteerinä agronomi Ilmari Rasilainen Loimaalta. Maamiesseurojen edustajat olivat ammatiltaan paitsi maanviljelijöitä ja emäntiä, myös opettajia, pankinjohtajia, tarkastuskarjakoita, maatalousteknikoita ja mukana oli myös yksi maisteri. Loimaan kauppalan edustustoon kuului kauppalanjohtaja Reino Kuuskosken lisäksi eläinlääkäri, talonomistaja, rehtori ja yksi maanviljelijä.¹¹⁰ Varsinais-Suomen maanviljelysseura oli järjestäjistä ainoa periaatteessa ei-paikallinen taho, sillä se oli koko maakunnan maatalousseurojen yhteenliittymä, eli seutu- ja piiritason toimija.

Näyttelytoimikunnan lisäksi toimi työvaliokunta, jonka tehtävänä oli muun muassa järjestää ja koordinoita näyttelyn ohessa järjestettäviä työmestaruuskilpailuja ja ilmeisesti huolehtia muutenkin käytännön asioista ja järjestelyistä, kuten näyttelyyn ja sen kilpailusarjoihin ilmoittautumisten vastaanotosta. Näyttelyn jokaisella pääosastolla ja niiden alaosastoilla oli lisäksi omat palkintolautakuntansa, samoin kuin työmestaruuskilpailujen kilpailulajeilla. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että jokaisen lajin ja kilpailusarjan tuomaroivat ja palkitsivat eri ihmiset.¹¹¹ Näyttelyvieraiden majoituksesta vastasi majoitustoimikunta, sillä 1930-luvun liikenneyhteydet huomioon ottaen päiväkäynti Loimaalla oli harvalle mahdollinen. Siksi monet yöpyivät seudulla. Majoitustoimikunnan toiminnasta, jäsenistä tai aikaansaannoksista ei valitettavasti ole löytynyt tietoja, mutta se on tiedossa, että maatalousnaiset hoitivat käytännön majoitusjärjestelyjä toimikunnan kanssa.¹¹²

Myös Huittisten maatalousnäyttelyn osalta järjestelyt olivat hyvin organisoidut ja noudattelivat lähestulkoon samaa kaavaa. Näyttelyn järjestivät Huittisten maamiesseura ja Satakunnan maanviljelysseura yhteistyössä. Maatalousjuhlien ja itse näyttelyn järjestelyistä vastasivat Huittisissa keskus-toimikunta ja työvaliokunta. Keskustoimikuntaan kuuluivat puheenjohtaja, maanviljelijä Yrjö Hällin lisäksi edustajat kaikista näyttelyjaostoista ja alatoimikunnista sekä Satakunnan maanviljelysseuran edustajana agronomi V.J. Hiekka. Ammatiltaan edustajat olivat pääasiassa maanviljelijöitä ja emäntiä, mutta mukana oli myös opettajia, pankkivirkailija ja neiti. Työvaliokunta koostui koko-

¹¹⁰ Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas, 11–12.

¹¹¹ Loimaan lehti 30.6.1937; Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas.

¹¹² Uusi Aura 26.7.1937; Jumppanen, Riitta, Loimaan keskipitäjän maatalousnaisten historiikki [<http://www.maatalousnaiset.fi/historiikki.htm>]. Luettu 20.2.2015.

naan maanviljelijöistä ja yhdestä emännästä.¹¹³ Molemmissa näyttelyissä järjestelyistä vastasivat siis paikalliset talolliset ja sivistyneistöt.

Sekä Loimaalla että Huittisissa maatalousnäyttelyt järjestettiin paikallisten maamiesseurojen ja seudullisten maanviljelysseurojen yhteistyönä. Huittisten maatalousnäyttely voidaan järjestäjiensä perusteella luokitella paikalliseksi maatalousnäyttelyksi, koska järjestelyistä vastasi yksi tietyn pitäjän maamiesseura yhteistyössä seudullisen ”emäseuran” kanssa. Loimaan seudun maatalousnäyttelyssä raja seudullisen ja paikallisen näyttelyn välillä on haastavampi, koska järjestäjiä oli useampi ja näyttelykohteet laajempia. Loppujen lopuksi kyse oli kuitenkin paikallisesta näyttelystä, mutta isommasta ja laajemmasta kuin Huittisissa: Loimaan näyttelyn järjestivät yhteistyössä usea pieni naapuripitäjän maamiesseura ja näiden vastaava ”emäseura”, Varsinais-Suomen maanviljelysseura. Kaikki järjestävät seurat olivat vierekkäisistä pitäjistä ja maantieteellisesti puhutaan melko suppeasta vanhan Suur-Loimaan alueesta maakunnan sijaan.¹¹⁴ Kuten Niemelä huomauttaa, 1930-luvun lopun paikalliset näyttelyt olivat usein laadultaan ja sisällöltään vastaavanlaisia kuin maakunnallisetkin näyttelyt, ainoana erotuksena se, että näyttelykohteet olivat konekenttää lukuun ottamatta yhden pitäjän tai kihlakunnan alueelta.¹¹⁵ Loimaan seudun maatalousnäyttely on oiva esimerkki tällaisesta näyttelystä.

Molemmat näyttelyt ovat tyyppiesimerkkejä aikansa suosituimmista maatalousnäyttelyistä. 1930-luvulla paikallisten maatalousnäyttelyiden lukumäärä lisääntyi hyvin voimakkaasti, kun maamiesseurat alkoivat järjestää niitä perinteisten vuosikokousnäyttelyiden tilalle yhteistyössä maanviljelysseurojen kanssa. Sen sijaan valtakunnallisia yleisnäyttelyitä ei 1930-luvulla järjestetty kuin yksi, Viipurissa 1932, ja maakunnallisiakin näyttelyitä oli harvakseltaan.¹¹⁶ Näyttelyiden järjestämisessä ongelmallista oli se, että niiden järjestäminen tuli kalliiksi, eikä pienillä seuroilla ollut resursseja järjestää niitä yksin. Siksi maanviljelysseuralta saatu rahallinen ja neuvonnallinen tuki olikin monelle näyttelyjärjestäjälle korvaamattoman arvokasta. 1930-luvulla pyrittiin kuitenkin yhä enemmän siihen, että näyttelyt rahoitettaisiin paikallisesti ja niistä yritettäisiin saada itse itsensä kannattavia, sillä maanviljelysseuroillakaan ei ollut mahdollisuuksia avustaa useita näyttelyitä kerrallaan eri puolilla maakuntaa. Siksi yhden maanviljelysseuran alueella järjestettiin vuosittain vain yksi tai kaksi

¹¹³ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 7.

¹¹⁴ Suur-Loimaan alue käsitti 1800-luvulla kyliä Alastarolta, Loimaalta, Mellilästä, Metsämäalta ja Ypäjältä. Varsinaisia alue-/kuntarajoja on kuitenkin vaikea vetää. Kylistä enemmän esim. Kauhanojan kylän internet-sivut, ”Loimaan seudun asuttaminen”, [<http://www.kauhanoja.fi/kylat/historiaa/>] Luettu 20.2.2015.

¹¹⁵ Niemelä 1996, 265.

¹¹⁶ Niemelä 1996, 261–264.

näyttelyä, joihin toivottiin alueen useamman maatalousjärjestön osallistuvan.¹¹⁷ Esimerkiksi vuonna 1937 Satakunnan maanviljelysseuran alueella järjestettiin kaksi maatalousalan tapahtumaa: Huittisten maatalousnäyttely ja Rauman seudun kotieläinnäyttely.¹¹⁸ Jari Niemelä toteaa, että paikalliset maatalousnäyttelyt järjestettiin yleensä valtakunnallisten ja maakunnallisten näyttelyiden mallin mukaan ja niiden ohjelma valmisteltiin usein jo vuotta tai jopa kahta ennen itse tapahtumaa.¹¹⁹

Näyttelyitä järjestävien neuvontaorganisaatioiden väliset suhteet

Maanviljelysseurojen ja maamiesseurojen suhdetta lienee syytä tässä vaiheessa avata hieman tarkemmin. Maanviljelysseuroja voi oikeutetusti nimittää paikallisten maamiesseurojen ”emäseuroiksi”, sillä ne olivat läänin- tai maakunnanlaajuisia seuroja ja maamiesseurat toimivat paikallisyhdistyksinä osittain niiden alla, osittain itsenäisesti. Maanviljelysseurojen toiminta niiden alkuaikoina oli varsin laveasti määritelty. Tärkeimmät tehtävät olivat kansantajuksen kirjallisuuden julkaiseminen ja levittäminen sekä maanviljelyskokousten järjestäminen niin, että ne sisältäisivät suullisen keskustelun lisäksi myös väline-esittelyjä, työkilpailuja ja palkitsemista.¹²⁰ Tämä voidaan nähdä tehtävänantona maatalousnäyttelyiden järjestämiselle, sillä maatalousnäyttelyt muotoutuivat nimenomaan viljelyskokouksista. Laajan valistustehtävänsä vuoksi maanviljelysseurat halusivat olla mukana myös paikallisseurojen näyttelyjärjestelyissä. Edellä mainittujen lisäksi tärkeänä tehtävänä pidettiin siementen ja uusien työkalujen hankkimista viljelijöiden käyttöön sopivin hinnoin sekä maatalousalan koulutuksen järjestämisestä ja kehittämistä. Maanviljelysseurat palkkasivat myös kiertäviä neuvojia, jotka kävivät tiloilla opastamassa viljelijöitä.¹²¹

Jo 1800-luvun lopulla nousi maaseudulle useita, yksittäisten pitäjien tai muutaman naapuripitäjän yhdessä perustamia viljelijöiden yhdistyksiä, maamiesseuroja. Maamiesseurat olivat itsenäisiä ja erosivat lääninseurojen haaraosastoista sillä, että niiden perustamiseen idea syntyi paikallisen väestön omasta aloitteesta, ei suinkaan ylemmän tahon kehotuksesta.¹²² Maamiesseurat toimivat paikallistason maatalouden edistämisen ja neuvontajärjestöinä, ja varhaisimmat niistä syntyivät suomenmielisyyden vankimmille tukialueille. Läntisessä Suomessa maanviljelysseurojen toiminta oli vah-

¹¹⁷ Niemelä 1996, 264.

¹¹⁸ Lalli 10.8.1937. Rauman seudun kotieläinnäyttelyä ei käsitellä tässä tutkielmassa, sillä yleisnäyttelyn sijaan se painottui nimensä mukaisesti enemmän eläinten esittelyyn.

¹¹⁹ Niemelä 1996, 265.

¹²⁰ Kaukamaa & Lähdeoja 1961, 46–47

¹²¹ Kaukamaa & Lähdeoja 1961, 46–47; Honka-Hallila 2004, 17.

¹²² Niemelä 1996, 92–93. Maanviljelysseurat olivat 1800-luvun puolivälissä yrittäneet mm. piirijakojen ja kinkerikuntien avulla synnyttää toimialueilleen paikallistoimintaa haaraosastoina. Paikallisseurojen toiminta ei kuitenkaan lähtenyt käyntiin maanlaajuisesti halutulla tavalla, vaan isossa osassa osastoja toiminta lopahti nopeasti. Pieni osa säilyi ja kehittyi.

vaa ja maamiesseuroja perustettiin vain muutamia. Niitä alkoi syntyä paitsi Länsi-Suomeen, myös koko maanlaajuisesti enemmän vasta 1900-luvun alussa, kun Pellervo-Seura¹²³ ja sen keulahahmo Hannes Gebhard ryhtyivät ajamaan sekä osuustoiminta-aatetta että maamiesseuroja joka kuntaan. Agitaatio tuotti tulosta ja Veikko Anttila kuvaakin 1900-luvun ensivuotia rajuksi maamiesseurojen syntyajaksi. Maamiesseurojen perustamisen myötä tapahtui myös maataloudellisessa järjestötoiminnassa demokratisoituminen: maamiesseuroissa toimijoina oli nimittäin paikallinen talonpoikaisväestö korkean virkamiehistön ja säätyläisten sijaan.¹²⁴ Anttila kuitenkin huomauttaa, että nämä talonpojat olivat yleensä varakkaita ja itsenäisiä tilanomistajia ja torpparit ja muut vuokratilajelijät olivat järjestöjen ulkopuolella pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta.¹²⁵

1930-luvulla maatalousseuratoiminta sai uusia muotoja kun pienviljelijät, maatalousnaiset ja lapsille suunnattu maatalouskerholiitto kasvattivat toimintaansa Suomessa. Näistä maatalousnaisten ja maatalouskerholiiton toiminta näkyi myös maatalousnäyttelyissä, sillä maatalousnaiset osallistuivat näyttelyjärjestelyihin ja naisilla ja maatalouskerholiittolaisilla oli omia näyttelyosastoja ja sarjoja, joissa he kilpailivat.¹²⁶ Pienviljelijäyhdistykset sinänsä eivät osallistuneet näyttelyjärjestelyihin,¹²⁷ mutta yksittäisiä viljelijöitä saattoi olla näytteilleasettajana, kilpailuissa mukana ja myös näyttelykävijöiden joukossa oli iso joukko heitä. Varsinaiset näyttelytoimikuntien jäsenyydet ja muut järjestelytehtävät maatalousnäyttelyissä olivat talonpoikien, tilallisten ja paikallisen sivistyneistön hallussa, kuten sekä Loimaan että Huittisten maatalousnäyttelyiden näyttelytoimikuntien jäsenlistaukset edellä osoittavat.

Kokonaisvaltaisen joukkoneuvontatyön muoto

Maatalousseurojen toimintaa tutkinut Jari Niemelä sivuaa tutkimuksessaan myös maatalousnäyttelyitä, sillä ne ovat olennainen osa maatalousseurojen neuvontatyötä. Niemelä luokittelee maatalousnäyttelyt kokonaisvaltaiseksi joukkoneuvontatyöksi.¹²⁸ Eri maatalousseurat järjestivät näyttelyitä saadakseen välitettyä viljelijöille tietoa uusista viljelytekniikoista, työvälineistä ja erilaisista työtä

¹²³ Pellervo-Seura perustettiin 1899 suomalaisen maalaisväestön osuustoiminnan edistämiseksi. Se oli Viholan mukaan eräänlainen agitaatioseura, joka sai yksityisiä lahjoitusvaroja ja valtionavustusta. Seuran toiminnan ansiosta perustettiin paikallisia maamiesseuroja runsaasti ja nämä alkoivat hoitaa seuran ideologian mukaisesti yhteisostoja esim. koneista ja lannoitteista. Pellervo-Seura ohjasi ja johti tätä yhteisosto- ja myyntitoimintaa. Pellervo myös paransi maanviljelijöiden luotto-oloja perustamalla osuuskassoja maahamme. Sen ansiota on myös osuusmeijerien synty. Pellervo voidaan luokitella erityisesti pienten viljelijöiden oloja kohentavaksi järjestöksi. Seuran keulahahmo ja ”isä” oli Hannes Gebhard, jota pidetään suomalaisen osuustoiminnan isänä juuri Pellervo-Seuran ansiosta. Ks. Pellervo-Seurasta esim. Vihola 2004a, 191–195.

¹²⁴ Niemelä 1996, 92–93; Anttila 1974, 49.

¹²⁵ Anttila 1974, 50.

¹²⁶ Ks. esim. Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 89, 92.

¹²⁷ Niemelä 1996, 265.

¹²⁸ Niemelä 1996, 261.

helpottavista ja tuotantoa parantavista seikoista. Maatalousnäyttelyt olivat tähän sopivia kanavia, sillä ne keräsivät yhteen ison joukon ihmisiä. Virallisesti maatalousnäyttelyssä oli siis kyse tiedonvälityksestä. Tämä toiminta, kuten muukin maataloudellinen neuvontatyö tähtäsi viljelyn parantamiseen.

1930-luvulla kansallinen maatalousneuvontatyö kohdistettiin erityisesti uusiin pienviljelijöihin ja heidän työnsä tukemiseen. Monilla pienviljelijöillä oli torpparitausta ja sitä kautta kyllä kokemusta maataloustyöstä, mutta vastuu tilan pyörittämisestä kokonaisuudessaan vaati lisää tietotaitoa. Niemelän mukaan pienviljelijöihin kohdistunut neuvontatyö oli ”herättävää”, yleistä neuvontaa, ja sen riittävydestä kiisteltiin ahkerasti.¹²⁹ Neuvonnan tarkoituksena oli myös kohentaa viljelijöiden ammattitaitoa. Joukkoneuvonnan lisäksi järjestettiin erilaisia havaintoesityksiä ja kursseja, jotka tukivat tiloilla tapahtuvaa työtä. Varsinkin kotitalouskurssit olivat 1930-luvulla suosittuja. Myös maatalousnäyttelyissä esiteltiin erilaisia ammattitaitoa kohentavia havaintoesityksiä ja pidettiin esitelmää työvälineiden käytöstä.¹³⁰ Näihin havaintoesityksiin palaan tarkemmin myöhemmin tässä luvussa.

Maatalousseurojen intressi näyttelyiden järjestämiselle oli joukkoneuvonnan toteuttaminen, mutta nähtävissä on muitakin piirteitä valistuksen lisäksi. Suomalaiset uskoivat 1920–30-luvuilla Niemelän mukaan lamasta huolimatta maatalouden voimakkaaseen kehitykseen ja sen asemaan Suomen talouden selkärankana. Maataloustuotanto nähtiin myös kilpailukykyisenä.¹³¹ 1930-luvun kuuma keskustelunaihe oli tuotannon omavaraisuusasteen kohottaminen varsinkin viljanviljelyksen suhteen. Maatalousneuvonnassa pyrittiin ohjaamaan viljelijöitä kiinnittämään lisää huomiota siemen-
viljelyyn, lannoitteiden käytön oikeaan määrään sekä markkinoiden etsimiseen tuotannon lisäämiseksi.¹³² Tavoitteena oli omavaraisuus Suomen valtiolle, mutta samalla viljelijöille helpotusta lamasta yli pääsemiseksi. Näitä ajatuksia pyrittiin levittämään maatalousnäyttelyiden kautta. Maanviljelijöiden ammattitaidon lisääntyminen, oman työn arvostus, työn tuottavuuden lisääminen ja kaikinpuolinen tuki viljelyyn oli tarkoitettu yhteisen päämäärän toteuttamiseen: suomalaisen maanviljelyn ja Suomen talouselämän hyvinvointiin.

Maatalousnäyttelyiden järjestämisen syitä ja näyttelyiden funktioita pohdittiin myös lehdistössä. Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelytoimikunnan jäsen, Varsinais-Suomen maanviljelysseuran edustaja, maisteri Väylä kirjoitti pitkän artikkelipohdinnan aiheesta Uuteen Auraan. Suu-

¹²⁹ Niemelä 1996, 257–258.

¹³⁰ Niemelä 1996, 299; Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas, 125; Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 92.

¹³¹ Niemelä 1996, 222.

¹³² Niemelä 1996, 255–256.

rimmaksi näyttelyiden tuomaksi hyödyksi hän mainitsi sen, että ne ”ovat omiaan kiihottamaan näyttelleasettajia ponnistamaan entistä parempiin tuloksiin ja täten kehittämään kärki l. [sic] huippuviljelystä eteenpäin”. Käytännössä tämä tarkoitti hänen mukaansa sitä, että näyttelyssä annetaan tunnistusta laadukkaille tuotteille ja samalla ne saavat mainosta yleisön edessä ja tulevat mahdollisesti tulevaisuuden esikuviksi. Väylä muistutti myös näyttelyiden neuvonnallisesta puolesta. Paitsi näyttelyosastojen sisältö, myös tapahtumassa pidetyt puheet ja esitelmät olivat osa näyttelyn neuvonnallista puolta, sillä puhujina oli omien alojensa parhaita asiantuntijoita. Hän totesi kirjoituksessaan myös, että hyvin järjestetty maatalousnäyttely oli omiaan nostattamaan maatalousväestön omanarvontuntoa ja näyttelyssä käydessään kaupunkilaiset oppivat maatalouden voiman, joka vaatii paljon tietotaitoa.¹³³

Koko maatalousneuvontatoiminnan taustalla alusta asti ollut ajatus kansan valistamisesta maamme pääelinkeinon tason kohottamiseksi ja ylläpitämiseksi on siis kantava voima myös 1930-luvun maatalousnäyttelyissä. Mielenkiintoista on se, että tiedonlevityksen ja valistustapahtuman lisäksi maatalousnäyttelyt olivat monialaisia maa- ja kotitalouden katselmuksia. Samalla tämä joukkoneuvonnan muoto tarjosi maaseudun ihmisille kanavan löytää uusia innovaatioita oman työnsä kehittämiseen. Maanviljelysseurojen suorittama neuvontatyö oli jaoteltu eri toimialoihin: maanviljelyyn, karjanhoitoon, kotitalouteen, metsätalouteen ja kalatalouteen.¹³⁴ Maatalousnäyttelyiden sisältämä neuvonta ja tarjonta noudattivat samaa toimialajaottelua, keskittyen erityisesti kolmeen ensimmäiseksi mainittuun tuotantolinjaan. Kalatalous ei juuri näkynyt maatalousnäyttelyissä, metsätaloutta sen sijaan sivuttiin niin sanottujen päätoiminta-alojen ohessa. Näyttelyissä tarjolla ollut neuvontatyö ei siis painottunut vain isäntien osaamisen kohottamiseen vaan mukaan oli vahvasti otettu myös perinteiset naisten työt: karja, koti, ruoka ja puutarha.¹³⁵ Tämä osaltaan tukee ajatusta siitä, että maatalous kaikkine sen alle sijoittuvine osasineen ymmärrettiin näyttelyiden järjestäjien taholla laajemmaksi kokonaisuudeksi kuin taloudeksi ja työksi. Se oli tuon ajan yhteiskunnan ihmisille kokonaisvaltaisen osa elämää ja siksi tärkeä joukkoneuvonnan arvoinen asia.

Valistusta havaintojen ja mallien avulla

Varsinaisten eläimiä ja muita näyttelyobjekteja esittelevien osastojen lisäksi maatalousnäyttelyyn kuuluivat myös erilaiset havaintoesitykset ja mallit. Havaintoesityksiä voitiin esittää joko näyttelyosastoilla, kuten esimerkiksi kotitalousosastolla tuhkan käyttöä tai erilaisia työpukuja, tai sitten eril-

¹³³ Uusi Aura 31.7.1937.

¹³⁴ Salminen 2010, 3.

¹³⁵ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 91–95; Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas, 13–14.

lisellä ohjelma- tai puhelavalla perinteisen esitelmöinnin keinoin.¹³⁶ Yleensä tällaisista valistuksellisista havaintoesityksistä vastasivat maataloudelliset järjestöt ja niiden jäsenet ja havaintoesitysten tarkoitus oli sivistää kuulijaansa. Esillä saattoi olla myös erilaisia taulukoita ja tilastotietoa esimerkiksi maan tai alueen maatalouden tilaan liittyen. Maatalousnäyttelyissä mukana oli myös Maatalouden työtehoseura, joka toi näyttelyihin oman näyttelyosastonsa työn rationalisointiin ja tehokkaampaan työntekoon kannustaen.¹³⁷

Havaintoesityksillä pyrittiin valistamaan näyttelykävijöitä tärkeistä asioista, jotka tukivat viljelijän työtä. Esimerkiksi Loimaan seudun maatalousnäyttelyssä Maatalousseurojen Keskusliitto esitteli ravintofysiologiaa taulukoin ja ruokatavaranäyttein. Samassa yhteydessä oli havainnollinen valistusosasto myös työväensuojelusta ja huollosta.¹³⁸ Erityisesti näyttelyiden kotitalousosastot pyrittiin rakentamaan mahdollisimman opettavaisiksi. Näytteille asetettujen elintarvikkeiden ja puhdistustuotteiden lisäksi osastoilla oli erilaisia havaintoryhmiä ja näyttelyesineitä ruokatalouden, kodin- ja puutarhanhoidon osalta. Kotitalous- ja kotiteollisuusosastoilla oli koko näyttelyajan selostaja, joka kertoi vieraille kokonaisuuksista ja perehdytti esiteltävien esineiden ja tuotteiden pariin. Selostaja katsottiin tarpeelliseksi, jotta kävijät oppisivat näyttelystä mahdollisimman paljon.¹³⁹

Havaintoesitykset saattoivat olla myös itse näyttelyn ulkopuolella omina kokonaisuuksinaan. Tällainen kokonaisuus oli esimerkiksi Loimaan seudun maatalousnäyttelyn erikoisuus, kauppalan pientaloalueelle rakennettu malli-omakoti. Se oli näyttelyä varten rakennettu omakotitalo, joka oli sisustettu ajan henkeen ja tyyliin pienen perheen asunnoksi, ja jonka pihaan oli teetetty 1930-luvun lopun puutarhanhoidon trendien mukainen puutarhasuunnitelma.¹⁴⁰ Mallikotiin oli erillinen pääsymaksu, 2 mk, ja lauantaina ja sunnuntaina iltapäivällä sinne oli näyttelyalueelta järjestetty bussikuljetus, jotta mahdollisimman moni pääsisi sujuvasti vierailemaan siellä.¹⁴¹ Mallikoti kuvasti maalaistupien sijaan modernia, ajan ihanteiden mukaista kotia ja sen kautta pyrittiin herättämään ihmisissä ajatuksia asuinhuoneiden sisustamisesta ja järkevistä asumisratkaisuksista. Puutarhansa myötä se tarjosi valistusta ja tietoa mahdollisuuksista viljellä omaa tarvetta varten puutarhassa erilaisia hyötykasveja, ja näin säilyttää yhteys maaseutuun, vaikka koti olisikin esimerkiksi kauppalassa.

¹³⁶ Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas, 18.

¹³⁷ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 41; Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas.

¹³⁸ Loimaan lehti 7.7.1937.

¹³⁹ Lauttakylä 16.7.1937; Loimaan lehti 7.7.1937.

¹⁴⁰ Loimaan lehti 30.6.1937.

¹⁴¹ Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas, 19.

Myös maatalousnäyttelyiden näytepellot ja viljelyksen koekentät olivat osa havaintojen kautta tapahtuvaa valistamista. Ne sijaitsivat yleensä varsinaisen näyttelyalueen laitamilla tai muuten välitörmässä läheisyydessä. Koekentillä havainnollistettiin erilaisia kasvilaatuja ja niille tehtiin lannoituskokeita, joiden tuloksia näyttely-yleisö pääsi tarkastelemaan. Koekentillä oli myös metsätaimistoa ja mahdollisuus tutustua metsänhoidollisiin asioihin.¹⁴² Metsänhoito ja varsinkin tukkipuiden hakkuu oli 1930-luvun lopulla liiketoimintaa, joka työllisti hyvinä talvina paljon ihmisiä. Maaseudun tulevaisuus uutisoi alkuvuodesta 1937 tukkipuiden hakkuun lisääntyneen edellisestä vuodesta noin 9 miljoonalla rungolla. Metsänomistajat tienasivat tukkipuiden myynnistä hyvin ja paperiteollisuus tarvitsi raakapuuta.¹⁴³ Siksi oli tarpeellista, että maatalousnäyttelyssä isännät pääsivät tutustumaan puiden taimiin, jotta he pystyivät miettimään metsiensä jatkuvuutta tukkipuiden hakkaamisen jälkeen. Näytepeltoja käytettiin myös työnäytösten järjestämiseen. Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näytepellolla järjestettiin salaojitustyönäyte,¹⁴⁴ Huittisissa taas järjestettiin pellon muokaus- ja kyntönäytöksiä traktorilla.¹⁴⁵

3.2 Teknisten innovaatioiden esiinmarssiareena

Viljelijöiden valistamiseen, ammatilliseen maatalousneuvontaan ja tiedonvälitykseen liittyy kiinteästi myös innovaatioiden esittely ja levittäminen. Maatalousnäyttelyitä luonnehditaan niiden järjestämismaasta riippumatta maataloudellisten innovaatioiden esittelyareenoiksi, viljelijöiden työn tukemiseksi järjestetyiksi tapahtumiksi, ja niihin liittyy olennaisesti viljelijäneuvonta tuotannon parantamiskeinoista ja tehostamisesta.¹⁴⁶ Maatalousnäyttely oli oiva paikka tuoda uusia innovaatioita tutuksi viljelijöille. Siellä innovaatioiden esittely tapahtui konkreettisesti esitelminä tai tuotteiden ja koneiden käytön opastuksena. Samalla yleisöllä oli mahdollisuus nähdä kerralla esillä erilaisia ja eri valmistajien laitteita ja koneita. Kun uusi kone oli toiminnassa kävijän omien silmien edessä, sen toiminta konkretisoitui aivan uudella tavalla. Omalta osaltaan se varmasti myös madalsi kynnystä siirtyä ihmis- ja hevosvoiman käytöstä konevoimaan. Tämän kohtaamisen myötä täyttyi maatalousnäyttelyiden tarkoitus olla viljelijöiden ja maatalousalan uutuuksien kohtaamispaikka ja käyttöönoton helpottaja.

Ajatus maatalousnäyttelyistä innovaatioiden leviämiskanavana saa tukea myös kansatieteellisestä maataloustutkimuksesta. Maatalouden uudenaikaistumista tutkinut Veikko Anttila listaa maatalous-

¹⁴² Loimaan lehti 29.7.1937.

¹⁴³ Maaseudun tulevaisuus 13.2.1937.

¹⁴⁴ Loimaan lehti 29.7.1937.

¹⁴⁵ Lalli 8.7.1937.

¹⁴⁶ Ks. esim. Runefelt 2013, 29-32; von Bernuth 2000, 51.

järjestöt ja -näyttelyt tärkeimpien innovaatioiden levittämiskanavien joukkoon. Hän pitää juuri maatalousjärjestöjen järjestämiä näyttelyitä tärkeinä väylinä uusien koneiden esittelylle ja kokeilulle. Edellytyksenä sille, että väestö oli valmis vastaanottamaan uusia innovaatioita käyttöön asti hän pitää taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten edellytysten täyttymistä suuressa osassa maata, kehittyvää koululaitosta ja lehdistöä. Varsinkin lounainen Suomi on Anttilan mukaan edelläkävijäseutua maatalouden koneistumisessa.¹⁴⁷

Heikki Kupiainen taas on todennut, että tekniset ja taloudelliset edellytykset loivat 1800-luvun lopulta lähtien perustan Suomen maatalouden uudistamiselle ja sen painotukset siirtyivät 1910-luvun loppuun mennessä karja- ja metsätalouteen.¹⁴⁸ 1900-luvun alussa suomalainen maatalous teknistyi, rahan merkitys maataloudessa kasvoi ja perinteinen yhteistoiminta muuttui osuustoimintaliikkeen myötä koneosuskunniksi. Länsi-Suomi oli näiden uudistusten ydinaluetta.¹⁴⁹ Länsisuomalaisten peltoviljelijöiden tietoisuutta uudistuksista on osaltaan lisännyt se, että he ovat asuneet lähellä säätyläisviljelijöitä ja kaupunkeja, joista he ovat saaneet vaikutteita.¹⁵⁰

Koneistuminen tavoittaa suomalaistilat

Maatalouden koneistuminen alkoi Teppo Viholan mukaan Suomessa 1800-luvun loppupuolella, jolloin ryhdyttiin ottamaan käyttöön puimakoneita ja niittokoneita. Koneistumisen syynä pidettiin miestyön korkeaksi noussutta hintaa. Suurin este maatalouden koneistumiselle oli Viholan mielestä peltojen kivisyys, joka pitkään esti koneellisen muokkaamisen. Kivienraivaustöitä suoritettiin sotien välisenä aikana runsaasti, mikä helpottikin konevoiman käyttöönottoa pelloilla. Alkuun koneet olivat hevosvetoisia, kuten esimerkiksi kylvä-, niitto- ja elonleikkuukoneita.¹⁵¹

Sotien välisenä aikana yksi suosituimmista maatalouskoneista oli puimakone.¹⁵² Puimakoneet yleistyivät 1900-luvun alussa ja Viholan mukaan ne edustivat uutta koneistumisen vaihetta. Puimakoneita valmistettiin Suomessa useissa tehtaissa ja niiden hankinta mahdollisti nopeamman ja tehokkaan puinnin, kun käsin tehtävien työvaiheiden määrä väheni. Myös niittokoneet, hevosvetoiset heinäharavat ja maidon käsittelyssä käytettävät separaattorit olivat yleisiä tilojen käytössä. Ko-

¹⁴⁷ Anttila 1974, 46–47, 60–62.

¹⁴⁸ Kupiainen 1985, 59.

¹⁴⁹ Kervanto Nevanlinna & Kolbe (toim.) 2003, 204.

¹⁵⁰ Anttila 1974, 17.

¹⁵¹ Vihola 2004b, 351.

¹⁵² Laite tunnettiin Länsi-Suomessa myös nimillä tappuri tai tryski.

neistuneimmat läänit olivat niitä, joissa pellot olivat luonnostaan vähäkivisiä tai kivettömiä, yhtenä näistä oli Turun ja Porin lääni, johon Huittinen ja Loimaa osana kuuluivat.¹⁵³

Erityisesti 1930-luvun näyttelyissä uutta olivat traktorivetoiset työkoneet ja niiden yleistymisen laajempaan käyttöön. Näyttelyoppaista käy ilmi, että esimerkiksi Loimaan seudun maatalousnäyttelyssä kävijät pääsivät näkemään muun muassa traktoriniittokoneita, -äkeitä ja -auroja. Myös kylvö-, puima- ja perunanistutuskoneet olivat suosittuja ja yleisiä näyttelyesineitä, joista isännät saattoivat hieroa kauppaa, samoin kuin viljankuivaajat ja -lajittelijat.¹⁵⁴

Maatalousnäyttelyiden koneosastot kasvoivat yhtä matkaa koneiden yleistymisen myötä ja muodostuivat jo varhain maatalousnäyttelyiden vetonauloiksi. Ruotsalaisissa maatalousnäyttelyissä koneosastojen perustaminen liitettiin erityisesti traktorien tuloon näyttelyareenoille, sekä kasvaneeseen teollistumiseen ja työn rationalisointiin.¹⁵⁵ Samat ilmiöt vaikuttavat myös Suomessa konekenttien laajentumisen taustalla. Yleisesti 1920–30-lukuja pidetään Suomessa vähäisen koneistumisen aikana,¹⁵⁶ mutta ainakin läntisessä Suomessa erilaiset koneet valloittivat 1930-luvun lopun maatalousnäyttelyssä ison osan näyttelytilasta – Huittisten ja Loimaan maatalousnäyttelyissä koneosasto ei kummassakaan tapauksessa kunnolla edes mahtunut sille varatulle alueelle.¹⁵⁷ Anu Helariutta-Koskuan mukaan 1930-luvun näyttelyissä näkyi aikakauden vaikutus: traktorikyntökilpailuja järjestettiin, mutta samalla hevoskasvatus oli vielä merkittävää. Maatalous kuitenkin koneellistui pulajasta huolimatta.¹⁵⁸

Vuosi 1937 on mielenkiintoinen vuosi tarkastella maatalousnäyttelyissä esiteltyjä koneinnovaatioita, sillä vuosikymmenen alun lamakauden jälkeen talous oli tuolloin vihdoinkin nousussa ja sitä myötä myös konekauppa oli vilkasta. Tuon ajan viljelijälle maatalousnäyttelyssä nähdyt koneuutuudet olivat uudenlaista todellisuutta, jonka hän tulisi työssään kohtaamaan hyvin nopeasti, ellei ollut sitä jo kohdannut. Koneiden hankkimiseen ajoi osaltaan henkilötyövoiman kallis hinta, osaltaan myös lamasta parantuva taloudellinen tilanne, joka mahdollisti monelle koneiden hankinnan. Osa myös moitti hevosten pitoa kalliiksi.¹⁵⁹ Toki koneet olivat edelleen kalliita ja varsinkaan pienten tilojen viljelijöillä ei ollut varaa ostaa omaksi kalliimpia laitteita, kuten puimakoneita. Siksi ko-

¹⁵³ Vihola 2004b, 351–353.

¹⁵⁴ Loimaan seudun maatalousnäyttely, näyttelyluettelo ja -opas; Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937.

¹⁵⁵ Runefelt 2013, 26.

¹⁵⁶ Kervanto Nevanlinna & Kolbe (toim.) 2003, 203.

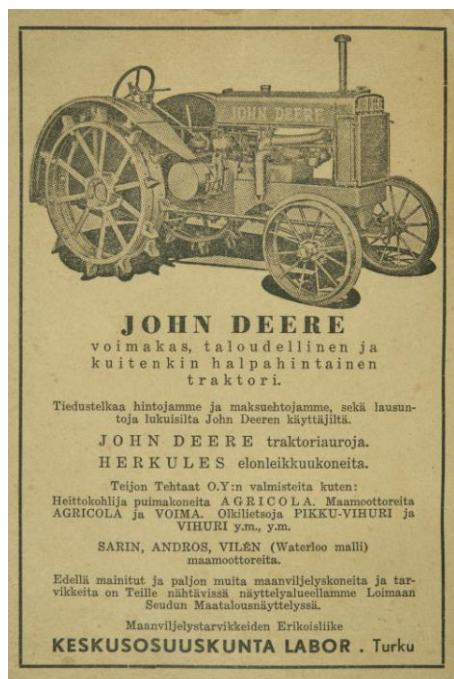
¹⁵⁷ Lauttakylä 11.6.1937; Uusi Aura 31.7.1937.

¹⁵⁸ Helariutta-Koskua 2003, 116–117.

¹⁵⁹ Helariutta-Koskua 2003, 18; Maaseudun tulevaisuus 13.2.1937.

neita ostettiin paljon myös niin sanottuina koneosuuskuntina, eli useamman tilallisen yhteiskäyttöön. Samoin maatalousseurat ostivat koneita nimiinsä ja vuokrasivat jäsenistölleen. Näin myös vähempivaraissilla isännillä oli mahdollisuus päästä osallisiksi työtä tehostavista keksinnöistä.¹⁶⁰ Myös Maaseudun tulevaisuudessa huomattiin viljelijöiden innostus konekauppoihin. Lehdessä kirjoitettiin vuoden 1937 keväällä koneiden kysynnän olevan harvinaisen vilkasta. Koneiden myyntikausi oli alkanut harvinaisen aikaisin ja yksityisten henkilöiden koneostojen lisäksi varsinkin osuuskaupat täydensivät konevarastojaan tulevia kauppvoja varten. Syyksi asiakkaiden ostoinnolle arveltiin pelkoa tulevasta hintojen noususta. Erityisesti traktorien ennakoitiin nousevan myyntisuosikeiksi.¹⁶¹

Traktori oli 1930-luvun Suomessa kone, johon ei läheskään kaikilla ollut varaa, mutta joka keräsi uteliaita katselijoita näyttelyosastolle. Esimerkiksi Loimaalla traktorit olivat 1930-luvun lopulla harvinaisuuksia, vaikka joillakuilla sellaisia jo olikin ja viljelijät hankkivat niitä yhä enenevässä määrin. Traktoreita tuotiin pääasiassa ulkomailta ja suosituimpia merkkejä olivat Fordson ja Deering.¹⁶² Suomalaisia traktoreita alettiin kunnolla valmistaa vasta sotien jälkeen, kun Valtion Metallitehtaat eli Valmet Oy aloitti varsinaisen traktorien sarjatuotantonsa vuonna 1952.¹⁶³

Kuva 4. ”John Deere” traktorimainos. Kuva: Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja opas, takakansi. SMSA.

¹⁶⁰ Anttila 1974, 149,165.

¹⁶¹ Maaseudun tulevaisuus 13.2.1937.

¹⁶² Niemelä 2003, 143–144.

¹⁶³ Niskanen 1989, 9.

Traktorit olivat yksi selkeimmistä tekniikan ilmentymistä ja ne olivat paitsi näytillä koneosastoilla, myös työn touhussa erilaisissa näytöksissä ja kilpailuissa. Loimaan seudun maatalousnäyttelyssä yleisöllä oli mahdollisuus katsella Suomen Maanviljelijäin Kauppa Oy:n järjestämää kyntökilpailua Farmall-traktoreilla.¹⁶⁴ Myös Huittisissa järjestettiin kyntökilpailu, joka osoittautui hyvin mielenkiintoiseksi eri traktorimerkkien työtehon vertailuareenaksi. Kilpaan osallistui seitsemän eri traktoria: John Deere, Deering, Farmall 20, Oliver, Farmall 12, Cletrac-tankki ja Fordson. Näistä parhaat arv sanat saivat Farmall 20, Farmall 12 ja Cletrac-tankki.¹⁶⁵

Traktorien lisäksi yksi näyttelyosastojen isoimmista koneista ja varmasti myös yleisömagneeteista oli salaojakone, jolla nimensä mukaisesti kaivettiin peltoihin salaojia. Peltojen salaojittaminen oli vielä 1930-luvulla melko harvinaista, vaikkakin yleistymässä. Sen sijaan väkilannoitteiden käyttö pelloilla oli lisääntynyt jo 1920-luvun puolivälissä ja 1930-luvun lopulla keinolannoitteita käytettiin pelloilla lähes 50 miljoonaa kiloa vuosittain.¹⁶⁶ Uusia lannoitteita esiteltiin näyttelyosastoilla innokkaasti. Kasvinsuojeluasioissa maatalousneuvojat puhuivat myös viljansiemenen peittauksen puolesta, joskin se oli vielä harvinaista.¹⁶⁷

Työvälinevalikoimaa jokaiselle

Varsinaisten maatalouskoneiden lisäksi erilaiset työvälineet ja -kalut täyttivät suuren osan näyttelyalasta sekä Loimaan että Huittisten maatalousnäyttelyssä. Näyttelyosastoilla esiteltiin laajasti erilaisia maataloustyökoneita ja -välineitä aina traktoreista lehmien nänni- ja utarepesukoneisiin ja pellavaloukkuihin. Näyttelyiden koneosastoja mainostettiin laajoiksi ja edustaviksi, mitä ne toki olivatkin, sillä Loimaalla pelkästään traktoreita oli esillä toistakymmentä kappaletta ja muita koneita niiden lisäksi useampi sata yhteensä 23 eri maatalouskonekaupan valikoimista.¹⁶⁸ Huittisissa konekentän näytteilleasettajina oli yli 30 eri koneliikettä Satakunnasta ja naapurimaakunnista.¹⁶⁹ Molemmissa näyttelyissä halukkaita näytteilleasettajia konekentälle oli niin paljon, että heille varattu tila kävi ahtaaksi.¹⁷⁰

Asiakkaille pyrittiin tiedottamaan etukäteen, että koneita on nähtävillä näyttelyn konekentällä. Eri kauppiaat ja näytteilleasettajat mainostivat paitsi alueen lehdissä, myös näyttelyluetteloissa. Erityi-

¹⁶⁴ Uusi Aura 31.7.1937.

¹⁶⁵ Lauttakylä 6.8.1937.

¹⁶⁶ Niemelä 1996, 226.

¹⁶⁷ Niemelä 1996, 278. Peittauksella tarkoitetaan ennen kylvöä tehtävää siemenen suojakäsittelyä kasvitauteja vastaan.

¹⁶⁸ Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas; Loimaan lehti 7.7.1937.

¹⁶⁹ Lauttakylä 23.7.1937; Lalli 12.6.1937.

¹⁷⁰ Lauttakylä 11.6.1937; Uusi Aura 31.7.1937.

sesti aivan tuoreita tuoteinnovaatioita kuten uudenlaisia puimakoneita, traktoreita, viljanlajittelijoita, viljankuivaajia ja olkisilppureita mainostettiin erillisin mainoksia. Myös mahdollisista koneilla näyttelyn aikana annettavista työnäytöksistä tiedotettiin lehdissä ja näyttelyluetteloiden ohjelmaosiossa.¹⁷¹ Näin haluttiin antaa mahdollisimman monelle potentiaaliselle ostajaehdokkaalle mahdollisuus nähdä kone toiminnassa tai ainakin omin silmin mainoskatalogin sijaan. Varsinaisilla näyttelyosastoilla yleisöllä oli mahdollisuus nähdä koneiden lisäksi liikkeiden edustajia ja kojujen suojissa kysellä heiltä tuotteista – sekä tietysti hieroa kauppaa maatalousteknologian uusimmista saavutuksista.

Sekä Loimaan että Huittisten maatalousnäyttelyissä oli erityisen paljon esillä peltotöihin liittyvää kalustoa, kuten auroja, niitto- ja elonleikkuukoneita, kylvökoneita, perunannostokoneita ja moottoreita.¹⁷² Se oli kuitenkin luonnollista, sillä molemmat näyttelyiden järjestämispaikkakunnat olivat viljanviljelysseutuja, joissa kyseisille työkaluille oli paljon käyttöä. Peltotyöt olivat ilman koneita hyvin raskaita ja aikaa vieviä, siksi niihin tarkoitetut apuvälineet otettiin varmasti ilolla vastaan. Pellon parissa ahertamisen runsas osuus koko Suomen maanviljelyksestä näkyi myös valtakunnallisesti vuoden 1937 konekaupassa, sillä jo alkuvuoden aikana oli myyty runsaasti esimerkiksi lapiorullaakeita pellon muokkaustöihin ja väkilannan levittäjiä lannan pelloille levitystä varten.¹⁷³

Toki koneosastolla oli tarjolla työkaluja myös karjan parissa työskenteleville, tärkeimpänä maidon käsittelyyn tarvittavaa välineistöä. Maidosta oli tärkeää saada erotettua kerma pois, jotta saatiin valmistettua voita, joka oli kallisarvoinen tuote jopa ulkomaanvientiin asti. Esimerkiksi Huittisten maatalousnäyttelyssä mainostettiin erityisesti entistä tarkemmin maidon kuorivaa Lactaseparaattoria, jonka avulla voista olisi mahdollista saada entistä parempi ja tarkempi tuotos. Myös kirnuja ja puisia työvälineitä oli näytillä, osa niistä kotitalousosastolla paikallisten käsityöläisten tekeminä.¹⁷⁴

3.3 Luokiteltu näytteilleasettamisjärjestys

Maatalousnäyttelyille tyypillistä on niissä esiteltävien eläinten ja tuotteiden jaottelu osastoihin. Maatalousnäyttelyt rakentuivat erilaisista osastoista, joihin samantyyppiset näyttelyobjektit kerättiin jaotellusti pääluokkiin ja tarkemmin niiden alaluokkiin. Karkeasti voidaan todeta, että maatalous-

¹⁷¹ Uusi Aura 31.7.1937; Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937.

¹⁷² Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas; Loimaan lehti 7.7.1937; Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937.

¹⁷³ Maaseudun tulevaisuus 13.2.1937.

¹⁷⁴ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 80; Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja opas, 148.

näyttelyiden osastorakenne oli lähes kautta linjan samanlainen. Jokaisesta näyttelystä löytyi yleensä viljan- ja kasvien siemenosasto, koneosasto, nautakarjaosasto, hevososasto, sikaosasto, pienkarjaosasto, jalostettujen maataloustuotteiden ja -tarvikkeiden osasto, kotitalousosasto, käsityöosasto ja 1930-luvulta alkaen maatalouskerholaisten osasto. Mitä pienemmästä näyttelystä oli kyse, sitä suuremmat osastot olivat ja näyttelyobjektien määrä sitä vähäisempi.

Vaikka koneosastot 1930-luvun näyttelyissä olivat jo laajoja, niin näyttelyn suurimmat osastot niiden lisäksi muodostivat eläimet. Molemmissa tutkimissani kesän 1937 länsisuomalaisissa näyttelyissä eläinosastot muodostuivat varsin suuriksi ja monia eläinrotuja ja -lajeja käsittäväksi. Esimerkiksi Huittisten maatalousnäyttelyssä esillä oli yli 200 eläintä ja lisäksi pienkarja.¹⁷⁵ Eläinosastoilla esiteltiin tavallisimpien tuotantoeläinten eli nautojen, sikojen ja lampaiden lisäksi myös hevosia, vuohia, kanoja, kaniineja, kalkkunoita, hanhia, hopeakettuja ja mehiläisiä. Eniten esiteltiin paikallisten tilojen nautakarjaa ja hevosia.¹⁷⁶ Varsinkin Länsi-Suomen karjan osuus molemmissa näyttelyissä oli suuri, mikä oli luonnollista, sillä se oli alueelle luontainen alkuperäisrotu. L.S.K. -karjan jalostukseen perehdyttiin ahkerasti ja jalostustyö oli esillä myös näyttelyissä.¹⁷⁷

Tärkeä osansa oli myös näyttelyissä esiteltävillä siemenviljoilla. Näyttelyyn pyrittiin saamaan mahdollisimman puhdasta ja tuottoisaa viljansiementä näytille. Esiteltävänä olivat perinteiset viljat: ruis, kevät- ja syysvehnä, ohra ja kaura. Siemenviljan lisäksi esiteltiin esimerkiksi nurmiheinän, kuten timotein siemeniä, puna-apilaa ja hernettä.¹⁷⁸ Siemenet tutkittiin ennen näyttelyä, niiden itävyys tutkittiin orastumismääräyksinä ja niille saatettiin tehdä myös peittauskokeita, joissa tutkittiin sitä, tarvitseeko siemen peitata ennen kylvöä.¹⁷⁹

Loimaan ja Huittisten maatalousnäyttelyissä molemmissa näyttelyn ensimmäinen pääluokka ja osasto oli maanviljelys, joka käsitti alaosastoina siemeniä, kauppaviljan ja viljelyskoekentät sekä Huittisissa myös puutarhatuoteosaston. Toisen pääluokan ja osaston muodostivat maatalouskoneet, -laitteet, -työkalut ja -välineet. Tähän osastoon sisältyi Loimaalla runsaasti alaosastoja, kun tuotteet oli jaoteltu luonteensa mukaan: maanmuokkausvälineet, oja- ja piennaraurat, lannanhajotuskoneet, kylvö- ja perunanistutuskoneet, kasvien hoitokoneet, sadonkorjuukoneet ja -välineet, sadon käsittelykoneet ja -välineet, työ- ja talouskalut, rehunvalmistuskoneet, navetta- ja tallikalusto, maidonkä-

¹⁷⁵ Lauttakylä 18.6.1937.

¹⁷⁶ Loimaan seudun maatalousnäyttely, näyttelyluettelo ja -opas; Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937.

¹⁷⁷ Kyseisen karjarodun lyhenne on L.S.K., jota käytetään yleisesti sekä näyttelyluetteloissa että sanomalehdissä. Uusi Aura 1.8.1937.

¹⁷⁸ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937.

¹⁷⁹ Lauttakylä 7.5.1937; Lauttakylä 2.7.1937.

sittelykoneet, maitotalouden työvälineet, voimakoneet ja voimansiirtolaitteet, moottorivetäjät, työajokalut, tuulimoottorit ja muut maatalouskoneet ja välineet. Huittisten maatalousnäyttelyssä vastaavanlaisia alaosastoja ei erikseen ollut, vaan kaikki näyttelykentällä olleet koneet ja työvälineet olivat vain ja ainoastaan pääluokan alla. Eroa näyttelyiden välillä alkaa syntyä kolmannen pääluokan kohdalla, tosin nämäkin erot johtuvat näyttelyiden kokoerosta ja ovat käytännössä hyvin pienet. Loimaalla pääosastoja on lähtökohtaisesti enemmän kuin Huittisissa. Lisäksi Huittisissa näytteilleasettajat on järjestelty eri luokkiin yksinkertaisemmin ja suoraviivaisemmin, kun taas Loimaalla jokaiselle eri asialle on annettu oma pääosastonsa. Kolmannen pääosaston muodostivat Loimaalla kotieläimet, jotka oli jaettu alaosastoihin lajien mukaan. Neljäs pääosasto muodostui jalostetuista maataloustuotteista ja tarvikkeista, viides puutarhaviljelyksestä, kuudes kotitaloudesta, seitsemäs kotiteollisuudesta, kahdeksas maatalouskerhotoiminnasta, yhdeksäs metsätalous- ja puunjalostusteollisuudesta, kymmenes turkiseläinten kasvatuksesta ja metsästyksestä, yhdestoista maatalousrakennuksista ja kahdestoista maataloustilastoista ja maatalouden edistämisestä. Näihin kuului tietysti tarkentavia alaosastoja. Huittisissa kolmas osasto oli hevosten, neljäs nautakarjan, viides sikojen ja kuudes pienkarjan. Kotitalous ja kotiteollisuus muodostivat seitsemännen ja kahdeksannen pääosaston.¹⁸⁰

Jokainen luokka ja niiden alla mahdollisesti olevat sarjat, esimerkiksi eri-ikäiset eläimet, arvosteltiin ja palkittiin. Näytteilleasettajaksi ryhtymisen kannustimena viljelijöille olikin mahdollisuus voittaa juuri omasta eläimestään tai tuotteestaan kunniapalkinto ja saada näin tunnustusta työstään.¹⁸¹ Jokaisen osaston ja sarjan arvostelivat palkintolautakunnan tuomarit, joita oli eri osastoille omansa.¹⁸² Esiteltävät eläimet, kasvit ja viljansiemenet olivat paikallisten maanviljelijöiden ”tuotteita” siinä missä kaikki hyödykkeetkin. Viljelijät, joiden työn jälkeen näyttelyssä esiteltiin, olivat siis myös näytteilleasettajia. Yhteistä kaikille näytteillä olleille tuotteille ja eläimille oli niiden ensiluokkaisuus: eläimistä mukana oli vain parhaat lypsäjät, poikijat tai rotunsa valioyksilöt, jalostustyön tulokset. Muista tuotteista esiteltiin uudet kehitystyön hyvät tulokset tai erityisen taidokkaat ruoka- ja käsityötuotteet. Koko näyttelyn pohjimmaisena ajatuksena oli, että esille ja näytille laitetaan vain oman paikkakunnan tai alueen parhaimmisto. Ennen näyttelyä näytteilleasettajien tuli ilmoittautua ja lähettää mahdollisimman tarkat tiedot tuotteestaan tai eläimestään näyttelyn järjestäjille. Näin näyttelyn järjestäjillä oli tarkka tieto siitä, mitä näyttelyosastoilla konkreettisesti oli. Varsinainen arviointi tapahtui näyttelypäivien aikana.

¹⁸⁰ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937; Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja opas. Ks. kuvio 1.

¹⁸¹ Loimaan lehti 23.6.1937.

¹⁸² Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja opas, 12–15.

Päälukokka	Loimaan seudun maatalousnäyttely	Huittisten maatalousnäyttely
I	maanviljelys	maanviljelys
II	maatalouskoneet, -laitteet, -työkalut ja -välineet	maatalouskoneet, -laitteet, -työkalut ja -välineet
III	kotieläimet	hevokset
IV	jalostetut maataloustuotteet ja tarvikkeet	nautakarja
V	puutarhaviljelys	siat
VI	kotitalous	pienkarja
VII	kotiteollisuus	kotitalous
VIII	maatalouskerhotoiminta	kotiteollisuus
IX	metsätalous- ja puunjalostusteollisuus	
X	turkiseläinten kasvatusta ja metsästys	
XI	maatalousrakennukset	
XII	maataloustilasto ja maatalouden edistäminen	

Kuvio 1. Loimaan seudun ja Huittisten maatalousnäyttelyiden pääosastot.

Näytteilleasettajien laaja kirjo

Iso osa näytteilleasettajista oli yksityisiä henkilöitä, kuten viljelijöitä, emäntiä ja alueen käsityöläisiä. Paikallisilla yksityishenkilöillä oli mahdollisuus tuoda näyttelyyn omia eläimiään, mutta myös käsitöitään tai jalostettuja maataloustuotteita, kuten hilloja, mehuja, kangasta tai saippuaa. Tätä mahdollisuutta käytettiin maatalousnäyttelyiden näyttelyluetteloiden perusteella paljon, sillä listat yksittäisistä näytteilleasettajista ovat paikkakuntien kokoon ja asukasmäärään nähden huiman pitkiä. Usein näyttelyt houkuttelivatkin paikallisten lisäksi naapurikunnista asti näytteilleasettajia tuotteineen.¹⁸³

Myös yhdistyksillä ja kouluilla oli omia osastoja. Mukana olivat esimerkiksi Maatalouden työteho-seura, Keskusmetsäseura Tapio, Länsi-Suomen karjanjalostusyhdistys, Huittisten kotitalouskoulu

¹⁸³ Ks. esim. Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 91.

sekä Satakunnan II:n kiertävä naiskotiteollisuuskoulu.¹⁸⁴ Mukaan mahtui kuitenkin myös liikkeitä, varsinkin koneosastoilla. Lisäksi paikalliset pienyrittäjät lähtivät tuotteineen mukaan näyttelyyn. Loimaan seudun maatalousnäyttelyssä alueen yksityisyrittäjille oli jopa varattu kauppatorille oma erillinen halli, johon heidän näyttelypaikkansa oli rakennettu kootusti saman katon alle. Mukana oli esimerkiksi peltisepänliikkeitä, leipomoita, jalkineliikkeitä, kultasepänliike, hotelli, ravintola, hautakiviveistämö, valokuvaamo, sähkölaiteliike, viljakauppa, käsityö- ja lankaliikkeitä, puutyötehdas ja vaatetusliikkeitä.¹⁸⁵ Yrittäjät myös mainostivat läsnäoloaan näyttelyssä yhteismainoksella Loimaan lehdessä, muistuttaen näyttelyvieraita siitä, että ”on turhaa mennä merta edemmäksi kalaan. Loimaaltakin voitte hankkia kaikkia mitä tarvitsette.”¹⁸⁶

Maatalousnäyttelyiden nuorimmat osanottajat, eli maatalouskerholaiset, olivat mukana molemmissa näyttelyissä. Loimaan seudun maatalousnäyttelyssä he saivat oman kokonaisen pääosastonsa ja olivat edustettuina niin näytteilleasettajina kuin kilpailusarjoissakin. Heidän eläimiään, säilykkeitään ja käsitöitään oli omissa sarjoissaan näytillä kuten aikuistenkin ja he saivat aivan samalla tavoin kuin aikuiset nimensä palkintoluetteloon. Maatalouskerholaisilla oli lisäksi Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näytepellolla oma kerholaisten viljelypalsta, jossa he pääsivät käytännössä esittelemään viljelytaitojaan ja tutustumaan kasvien peltoviljelyyn käytännössä.¹⁸⁷

Huittisissa heille oli oma maatalouskerholaisten pienkarjaosasto, jossa esiteltiin kerholaisten kasvatamia kanoja, lampaita ja vuohia.¹⁸⁸ Lisäksi Huittisten maatalousjuhlien ja maatalousnäyttelyn yhteydessä järjestettiin erillinen maatalouskerholaisten juhla rukoushuoneella. Juhlaan osallistui noin 200 maatalouskerholaista eri puolilta Satakuntaa ja juhlassa Huittisten maatalouskerhon neuvoja Kustaa Saarikko piti tervehdyspuheen, jossa hän korosti kerholaisten toimivan kodin onneksi ja isänmaan menestykseksi sekä toiminnan tapahtuvan kristillisessä mielessä. Juhlaan kuului kerholaisten esityksiä ja virsilaulua.¹⁸⁹ Maatalouskerholiike rantautui Suomeen 1920-luvulla ja Maatalouskerholiitto perustettiin vuonna 1928. Sen toiminnan tavoitteena oli käytännön tekemisen kautta kasvattaa nuorista osaavia isäntiä ja emäntiä.¹⁹⁰

¹⁸⁴ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 41, 92, 95.

¹⁸⁵ Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja opas.

¹⁸⁶ Loimaan lehti 29.7.1937.

¹⁸⁷ Loimaan lehti 29.7.1937.

¹⁸⁸ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 89.

¹⁸⁹ Lauttakylä 30.7.1937.

¹⁹⁰ Helariutta-Koskua 2003, 47.

3.4 Neuvonnalla tukea Suomen maatalouden kehittämiseen

Maataloudellisten järjestöjen viljelijöihin kohdistama neuvontatyö konkretisoitui maatalousnäyttelyissä. Näyttelyt olivat paitsi tehokkaita joukkoneuvontatyön muotoja, myös hyviä tiedonvälittämisväyliä. Varsinkin maatalousalan teknologisia innovaatioita, kuten erilaisia maatalouskoneita esiteltiin tutkimissani näyttelyissä innokkaasti. Näyttelyosastoilla näkyi vahvasti ajatus tekniikan ja viljelijöiden välisen kohtaamisen tarpeesta. Osastoilla tuotiin uudet viljelytyötä helpottavat ja tehostavat laitteet konkreettisesti viljelijöiden silmien alle nähtäväksi, tarkoituksena madaltaa heidän kynnystään ostaa kone omalla tilalla käytettäväksi. Kaiken tämän taustalla oli epäilemättä järjestäjien ajatus suomalaisen maanviljelijän tietoisuuden lisäämisestä ja toive maanviljelyn tehostumisesta ja parantumisesta.

Maatalousneuvontaa tutkinut Jari Niemelä on 1800-luvun maatalousnäyttelyitä käsitellessään todennut osuvasti, että valtakunnalliset maanviljelyskokoukset ja niihin liittyvät näyttelyt olivat eräänlaisia innovaatiokeskuksia, joista hyvin usein alkoi keskeisten uutuuksien matka yleiseen tietoisuuteen.¹⁹¹ Edellä esitetyn perusteella on kuitenkin oikeutettua todeta, että paikalliset maatalousnäyttelyt toimivat yhä 1930-luvun lopulla samanlaisina, joskin alueellisina, innovaatiokeskuksina. Ilman näitä kohtaamispaikkoja teknologisten innovaatioiden käyttöönottoinnokkuus olisi saattanut olla huomattavasti laimeampi syrjäisellä maaseudulla.

Maatalousnäyttely toteutti ajatusta tiedonvälityksestä ja valistamisesta monella tapaa. Esittelyjen ja näytteille asettamisen lisäksi se tarjosi havaintoesityksiä ja mahdollisuuksia vertaistensa työnjäljen arviointiin esimerkiksi elintarvikkeiden ja käsitöiden suhteen. Näytteilleasettajille se taas tarjosi mahdollisuuden tarkastella omaa työnjälkeään suhteessa muihin. Yksityishenkilöille maatalousnäyttelyn näytteilleasettajaksi ryhtyminen saattoi olla tapa tuoda omaa osaamistaan esiin, mutta myös kilpailla muiden kanssa.

Maatalouden ja teollistumisen kohtaaminen 1900-luvun alun Suomessa oli voimakasta, eikä ongelmatonta. Maatalousnäyttely oli yksi niistä areenoista, joilla maatalous vastasi teollistumisen asettamiin haasteisiin ja yritti osoittaa kilpailu- ja kehittymiskykynsä. Selkeä viesti, jonka näyttelyt länsisuomalaisille viljelijöille antoivat, oli, että seuraamalla tiivisti mukana koneistumisen aalloissa ja ajan uusien työtapojen hermolla, oli viljelijällä mahdollisuus tehostaa omaa työtään ja tuotantoaan ja näin saavuttaa hyviä tuloksia paitsi satomäärien suhteen, myös taloudellisesti. Tästä syystä maatalousnäyttelyt voidaan nähdä erityisen tärkeinä juuri Länsi-Suomessa, sillä seudun vauraus oli pe-

¹⁹¹ Niemelä 1996, 97.

rinteisesti ja vahvasti kiinni juuri maataloudessa ja siitä saatavissa tuloissa. Alueen paikallisissa maatalousnäyttelyissä viljelijöillä olikin mahdollisuus osoittaa – ja samalla toisaalta huomata – että maatalous ja länsisuomalaiset viljelijät eivät suinkaan olleet pudonneet kehityksen kelkasta vaan tarjosivat vastauksen teollistumisen aiheuttamille haasteille.

Näyttelyillä oli hyvin pitkiä ja kauaskantoisia vaikutuksia suhteessa tapahtuman lyhytaikaisuuteen, kuten Peter Hoffenberg on nostanut esiin.¹⁹² Tämä pätee myös maatalousnäyttelyihin. Hyvä esimerkki pitkästä vaikutusketjusta on juuri tekniikan tuonti viljelijöiden lähetyville. Maatalousnäyttelyt tarjosivat viljelijäväestölle uusia ärsykeitä, elämyksiä ja ajattelemisen aihetta, mutta myös konkreettisia uutuustuotteita. Niiden esittelyjen pohjalta saatettiin tehdä investointeja hyvinkin kauaskantoisesti ja vasta pitkän harkinnan jälkeen. Laite, joka maatalousnäyttelyssä näkyi työnäytöksessä käytössä, esimerkiksi separaattori, saattoi mullistaa oman työnteon ja helpottaa sitä vielä pitkän aikaa näyttelyn jälkeenkin. Ensiajatus sen hankkimiseen ja elämys sen käyttämisestä saattoi kuitenkin olla peräisin juuri maatalousnäyttelystä.

Kuten luvussa 2 käy ilmi, maatalousnäyttelyillä on paljon yhteisiä piirteitä riippumatta siitä, missä maassa ne järjestetään. Samoin vuosien saatossa niiden perusidea tiedon välittämisestä, maatalouden kehittamisestä, kilpailusta ja oman työn arvostuksesta sekä sosiaalisista kontakteista on pysynyt samana, vaikka tapahtuma itsessään on muuttanut muotoaan yhteiskunnan muuttuessa. Koneellistuminen, maatalouden erikoistuminen, viljely- ja karjanhoitoteknologia ja maatalouden asema muuttuvassa yhteiskunnassa ovat kaikki seikkoja, jotka näkyvät myös maatalousnäyttelyissä. Samalla niihin kuitenkin liittyy paljon paikallisia painotuksia, kuten esimerkiksi molemmissa tutkimissani näyttelyissä korostui viljan viljelyn ja sen kehittämisen tärkeys, joka oli olennaista perinteisellä viljantuotantoalueella. Maatalousnäyttelyn voikin todeta olleen 1930-luvulla paitsi yhteiskunnan muutoksen heijastaja, myös aktiivinen toimija muutoksen mukana.

Eräs teollistumisen aiheuttama konkreettinen haaste oli potentiaalisen maataloustyöväestön pako kaupunkeihin tehdastyön ja mahdollisen paremman elämän ja palkan perässä.¹⁹³ Kun maataloustyö oli tehtävä mahdollisesti vähemmillä käsipareilla kuin ennen, toi tekniikka siihen helpotusta. Uudet tekniset laitteet paitsi nopeuttivat perinteistä työntekoa, myös helpottivat ja tehostivat sitä käsin tehtävien työvaiheiden vähentyessä. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat puinti- ja elonleikkuutyöt, jotka perinteisesti vaativat paljon miesvoimaa, mutta koneiden avulla tehostuivat ja helpottuivat huomattavasti.

¹⁹² Hoffenberg 2001, xiv.

¹⁹³ Haapala 2007, 51–52.

Maanviljelijöille suunnattu ammatillinen neuvonta ja valistus tuki valtion pyrkimyksiä kansakunnan eheyttämiseksi, sillä maatalous nähtiin Suomen selkärankana ja koko maassa samalla tavoin kehittyvä, yhtenäinen ja teknisesti edistynyt viljelys takaisi hyvän ja tehokkaan tuotannon, sekä ammatillisesti valveutuneet tuottajat. Toisaalta yhdistämällä maatalousnäyttelyyn ajatus työn juhlasta, se oli omiaan myös pönkittämään ammattiylpeyttä ja viljelijöiden ”joukkoonsa kuulumisen tunnetta”. Tehostamalla tuotantoa ja osoittamalla maata viljeleville tukea ja arvostusta, valtiovalta ja maataloudelliset järjestöt tukivat kansakunnan suurten ja pienten viljelijöiden työntekoa rinta rinnan. Tähän aiheeseen perehdyn laajemmin seuraavassa luvussa.

4. Yhdessä isänmaan onnen ja tulevaisuuden hyväksi

Yhteiskunnan pirstaloituminen ja modernisoituminen ulotti otteensa maaseudulle yhä tiiviimmin 1920–30-luvuilla. Kasvavat kaupungit ja teollistuminen, maanomistusolojen muutokset ja pientilallisten suuri määrä sekä muuttuvat yhteiskuntaluokkien ja väestöryhmien rajat olivat kaikki ajalle tyypillisiä ilmiöitä, jotka vaikuttivat ihmisten elämään. Silti elämä maaseudulla kulki työn sanelemissa uomissa. Tilat olivat perheiden tiloja, ruokakuntia, joissa oli isännän, emännän ja perheen lasten lisäksi ulkopuolista työvoimaa tarpeen mukaan. Varsinkin Länsi-Suomessa talonpoikaiset sukutilat olivat isossa osassa ja niitä täydensivät tuhannet uudet pientilat, joita perustettiin 1920-luvun maareformien myötä.¹⁹⁴

Ruokakunnan rakenne oli Ann-Catrin Östmanin mukaan hierarkkinen. Isännän tehtävä oli johtaa työtä ja toimia tilan päämiehenä. Emännän huolenpidon alle kuuluivat naisten työt, ruokahuolto ja karjatalous. Ruokakunnan muilta jäseniltä, toisin sanoen lapsilta ja palkollisilta, odotettiin tottelevaisuutta. Sekä perheen omien nuorten että piikojen ja renkien tuli noudattaa heille annettuja käskyjä ja elää kuuliaisesti omat työnsä hoitaen.¹⁹⁵ Aina yhteistyö ei kuitenkaan ollut saumatonta ja väestön sosiaalinen liikkuvuus olikin suurta. Paitsi, että rengit ja piiat vaihtoivat taloa, myös tilojen nuoria houkuttelivat modernisoituvan maailman tarjoamat uudet mahdollisuudet, kuten erityisesti kaupungit ja niissä tarjolla oleva teollisuustyö. Potentiaalisen maataloustyöväestön pako maalta kaupunkeihin koettiin todellisena uhkana maataloudelle.¹⁹⁶

Tämän luvun kantavana teemana ovat kansallinen eri väestöryhmien eheyttäminen sekä erilaiset ihmisten väliset suhteet ja hierarkiat, joita maatalousnäyttelyn kautta heijastui esiin. Käytännössä

¹⁹⁴ Östman 2004a, 59; Haapala 1995, 84.

¹⁹⁵ Östman 2004a, 59.

¹⁹⁶ Haapala 2007, 49–50.

maatalousnäyttelyssä, paitsi sen näyttelykentillä, myös kulisseissa ja ohjelmatarjonnassa, toistui koko yhteiskunnan ja agraarikulttuurin laaja kirjo työskentelytavoista sosiaalisiin suhteisiin ja yhdistysten keskinäiseen kanssakäymiseen.

Sisällissodasta ja 1930-luvun alun lamasta toipuvan Suomen rakentaminen koettiin yhteiskunnassa tärkeäksi ja erityisesti kansan eheyttäminen yhtenäiseksi sekä talouselämän elvyttäminen olivat kii-reellisiä tehtäviä. Maa- ja metsätalous ja niistä saatavat vientituotteet kytkeytyivät talouselämään ja talonpoikaistiloihin vahvasti. Markku Kuisma onkin todennut, että tämän ansiosta vaurastuva ja itsetuntoinen talonpoikaisto vahvistui yhteiskuntaluokkana ja poliittisena voimatekijänä. Talonpoi-kaisto omisti puolet metsävaroista ja tuotti suuren osan valtion viennistä, joten viljelijäväestöllä oli myös poliittista vaikutusvaltaa.¹⁹⁷ Poliittinen vaikutusvalta näkyi myös paikallistasolla. Talonpoi-kaiston jäsenet olivat niitä, jotka olivat mukana kunnallishallinnossa, maatalousseurojen toiminnas-sa ja istuivat myös maatalousnäyttelyiden näyttelytoimikunnissa.

Puhuttaessa näyttelyistä ja niiden järjestäjistä on tärkeää muistaa, että erilaisilla näyttelyillä on jo alun perin, useita satoja vuosia sitten luotu hierarkioita, mutta samaan aikaan myös pyritty vahvis-tamaan yhteisöjä ja niiden yhteenkuuluvaisuuden tunnetta. Esimerkiksi Britti-imperiumin näytte-lyissä tarkoituksena oli ulkoisesti edistää koko kansainyhteisöä ja samalla valtion sisäisesti kasvat-taa yhteisön sisällä yhteistä kansallistunnetta ja yhteistyötä yhteisön eri osien kesken niiden välisen kilpailun sijaan.¹⁹⁸ Tällöin kyseessä oli siirtomaiden eheyttäminen osaksi emämaata ja sen kulttuu-ria. Samansuuntaisia ajatuksia voidaan kuitenkin yhdistää myös tutkimiini kesän 1937 länsisuoma-laisiin maatalousnäyttelyihin. Yhdistämällä paikallisen yhteisön eri väestöryhmät toimimaan yhtei-sen päämäärän puolesta, pyrittiin eheyttämään kansan syviä rivejä ja jättämään taakse vuosisadan alun ristiriidat. Paikallisella tasolla järjestetyissä maatalousnäyttelyissä haluttiin ulospäin näyttää yhtenäistä ja hyvinvoivaa kuvaa paikallisesta maataloudesta ja tuottajista, ja yhteisön sisällä maata-lousnäyttelyiden toivottiin yhdistävän ihmiset yhä tiiviimmin yhteisen voimanponnistuksen onnis-tumiseksi. Samalla näyttelyn kilpasarjat olivat omiaan ylläpitämään tervettä paikallista kilpailua maataloustuotannon kehittämiseksi ja laadun parantamiseksi.

Maatalousnäyttely kätki sisälleen monia verkostoja, eritasoisia hierarkioita ja jopa perheiden sisäi-siä valtasuhteita. Järjestävien tahojen eli maamiesseurojen ja maanviljelysseurojen välinen suhde oli jo itsessään ensimmäinen hierarkian porras, jossa maamiesseurat toimivat maakunnallisten maanvil-jelysseurojen alla, toteuttaen näiden antamia suuntaviivoja ja käytännön neuvontatyötä paikallista-

¹⁹⁷ Kuisma 2007, 16–17.

¹⁹⁸ Hoffenberg 2001, xvii.

solla. Käytännössä näiden tahojen yläpuolella oli kuitenkin vielä valtakunnallinen Suomen Maatalousseurojen keskusliitto, joka kattojärjestönä koordinoi kaikkea neuvontatyötä ja toimintaa. Se myös toteutti valtion ohjaamaa maataloudellista neuvontaa ja maatalouspolitiikkaa jakamalla tietoa maakunnallisille ja paikallisille seuroille.¹⁹⁹ Myös paikallisyhteisön hierarkiaverkostot näkyivät maatalousnäyttelyiden järjestelyissä, kun eri yhdistykset tekivät yhteistyötä. Samoin agraarikulttuurin sukupuolittunut työnjako ja perheideaali peilautuvat esiin näyttelyiden kautta. Osin näyttelyiden myötä ne myös rakoilivat ja niiden aiemmin jyrkät rajat hämärtyivät. Näitä kaikkia аспектеja tarkastelen tarkemmin seuraavaksi tässä luvussa.

4.1 Talonpoikien ja pientilallisten maa

Ensimmäisen maailmansodan ja sen mukanaan tuoman elintarvikepulan jälkeistä aikaa ja maailmansotien välistä 1920–1930-lukujen suomalaista maaseutua voi parhaiten kuvata pienviljelijöiden maaksi. Maanomistusolojen muutoksen jälkeen useat uudet pienviljelijät yrittivät parhaansa mukaan saada elantonsa pellostä ja eläimistä, niin myös 1930-luvun laman piiskatessa valtiontaloutta ja koko yhteiskuntaa. Suomalaisten vientituotteiden saatavuus riippui pitkälti viljelijöistä, sillä maamme tärkeimmät vientituotteet toista maailmansotaa edeltävällä ajalla olivat metsäteollisuustuotteet ja maataloustuotteista voi ja kananmunat, jotka olivat laadukkaita ja joista tuottajat saivat hyvän hinnan²⁰⁰. Korkeilla tuontitulleilla säädeltiin ulkomaisen leipäviljan tuontia ja yritettiin lisätä kotimaisen vehnän viljelyä. 1930-luvun jälkipuoliskolla vehnän viljely lisääntyikin erittäin nopeasti, mikä paransi kotimaisen leipäviljan saatavuutta ja suomalaisten viljelijöiden leipäviljaomavaraisuutta.²⁰¹

Tutkielmani sijoittuu ajallisesti 1930-luvun loppupuolelle, joka oli mielenkiintoista aikaa sekä yhteiskunnallisesti että maatalouden kehitystä silmällä pitäen. Vaikka erityistarkastelussa on vuosi 1937, on aikaisempien tapahtumien huomioon ottaminen kuitenkin erityisen tärkeää, sillä 1930-luvun lopun yhteiskunta oli vuosisadan alun tapahtumien muokkaama. Vuoden 1918 sisällissota, maanomistuskysymykset ja torpparien tulevaisuus, pienviljelys, elintarvikepula, lama ja oikeistoradikalismi olivat aiheita, jotka olivat puhututtaneet yhteiskuntaa 1920–1930-luvuilla. Voidaan todeta, että vielä 1930-luvulla suomalainen yhteiskunta oli hajanainen ja sen eri väestöryhmät opettelivat elämään uudenlaisessa ympäristössä.

¹⁹⁹ Niemelä 1996, 220–221.

²⁰⁰ Vihola 2004b, 375; Ks. myös artikkeli Inkinen, Kari, ”Anarkistiprinssi haastoi darwinismin” [http://www.pellervo.fi/otlehti/uotneuvonta/sankareita/2_11pitkaniemi.htm] Luettu 22.1.2015.

²⁰¹ Vihola 2004b, 338.

Pertti Haapala on todennut, että Lounais-Suomi oli kaikkein kehittyneintä maatalousaluetta jo 1910-luvulla. Iso osa peltoalasta kuului tiloille, joiden kokonaisala ylitti 25 hehtaaria.²⁰² Kuitenkin myös pieniä tiloja oli paljon ja niitä tuli 1920-luvulla lisää, kun niin sanottu torpparilaki, eli torpparien maanomistuskilpailulaki ja Lex Kallio²⁰³ astuivat voimaan. Matti Peltonen kirjoittaa teoksessaan *Talolliset ja torpparit*, että maaseudun väestön keskinäiset ristiriidat olivat pellolla: ne liittyivät omistukseen ja työntekoon ja torpparin peloista suurin oli häättöuhka.²⁰⁴ Tullessaan voimaan 1918 maanomistuskilpailulaki hävensi torpparien pelkoa kotinsa ja elantonsa menettämisestä, kun torpan lunastaminen omaksi tuli mahdolliseksi. Vaikka torppareista tulikin itsellisiä viljelijöitä, yhtäläisiä kuin talonpojista suhteessa valtioon, ei lakimuutos kuitenkaan hävittänyt köyhyyttä – eikä myöskään mielisää kaihertavaa tietoisuutta maaseutuyhteisön luokkaeroista.²⁰⁵ Maanomistussuhteita muuttaneiden uudistusten myötä vuoteen 1938 mennessä Suomeen oli syntynyt uusia viljelytiloja 13 600 kappaletta ja näiden lisäksi yli 8 000 uutta asuintilaa. Maaseudun kasvava, uusi tilallinen väestö raivasi ja perksi itselleen rivakasti uutta viljelymaata, sillä eniten uutta peltoa raivattiin juuri 1920–1930-luvuilla.²⁰⁶

Länsi-Suomi, johon Loimaan seutu ja Huittinen molemmat osana kuuluvat, on perinteistä suomalaista maatalousaluetta, sillä seudun maaperä on viljelykselle otollista ja pinnanmuodot melko tasaisia. Sekä Loimaa että Huittinen tunnetaan vankkana maanviljelysalueena. Loimaalla seudun savinen maa sekä Loimaan halki virtaava Loimijoki ovat tuoneet elannon väestölle kautta vuosisatojen.²⁰⁷ Koska Loimaalla maaperän pääraaka-aine on savi, puhutaan Loimaan seudusta yleisesti saviseutuna. 1930-luvun lopulla Loimaan seutu oli viljan ylituotantoaluetta juuri viljanviljelylle sopivan maaperänsä takia. Sen sijaan rehukasvien viljely oli jäänyt alueella vähemmälle. Karjataloutta oli melko runsaasti.²⁰⁸ Huittinen taas tuli aikalaisille tunnetuksi Satakunnan vilja-aittana ja 1930-luvulla vehnänviljely oli erityisen suosittua pitäjän alueella. Monilla tiloilla vehnän viljelykseen oli varattu yli puolet tilan peltoalasta. Myös karjanhoito oli suosittua ja Huittisten osuusmeijeri sai paikallista maitoa käyttöönsä runsaasti. Loimaan tavoin Huittinen on jokien halkoma pitäjä ja alavaa tasankoa. Maaperältään alue on hiesusavea, soista raivatuilla pelloilla paikoin myös kasvuvoimaista

²⁰² Haapala 1995, 84.

²⁰³ Lex Kallio oli vuonna 1924 voimaan tullut laki maan hankkimisesta maaseudun tilattomalle väestölle ja laki asutustoiminnasta valtion mailla. Tarkoituksena oli vähentää maaseudun tilattoman väestön määrää ja järjestää halukkaille tilattomille viljeltäväksi maata. Rahoituksena oli valtion myöntämä pitkäaikainen ja halpakorkoinen laina. Kupiainen 1985, 82.

²⁰⁴ Peltonen 1992, 309.

²⁰⁵ Peltonen 1992, 300.

²⁰⁶ Kupiainen 1985, 83–84.

²⁰⁷ Honka-Hallila 2004, 9; Niinimäki 1985, 12–13.

²⁰⁸ Uusi Aura 1.8.1937; Loimaan lehti 29.7.1937; Niemelä 2003, 141–142.

mutaturvetta.²⁰⁹ Sitä, että maatalousnäyttelyt kesällä 1937 sekä Varsinais-Suomessa että Satakunnassa päätettiin järjestää juuri tällaisissa vankoissa maatalouspitäjissä, voidaan pitää hyvin luontevana valintana. Sekä Loimaalla että Huittisissa maatalousseuratoiminta oli aktiivista ja paikalliset toimijat olivat innokkaasti mukana järjestämässä maatalousnäyttelyä. Näyttelyjärjestelyt vaativat paikalliselta väestöltä kuitenkin suuria ponnistuksia, jotta tällainen suuri tapahtuma saatiin järjestettyä. Vaikka paikallisten maamiesseurojen lisäksi kummankin maakunnan maanviljelysseurat olivat mukana järjestelyponnisteluissa, oli paikallisten yhdistysten yhteistyöllä ja talkootyöllä suuri merkitys.

Vahva piirre maatalousnäyttelyiden järjestämisessä on paikallisuus. Tässä tutkielmassa paikallisuudella tarkoitetaan yhden paikkakunnan sisäisen toiminnan lisäksi myös seudullista, eri naapuruskuntien välistä yhteistyötä, sillä nämä limittyvät maatalousnäyttelyn tiimoilla toisiinsa. Paikallisyhteisö käsittää kaikki toimijat ja sen fyysisen ympäristön, jossa maatalousnäyttely järjestetään. Paikallisyhteisöjä ovat paitsi tietyn kylän tai kunnan väestö, myös koko seudun väestö, joka muodostaa laajemman paikallisyhteisön. Näin oli esimerkiksi Loimaan maatalousnäyttelyssä, jota järjestivät naapurikuntien maamiesseurojen edustajat yhdessä ja johon kävijöitä saapui myös seudun ulkopuolelta – eli muista kylä-, kunta- ja seutuyhteisöistä.

Näyttelyjärjestelyissä oli virallisten järjestäjien lisäksi mukana iso joukko myös muita toimijoita. Koska molemmissa tämän tutkielman esimerkitapauksissa oli kyse pienistä maalaispaikkakunnista, joiden asukasluku oli vain muutamia tuhansia, ei ole väärin todeta, että maatalousnäyttelyiden järjestäminen tällaisilla paikkakunnilla oli koko pitäjän yhteinen voimanponnistus. Näyttely ja sen puitteet rakennettiin yhdessä, ja itse näyttelyn ohjelma ja esimerkiksi ravintolapalvelut hoidettiin eri yhdistysten yhteistyönä.

4.2 Voimat kokoon yhteistyöhön

Kuluneina vuosikymmeninä on Suomen kansalla ollut ilo seurata talouselämän voimakasta kehitystä maassamme. Vuosi vuodelta on viljan tuotanto kasvanut yhä lähemmäksi omavaraisuutta. Samoin on myös teollisuudessa tekniikan viimeiset saavutukset sovellettu käytännön palvelukseen niin maatalouden kuin kaiken muunkin toiminnan alalla. Sentähden [sic] on kansalaisillamme ja erikoisesti maatalousväellämme syytä silloin tällöin hetkeksi pysähtyä tarkkailemaan ajan kehitystasoa, johon sopivan tilaisuuden antavat maakunnittain järjestetyt maataloudelliset juhlat ja näyttelyt. [...] Koska Satakunta on maamme vilja-aitta, josta Huittisten voimaperäiset pellot ja vuosittain lainehtivat laajat viljavainiot muodostavat huomattavan osan, niin osaltaan tähänkin vedoten rohkenee juhlan toimikunta toivoa, että Satakunnan maatalousjuhlat ja Huittisten maatalousnäyttely monia eri aloja käsittävine esittelyineen, näytteilleasetteluineen [sic], kilpailuineen ja retkeilyineen, luovat uutta voimaa ja innostusta maakuntamme ja koko

²⁰⁹ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas, 1937, 27–28; Lauttakylä 23.7.1937.

maamme väestön keskuudessa, kunnialla jatkamaan sitä työtä, jonka esi-isämme ovat kaikella sitkeydellä alkuun panneet. Samalla olkoon tämä juhla- ja näyttelytilaisuus omiaan lujittamaan uskoamme koko isänmaamme onneen ja tulevaisuuteen.²¹⁰

Näin kirjoittivat Satakunnan maatalousjuhlan ja Huittisten maatalousnäyttelyn järjestäjät juhlaoppaassaan ajatuksiaan siitä, miksi tämänkaltaisen suuri näyttely- ja juhlatilaisuus järjestettiin. Samankaltaisia ajatuksia oli muillakin näyttelyjärjestäjillä, sillä Loimaan seudun maatalousnäyttelyn avajaisnat lausunut näyttelytoimikunnan puheenjohtaja Niilo Pelttari totesi puheessaan seuraavaa:

Arvoisat kansalaiset. Mainitsin jo alussa, että tämä tilaisuus on Loimaan seudun työn juhla. Mutta tämä ei ole sittenkään ainoastaan Loimaan seudun juhla, mutta se on myös koko maan ja sen teollisuuden ja liike-elämän juhla. Sitähän osoittaa ennen kaikkea se, mikä on nähtävämme tuolla kauppatorilla ja eräässä Heimolinnan edessä olevassa paviljongissa. On mieltä ilahduttavaa, että me voimme pienet riidat unohtaen kokoontua tällaisille työn juhlille, jossa käyvät käsikädessä [sic] maatalous ja sitä lähellä oleva teollisuus samoin kuin eri järjestelmien liike-elämä. Se osoittaa sitä, että tarvittaessa kuten esim. tällaisissa tilaisuuksissa huomaamme kaikki kuuluvamme samaan kansakuntaperheeseen, jossa kylläkin jokaisella on oma työsarkansa, mutta jossa jokaisen pääpyrkimyksenä täytyy olla isänmaan ja yhteinen paras. Samalla kun me kunioitamme tällä näyttelyllä esi-isien työtä, minä toivon, että meille kaikille olisi tästä tilaisuudesta suurta nautintoa ja hyötyä, joka taas antaisi meille tahdon voimaa [sic] olla osallisena siinä työssä, joka tarkoittaa koko maamme ja kansamme maineen kohottamista yhä korkeammalle.²¹¹

Pelttari viittaa puheessaan paitsi koneiden yleistymiseen ja näyttelyn konekentän laajuuteen, myös paljon suurempiin asioihin. Hänen mainitsemansa ”pienet riidat” viittaavat aina vuoden 1918 kah-tijakautumiseen asti ja sitä seuranneeseen maanomistusolojen muutokseen. 1930-luvun loppupuolen Suomessa kuilu valkoisten ja punaisten, työläisten ja porvarien, talollisten ja entisten torpparien välillä oli yhä olemassa, vaikkakin sitä yritettiin hälventää. Eheyttämis- ja yhtenäistämispoliittikkaa toteutettiin valtiotasolla asti, mutta paikallisyhteisöissä tilanteet eivät muuttuneet yhtäkkiä. 1930-luvun alun lama oli lounaisessa Suomessa myös tekijä, joka repi ihmisiä kahtaalle. Loimaalla tämä näkyi ehkä jopa muita pitäjiä vahvemmin Loimaan Pulamiesten toiminnan myötä.²¹²

Kuten molemmista lainauksista käy ilmi, maatalousnäyttelyissä haluttiin kuitenkin esitellä yhtenäisen Suomen maataloutta, tarkastella jo saavutettua kehityksen tasoa työssä ja samalla juhlistaa aiempien sukupolvien ja omien kätensä jälkiä, talonpoikaisisännät ja uudet pientilalliset rinta rinnan. Ajatukset tähtäsivät kansan eheyttämiseen ja yhdistämiseen. Vanhojen haavojen auki repimisen

²¹⁰ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 5.

²¹¹ Loimaan lehti 18.8.1937.

²¹² Loimaan pulamiehet oli pulaliike, joka sai tukea Lapuan liikkeeltä. Pulamiesten tavoitteena oli korkotason alentaminen ja maatalojen pakkohuutokauppojen pysäyttäminen. Liike pyrki laajentamaan toimintaansa Loimaalta koko maahan ja toiminta alkoi saada yhä äänekkäämpiä muotoja. Yhteydet Lapuan Liikkeeseen olivat voimakkaat. Pulamiehet jakautuivat lopulta kahtia maltilliseen ja aggressiiviseen siipeen. Aggressiivinen Loimaan pulaliike radikalisoitui ja se joutui yhä enemmän hankauksiin valtiovallan kanssa, sillä liike suunnitteli muun muassa niin sanottua joukkokonkurssia, eli velallisten yhtäaikaista vararikkoilmoitusta. Tämä suunnitelma ei kuitenkaan koskaan toteutunut. Pulaliikkeen toiminta oli hiipumassa vuonna 1932, kun pulamiehet liitettiin Lapuan Liikkeeseen, jonka toiminta oli jo aiemmin samana vuonna kielletty. Niemelä 2003, 63–66.

sijaan niitä yritettiin sitoa yhteen ja saattaa aiemmin riitaisasti toisensa kohdanneet ihmiset toimi-
maan rinta rinnan yhdessä, yhteisen hyvän puolesta. Tällä viestillä haluttiin luoda paitsi viljelijöille
niin kaikille näyttelykävijöille uskoa siihen, että yhdessä toimiminen on isänmaan etu ja avain sen
menestykseen. Tämän menestyksen saavuttamiseksi heidän jokaisen työpanos on tarpeen ja merki-
tyksellinen.

Yhdistysten ja yritysten välinen yhteistyö näyttelyjärjestelyissä

Kuten todettua, maatalousnäyttely oli paikallisella tasolla toteutettuna hyvin suuri voimienponnistus ja prosessi, joka vaati paljon väkeä järjestelyihin. Osaltaan se oli myös paikallisten yhdistysten yhteinen esiinmarssi. Sekä Huittisissa että Loimaalla seudun järjestötoiminta toimi yhteistyössä näyttelyn hyväksi. Näyttelytoimikunnassa istuivat maamiesseurojen edustajat, mutta heidän lisäksi maatalousnäyttelyn eteen teki käytännön töitä myös suuri joukko muiden yhdistysten edustajia, ahkerimmin suojeluskuntalaiset.

Loimaalla suojeluskunta lahjoitti näyttelyn käyttöön juhlahavan juhla kentälle, lisäksi maatalousnäyttelyn näyttelyjärjestäjät rakennuttivat ravintolarakennuksen, joka palveli ensin suojeluskunnan 20-vuotisjuhlia ja muutamaa viikkoa myöhemmin maatalousnäyttelyn nälkäisiä näyttelykävijöitä. Suojeluskuntatalo Heimolinnassa pidettiin näyttelyn aikana kokouksia ja iltamat, joita oli myös juhlatalo Kisapirtissä.²¹³ Myös Huittisissa suojeluskunta oli mukana näyttelyjärjestelyissä ja lotat pitivät Lauttakylän linja-autoasemalla ravintolaa, joka oli näyttelyn aikana avoinna.²¹⁴ Lisäksi suojeluskuntien torvisoittokunnat soittivat molemmissa näyttelyissä.²¹⁵ Myös paikalliset kuorot, kuten Huittisten sekakuoro, ja paikkakuntien omat esiintyvät taiteilijat tai taideharrasteryhmät olivat mukana näyttelyn ohjelmatoteutuksessa, he esimerkiksi esiintyivät juhla iltoissa.²¹⁶ Muista yhdistyksistä maatalouskerholaiset ja maatalousnaiset olivat mukana näyttelyiden talkootöissä. Maatalousnaisten toimintaa tarkastelen enemmän tuonnempana. Epäselvää on, oliko kummassakaan näyttelyssä esimerkiksi urheiluseuroja mukana talkooväessä, sillä heistä tai muista yhdistyksistä ei löydy mainintaa näyttelyoppaista eikä sanomalehdistä.

Maatalousnäyttelyiden järjestäjien yhteistoiminta paikallisen suojeluskunnan kanssa ei ole mitenkään harvinaista tai erikoista. Maataloudellisten järjestöjen lisäksi suojeluskunnat olivat 1930-luvun

²¹³ Loimaan lehti 23.6.1937. Ainakin Suomen Lammas- ja vuohenhoitoyhdistys piti kokousta Heimolinnassa näyttelyn aikana. Kisapirtti toimi nähdäkseni pelkästään huvi- ja juhlatilana, siellä ei pidetty kokouksia.

²¹⁴ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 24.

²¹⁵ Loimaan seudun maatalousnäyttelyn mainos ja ohjelma; Maaseudun tulevaisuus 24.7.1937. Ks. kuva 2 aiemmin tässä tutkielmassa.

²¹⁶ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 11–17.

lopulla hyvin suosittuja yhdistyksiä, joissa oli runsaasti jäseniä. Myös jäsenten ristikkäisyys oli yleistä. Iso osa viljelijäyhdistyksiin kuuluvasta väestä toimi aktiivisesti myös suojeluskunnissa. Risto Alapuro toteaaakin, että yhteisten toimijoiden verkosto suojeluskunnissa ja viljelijäyhdistyksissä edesauttoi porvarilliseen rintamaan kohdistuvan kitkan ohenemista: pieniä ja isoja tuottajia alkoivat yhdistää yhä useammat asiat.²¹⁷ Yhteinen toiminta rinta rinnan lähensi pien- ja suurtilallisia ja viljelijöiden keskinäinen luokkaero kaventui. Tapahtunut lähentyminen on selkeästi havaittavissa jo vuonna 1937, jolloin maamiesseuroihin kuului yli 142 000 jäsentä, joista keskisuurien tai pienten tilojen viljelijöitä oli yli 100 000.²¹⁸ Kuten luvut osoittavat, suurin osa jäsenistä on pientilallisia. Maatalousseurojen paikallinen yhteistyö suojeluskunnan kanssa oli luontevaa ja yleisesti hyväksyttyä paitsi ristikkäisten jäsenten myötä myös siksi, että suojeluskunta arvoineen edusti sitä valkoista ja isänmaallista Suomea, jonka hyvinvointia myös viljelijöiden haluttiin työpanoksellaan edistävän.

Maatalousnäyttelyt olivat näyttelypinta-alaltaan suuria sekä Huittisissa että Loimaalla. Konekentän, näytepeltojen ja eläinten esittelyalueiden lisäksi näyttelyt tarvitsivat paljon rakennuksia toimitiloikseen. Näyttelyiden sisäosastot, eli käsityö- ja kotiteollisuusosastot rakennettiin paikallisten koulujen tiloihin ja olipa Loimaalla käytössä jopa rukoushuonekin.²¹⁹ Lautatavaraa ja muita rakennustarvikkeita kului näyttelyä tehdessä runsaasti. Esimerkiksi väliaikaisten karjasuojien rakentaminen eläimille oli projekti, joka järjestäjien piti tehdä hyvissä ajoin ennen näyttelyä. Näyttelyalueelle rakennettiin eläimille katoksia, joissa ne olivat niin aurinkoa kuin sadettakin suojassa.²²⁰

Kuva 5. Karjasuojat Loimaan seudun maatalousnäyttelyssä. Kuva: Loimaan seudun maatalousnäyttelyn valokuvakoelma. SMSA.

²¹⁷ Alapuro 1995, 270.

²¹⁸ Maaseudun tulevaisuus 1.5.1937.

²¹⁹ Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas, 19; Loimaan lehti 29.7.1937.

²²⁰ Ks. Kuva 5, Eläinsuojat.

Myös juhlakentän rakentaminen ja sen koristelu, sekä kentän katsomoiden istumapaikkojen järjestäminen oli vaativa urakka, jonka piti olla valmiina, kun yleisö saapui alueelle näyttelyn avajaisiin. Kaikki näyttelyä varten tehtävä rakennustyö oli järjestäjien hoidettava itse tai annettava urakkana tehtäväksi ammattilaisille. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että vaativat rakennustyöt annettiin jollekulle paikalliselle rakennusmiehelle urakaksi, kone- ja maatalousliikkeet vastasivat itse tarvitsemistaan rakennuksista ja niiden teosta, ja kaikki loput pienemmät järjestelytehtävät ynnä muut tekivät yhdistysten aktiiviset jäsenet talkoilla. Siksi näyttelyjärjestäjien olikin hyödyllistä miettiä myös muita paikkakunnan tapahtumia ja tehdä valmisteluja yhteistyössä muiden yhdistysten kanssa, kuten tehtiin Loimaalla, jossa samaa esiintymislavaa ja ravintolarakennusta käytettiin sekä suojelukunnan 20-vuotisjuhlissa että maatalousnäyttelyssä, jotka järjestettiin hyvin lähekkäisinä ajankohtina.²²¹

Ajatus siitä, että maatalousnäyttelyn järjestäminen on koko kylän yhteinen voimainponnistus, on edellä esitetyn perusteella hyvinkin paikkansapitävä. Eri yhdistysten ja yritysten välinen yhteistyö, sekä koko pitäjässä vallalla oleva talkoohenki oli tarpeen näyttelyiden toteuttamiseksi. Lauttakylä-lehden mukaan esimerkiksi Huittisten maatalousnäyttelyssä oli pelkästään toimihenkilöitä yli 200. Heidän lisäksi tulevat kaikki muut, jotka osallistuivat tavalla tai toisella näyttelyn toteuttamiseen.²²²

Koko pitäjän voimien yhteen saattaminen ei ilmeisesti kuitenkaan ollut itsestään selvää, sillä Huittisten maatalousnäyttelyn keskustoimikunnan puheenjohtaja peräänkuulutti Lauttakylä-lehdessä kesäkuun puolivälissä yhteistyötä sekä jokaisen pitäjäläisen ymmärrystä asian tärkeydestä ja siitä, että he auttaisivat kaikin puolin juhlan onnistumiseksi. Hän kiitteli pitäjäläisiä siitä, että nämä olivat suhtautuneet myötämielisesti paikkakunnalle järjestettävään suureen tapahtumaan, mutta totesi samalla, että pelkkä myötämielisyys asian suhteen ei riitä, vaan tarvitaan tositoimia asian hyväksi ja kaikki voimat sen käyttöön. Kirjoituksen perimmäinen tarkoitus saattoi myös olla paikkakuntalaisten herätteleminen ja yritys vahvistaa pitäjän yhteishenkeä sekä temmata asukkaat mukaan valmistelevaan suurta maatalousjuhlaa, josta paikkakunnan asukkailla oli kirjoittajan mukaan velvollisuus tehdä onnistunut.²²³

Mukana näyttelyssä oli yhdistysten lisäksi myös iso joukko paikallisia yrityksiä. Ne olivat paitsi näytteilleasettajia, myös yhteistyökumppaneita, rahallisia tukijoita ja näyttelyn rakennustöiden ura-

²²¹ Loimaan lehti 23.6.1937.

²²² Lauttakylä 29.10.1937.

²²³ Lauttakylä 18.6.1937.

koitsijoita. Suurin osa kuului näytteilleasettajiin, sillä paikalliset metalli- ja konepajat, kone- ja työkalukaupat, mylly, meijerit, leipomot ja yksityisyrittäjät laittoivat esille tuotteitaan. Näytteille asettamisen lisäksi yritykset tukivat maatalousnäyttelyitä lahjoittamalla runsaasti kunniapalkintoja näyttelyssä jaettavaksi ja maksamalla ilmoitusmaksuja mainoksistaan näyttelyjulkaisuissa. Palkintoja lahjoittivat esimerkiksi pankit, kunnat, sähkölaitokset, vakuutusyhdistykset, jalostusyhdistyks, osuuskassat, meijerit, lehdet, kauppiaat, teurastamot ja metsänhoitoyhdistyks.²²⁴ Maatalousnäyttelyn näytteilleasettajista toinen iso osa oli yksityisiä henkilöitä, jotka toivat esille omia käsitöitään, elintarvikkeita, jalosteita tai esimerkiksi pesuaineita.²²⁵

Kotitalous- ja kotiteollisuusosastot sukupuolittuneen työnjaon kuvaajina

Maatalousnäyttelyiden kotitalous- ja kotiteollisuusosastot ansaitsevat tulla mainituksi aivan omana kokonaisuutenaan, sillä ne kuvastivat maatalousnäyttelyissä paitsi aikansa ruoka- ja käsityökulttuuria, myös emäntien kädenjälkeä ja naisten osuutta maataloudellisissa neuvontajärjestöissä. Samalla ne kuvastivat perinteisen agraarin sukupuolittuneen työnjaon näkymistä maatalousnäyttelyissä. Jako naisten ja miesten töihin oli selkeä maatalousnäyttelyiden kilpa- ja näyttelyosastoilla.

Kotitalous- ja kotiteollisuusosastot muodostuivat varsin näyttäviksi molemmissa maatalousnäyttelyissä. Kotitalousosastoilla esiteltiin perinteisiä kotona tehtyjä ruokia, juustoja, jauhotuotteita, leipiä, säilykkeitä ja saippuuita, mutta myös kodin ja ihmisten puhtaanapitoa. Kotiteollisuusosastoilla keskityttiin paitsi erilaisiin naisten käsitöihin kuten kudonnaisiin, kehrättyihin lankoihin, nappeihin ja ompelutöihin, myös miesten käsitöihin, jotka vaihtelivat työkärryistä nahkatöihin ja rukkeihin. Käsityösosastot oli eroteltu omiksi naisten ja miesten alaosastoiksi ja sarjoikseen, ja erityishuomiota saivat miesten käsityösosastot, joista Loimaan seudun maatalousnäyttelyn miesten kotiteollisuusosastoa mainostettiin etukäteen lehdistössä. Se tarjosi kävijälle puusepän töitä parhaimmillaan. Näyttillä oli muun muassa parirekiä, erilaisia puuastioita ja jopa huonekaluja, kuten lipastoja.²²⁶ Huittisten maatalousnäyttelyn miesten käsitöiden osastolla oli esillä jopa käsin rakennettuja viuluja.²²⁷

Kotitalous- ja kotiteollisuusosastot olivat niin sanotusti naisten osastoja maatalousnäyttelyissä, vaikka niistä löytyi myös miesten kädenjälkeä. Syy tähän löytyy pitkältä agraariyhteisön historiasta, sillä perinteinen, sukupuolittunut maatalon työnjako näkyy selvästi myös maatalousseuratoiminnas-

²²⁴ Loimaan lehti 23.6.1937; Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 99–100.

²²⁵ Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja opas.

²²⁶ Loimaan lehti 14.7.1937.

²²⁷ Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas; Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937; 96.

sa. Agraariyhteiskunnassa naisen asema oli hyvin erilainen kuin nykypäivänä ja se heijastui esiin varsinkin työnteossa. Miehillä ja naisilla oli omat työnsä. Toisaalta naiset kuitenkin tekivät maatalon töitä miesten rinnalla ja saivat avustaa heitä raskaammissakin, niin sanotuissa ”miesten töissä” esimerkiksi pellolla.²²⁸ Talonpoikaiskulttuuria tutkinut Ann-Catrin Östman on todennut, että eroja miesten ja naisten sekä kahden saman sukupuolen edustajan välille loi enemmänkin asema ruokakunnassa ja maanomistus kuin varsinaisesti sukupuoli. Samalla hän kuitenkin esittää isännän tärkeimmäksi henkilöksi ruokakunnassa, sillä isännällä oli myös päätöksenteko-oikeus ja työn johdossa ylempi asema sekä kontrollioikeus.²²⁹ Mielestäni tämä on perusteltua, sillä isännän vastuu tilasta, sen tuotosta ja perheen varallisuudesta nosti isännän tärkeyttä suhteessa muihin.

Tämän pohjalta ajateltuna ei ole yllättävää, että maanviljelysseurat olivat alun perin miesten yhdistyksiä, joissa hoidettiin paitsi maatalousasioita myös muita pitäjän asioita ja jopa kunnallispolitiikkaa, ja joissa naisilla oli ainoastaan avustava rooli miehiensä rinnalla.²³⁰ Anu Helariutta-Koskua onkin Punkalaitumen maamiesseuraa käsittelevässä tutkielmassaan todennut, että naisille maatalousnäyttelyiden järjestäminen mahdollisti pääsyn mukaan maataloudelliseen järjestötoimintaan. Tällä hän tarkoittaa sitä, että naisille löytyi heille sopivia ”suorittavan roolin” töitä maamiesseuran näyttelyjärjestelyissä.²³¹ Helariutta-Koskuan toteamukseen on helppo yhtyä, sillä molemmissa näyttelyissä, joita tässä tutkielmassani tarkastelen, olivat naiset mukana vain niin sanotuissa naisten töissä, kuten ruokahuollossa, kotitalous- ja käsityöosastoilla ja karjanhoidossa. Myös näyttelytoimikunnissa näkyi agraarikulttuurille tyypillinen miessukupuolen valta: vaikka mukana oli naisia, oli heitä vain muutamia ja tällöinkin he olivat omien jaostojensa, esimerkiksi ravintolatoimikunnan, edustajina. Suurin osa näyttelyjärjestelyjen johdossa olevista henkilöistä oli miehiä.²³²

Kotitalous, kotiteollisuus, karjanhoito sekä puutarhan ja kasvien hoito nähtiin perinteisen maataloustyönjaon lisäksi myös maatalousneuvonnan piirissä ja maatalousnäyttelyissä selkeästi naisten töinä, kun taas miesten töiksi laskettiin huolehtiminen viljan ja rehuheinän viljelystä sekä konevoimaa vaativista töistä. Maatalousneuvonnassa keskityttiin 1900-luvun alussa maanviljelyn edistämiseen ja karjanhoidon tehostamiseen, joiden kehittämiseen myös valtionapurahoista isoin osa oli suunnattu. Lisäksi kalatalous, puutarhanhoito ja metsänhoito olivat tärkeitä neuvonta-aloja.²³³

²²⁸ Östman 2004b, 316.

²²⁹ Östman 2004b, 317–318.

²³⁰ Helariutta-Koskua 2003, 149.

²³¹ Helariutta-Koskua 2003, 149.

²³² Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 7; Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas, 11–12.

²³³ Niemelä 1996, 156.

1920-luvulle mentäessä kotitalousneuvonta ja sen toteuttaminen nousivat keskustelujen keskiöön. Tässä vaiheessa myös naisten toiminnasta maatalousseuroissa muodostui ajankohtainen kysymys.

Maaseudun naisten järjestäytyminen niin maamiesseuroihin kuin ylipäänsä yhdistystoimintaan oli 1900-luvun alun, ennen muuta 1920–30-lukujen ilmiö, joka liittyi kotitalousideologian nousuun Suomessa. Siitä on puhuttu jopa emäntäliikkeenä.²³⁴ Kotitalousideologialla tarkoitetaan kodin nousua esiin julkisissa keskusteluissa erillisenä, tärkeänä yksikkönä, kun se talonpoikaisessa yhteiskunnassa oli nähty osana omavaraista tuotantoyksikköä. Kotitalouteen liitettiin terveydellisiä, sosiaalisia ja kasvatuksellisia kysymyksiä sekä pohdittiin hyvinvointiin ja asumiseen liittyviä asioita. Kansaa alettiin määrätietoisesti valistaa kotitalousasioista kun palkkatyöläisyyden lisääntyminen ja kaupungistuminen muuttivat perinteistä talonpoikaista kotikäsitystä. Kotitaloutta ei enää nähty vain ihmisten yksityisasiana, vaan se muodostui kuluttamisen kautta osaksi kansantaloutta. Tämän vuoksi valtiovalta katsoi tarpeelliseksi tukea kotitalousneuvontaa.²³⁵

Maatalousseurojen Keskusliittoon luotiin vuonna 1933 kolmiportainen organisaatiomalli naistoituminnan paikallisten osastojen, maakunnallisten piirihohtokuntien ja Maatalousnaisten edustajakokouksen ja keskusjohtokunnan toiminnalle. Samana vuonna maatalousnaisten edustajakokous hyväksyi järjestömallin ja päätöksen kotitalousneuvonnan kiinteästä yhteydestä maatalouteen. Tällöin vakiintui myös maanviljelys- ja maamiesseuranaisten yhteiseksi nimitykseksi Maatalousnaiset.²³⁶ Naisten osuus maatalousseuratoiminnassa oli vakiintumassa maanlaajuisesti ja kotitalousneuvontatyön organisointi alkoi. Seuraavien muutaman vuoden aikana maatalousnaisten toiminta yhdenmuikaistettiin koko maassa ja uusia paikallisyhdistyksiä syntyi runsaasti. Naisten toiminta tällaisessa järjestössä nähtiin luontevana jatkeena tilan töille: maataloudellinen järjestötoiminta oli viimein kokonaisuus yhdessä tilan töiden kanssa niin, että sekä isännän että emännän työpanokselle oli oma kehittävä järjestönsä. Maatalousnaisten organisoimassa neuvonnassa keskityttiin sekä kotitalousettä maatalousaiheisiin, vuosina 1937–38 erityisesti maaseudun asutokysymykseen ja kotieläinhoidon erikoiskysymyksiin.²³⁷

Vuosi 1937 oli tuoreiden ja aktiivisten maatalousnaisten paikallisosastojen aikaa ja maatalousnäytelyt jopa synnyttivät kokonaisia naisosastoja maamiesseuroihin. Esimerkiksi Loimaan Keskipitä-

²³⁴ Emäntäliike nähdään kotitalousideologian ilmentymänä suomalaisessa järjestökentässä ja sen tuottama naisprototyyppi oli sekoitus kotirouvaa ja perinteistä maatalon emäntää, joka huolehti kotitaloudesta ja osallistui lisäksi maatalouteen ja karjanhoitoon. Salminen 2010, 16.

²³⁵ Salminen 2010, 17; Ollila 1993, 271.

²³⁶ Salminen 2010, 36–37; Niemelä 1996, 228–229.

²³⁷ Salminen 2010, 39.

jän maatalousnaiset perustettiin keväällä 1936, sen jälkeen kun Varsinais-Suomen maanviljelysseuran edustajat olivat käyneet kertomassa seuraavana vuonna Loimaalla järjestettävästä maatalousnäyttelystä, johon tarvittaisiin naisia miesten avuksi, jotta näyttely onnistuisi.²³⁸ Myös Huittisten maatalousnaisten paikallisosasto oli perustettu tuoreeltaan ja vuosi 1937 oli sille ensimmäinen toimintavuosi.²³⁹

Maatalousnaiset olivat mukana näyttelyssä suorittamassa hyvin monipuolisia työtehtäviä. Niistä iso osa oli kuitenkin niin sanottuja avustavia tehtäviä. Lisäksi maatalousnaisten jäsen saattoi yksityishenkilönä asettaa omia tuotteitaan esille kotitalous- ja kotiteollisuusosastoille ja kilpailla näin oman sarjansa kunniapalkinnoista. Hän saattoi myös ottaa osaa erilaisiin naisten työmestaruuskilpailuihin. Maatalousnaisten paikallisyhdistykset olivat näyttelyissä myös näytteilleasettajina, he esimerkiksi rakensivat erilaisia havaintoryhmiä näyttelyosastoille kertomaan ruokatarvikkeiden käytöstä tai oikeanlaisesta liinavaatevarastosta.²⁴⁰ Sen lisäksi maatalousnaiset huolehtivat molemmissa näyttelyissä näyttelyravintoloiden hoidosta.²⁴¹ Loimaan seudun maatalousnäyttelyssä he vastasivat myös näyttelyvieraiden majoittamisesta yhdessä majoitustoimikunnan kanssa.²⁴² Toisin sanoen, vaikka naisten osuus varsinaisissa näyttelyiden johtotehtävissä oli pieni, oli heidän käsissään iso osa käytännön työstä ja järjestelyistä.

4.3 Jatkuvuuden toiveita ja kohtaamisia tanssin pyörteissä

Maatalousnäyttelyiden tarjontaan kuului vahvasti ohjelmallisuus, erilaiset kilpailut ja hovit. Amerikassa 1930-luvun alun lama toi maatalousnäyttelyihin lisää viihdettä ja piristäviä ohjelmanumeroita, kuten burleskiteltoja ja ilotulituksia.²⁴³ Meillä kotimaassa toivuttiin myös lamasta, mutta länsisuomalaisissa maatalousnäyttelyissä amerikkalaisten burleski ja ilotulitukset korvattiin iltamilla ja tivolilla. Yhtä kaikki, hauskanpito oli tärkeässä asemassa myös tutkimissani näyttelyissä.

Näyttelypäivien aikana yksi tärkeimmistä näyttelyn osa-alueista oli erilaisten palkintojen jako edistyneille ja ansioituneille tilallisille ja heidän työntekijöilleen. Ruotsalaisia maatalousnäyttelyitä tutkinut Mats Morell pitää erityisen arvokkaana erilaisten kilpailujen järjestämistä ja sitä, että näyttely

²³⁸ Jumppanen, Riitta, Loimaan keskipitäjän maatalousnaisten historiikki [http://www.maatalousnaiset.fi/historiikki.htm]. Luettu 20.2.2015.

²³⁹ Lauttakylä 23.7.1937.

²⁴⁰ Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas, 125; Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 92.

²⁴¹ Lauttakylä 4.6.1937; Loimaan lehti 30.6.1937.

²⁴² Jumppanen, Riitta, Loimaan keskipitäjän maatalousnaisten historiikki [http://www.maatalousnaiset.fi/historiikki.htm]. Luettu 20.2.2015.

²⁴³ Leslie 2007, 92.

tarjosi viljelijöille mahdollisuuden asettaa tuotteitaan esille ja myös osallistua kilpailusarjoihin niiden kanssa. Kilpailuissa menestyminen loi uutta kimmoketta työtä kohtaan. Erityisen merkittävää hänen mukaansa oli, että suurten tilojen tilallisten lisäksi pientilallisillakin oli mahdollisuus paitsi katsoa, myös osallistua – ja saada tunnustusta työstään.²⁴⁴ Sama päti Ruotsin lisäksi myös suomalaisiin maatalousnäyttelyihin. Kilpailuihin saivat ottaa osaa kaikki, jotka täyttivät niissä vaadittavat kriteerit. Palkinnoilla tavoiteltiin uutta intoa työtä kohtaan, arvostusta vertaisiltaan ja onnistumisen tunteita.

Tilojen ja työntekijöiden palkitseminen

Maatalousnäyttelyt rikkoivat perinteistä agraarista sukupuolittunutta työnjakoa yhdistämällä naiset ja miehet toimimaan rinnakkain näyttelyjärjestelyissä. Samalla se kuitenkin toisaalta vahvisti sukupuolihierarkiaa säilyttämällä naisten harteille niin sanotut naisten työt, eli ruokahuollon, majoituksen, kotitalousosastot, käsityöt ja kotitalouden havaintoryhmät. Myös näyttelyissä osaohjelmalla ollut maataloudellinen työmestaruuskilpailutoiminta tuki osaltaan perinteistä sukupuolihierarkiaa: naisille oli omat kilpailunsa, miehille omansa. Työmestaruuskilpailuissa ratkottiin seudun tai maakunnan mestaruuksia sekä miesten että naisten lajeissa. Kirjoittamaton sääntö oli, että kumpikin sukupuoli sai ottaa osaa vain niin sanottuihin omiin lajeihinsa. Tämän puolesta puhuu se, että palkintoluetteloista ei löydy vastakkaisen sukupuolen edustajia niin naisten kuin miestenkään lajeissa palkittuna. Myöskään lehtien kilpailuselostuksissa ei mainita, että esimerkiksi kyntökilpailuun saisi osallistua naisia.²⁴⁵

Lajeina olivat miehillä esimerkiksi ojan kaivuu, hevos- ja traktorikyntö ja kirvesvarren veisto. Naiset ottivat toisistaan mittaa esimerkiksi sukankudonnassa, lypsyssä, sillisalaatin teossa ja pellavan kehrussa.²⁴⁶ Kenellä tahansa, tilan koosta riippumatta, oli mahdollisuus ottaa osaa kilpailuihin, jos vain kokemusta kilpailtavasta lajista löytyi. Myös tilojen työläiset, kuten piijat ja rengit saivat osallistua. Ennen varsinaisia näyttelypäiviä järjestettiin karsinnat, joiden kautta lajiensa parhaat pääsivät näyttelypäivien ohjelmassa olleisiin finaaleihin.²⁴⁷ Taitavimmille oli siis luvassa julkista mainetta ja kunniaa, kun yleisö pääsi seuraamaan kilpailuja ja sarjojensa voittajien nimet julkaistiin näyttelyn jälkeen paikallislehdessä.

²⁴⁴ Morell 2013, 63.

²⁴⁵ Loimaan lehti 11.8.1937; Lauttakylä 30.7.1937.

²⁴⁶ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 11–15; Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja opas, 15–16.

²⁴⁷ Työmestaruuskilpailuista ks. esim. Loimaan lehti 5.2.1937.

Riippumatta maatalousnäyttelyiden järjestämismaasta, on niiden ohjelmaan jo aivan alkuajoista lähtien kuulunut kiinteästi yhtenä osana palkitseminen. Palkintoja jakamalla haluttiin edesauttaa hyvää ja laadukasta työtä sekä taidokasta koneiden ja laitteiden käyttöä. Lisäksi omat palkintonsa oli eläimien jalostustyölle.²⁴⁸ Sekä Huittisten että Loimaan maatalousnäyttelyissä palkittiin paitsi tiloja, myös tilojen ansioituneita työntekijöitä.

Tiloja palkittiin paitsi kokotilakilpailuissa edistyksellisestä viljelystä ja karjanhoidosta, myös niin sanotuin sukutilakunniakirjoin, eli pitkään saman suvun hallinnassa ollut tila sai tunnustusta jatkuvuudestaan. Loimaan seudun maatalousnäyttelyssä jaettiin Maatalousseurojen Keskusliiton myöntämiä sukutilakunniakirjoja vanhoille talonpoikaissuvuille, joiden kantatila oli ollut vähintään 200 vuotta saman suvun omistuksessa. Osaa palkituista tiloista sama suku oli hallinnut jopa 400 vuotta. Loimaan seudun maatalousnäyttelyssä kunniakirjat jaettiin 79 tilalle.²⁴⁹

Kokotilakilpailuissa tarkasteltiin tilojen maa- ja metsätaloutta ja niiden hoitoa. Kun sukutilakunniakirjojen saamiseen oli mahdollisuus vain perinteikkäillä talonpoikaistiloilla, niin kokotilakilpailu tarjosi mahdollisuuden myös pienviljelijöille päästä vertaamaan työnsä tuloksia muiden kanssa. Kokotilakilpailussa tarkasteltiin työn laatua ja kannattavuutta. Kilpailuun saattoivat osallistua minkä tahansa kokoiset tilat ja osallistujilta vaadittiin kirjanpitotietoja sato- ja lannoitusmääristä sekä karjantarkastustietoja kahdelta edelliseltä vuodelta ja viljelyskarttaa. Lisäksi tilan oli pitänyt olla viimeisten kuluneiden kolmen vuoden ajan omistajansa tai tämän vanhempien hallussa. Palkintolautakunta tarkisti ja arvosteli kaikki kilpailuun osallistuneiden tilojen eri osa-alueet kasvinviljelystä kotitalouteen, työtehoon ja kannattavuuteen asti.²⁵⁰

Maatalousnäyttelyissä jaettiin kunniamerkkejä myös tilojen työntekijöille. Vaikka hierarkkisesti isäntää olikin aina pidetty arvossa työntekijöiden puolelta, niin tässä kunniamerkkien jaossa tilanne oli toisin päin. Isännillä ja emännillä oli mahdollisuus anoa työläisilleen kunniamerkkejä pitkän, hyvän ja yhtäjaksoisen työsuhteen perusteella ja näin osoittaa arvostusta pitkäaikaisia työntekijöitään kohtaan. Ansiomerkkejä myönnettiin 10 vuoden työstä pronssinen merkki, 20 vuoden työstä hopeinen merkki ja 30 vuoden työstä kultainen merkki, joka oli erittäin harvinainen ja vain muutamille myönnetty. Isäntiä kannustettiin tilaamaan merkkejä, sillä merkit olivat ”vain vaatimattomia tunnustuksia asianomaisille henkilöille. Sanoohan vanha suomalainen sananlasku, että uskollisuus on kultaakin kalliimpi. Mutta tällainen merkki onkin parhain todistus uskollisuudesta, se on osal-

²⁴⁸ Morell 2013, 62; Avery 2000, 13.

²⁴⁹ Uusi Aura 21.7.1937.

²⁵⁰ Loimaan lehti 26.5.1937.

taan todistus kansalaiskunnosta, jota jokaisen ihmisen pitäisi omata elämäntehtävänsä edessä.”²⁵¹ Työntekijöiden palkitsemisella on kuitenkin yhteys myös laajempaan ilmiöön, nimittäin maalais-työväestön sosiaaliseen liikkuvuuteen, joka oli 1900-luvun alun Suomessa paikoin jopa ongelma. Kun parempi palkka ja säännöllinen tehdastyöaika houkuttelivat nuoria maaseudun työläisiä kaupunkeihin, olivat isännät pulassa, kun apukäsiä tilan töihin ei enää riittänytkaan. Siksi olikin varmasti tärkeää osoittaa tyytyväisyyttään hyvälle työntekijälleen, mikäli sellaisen oli taloonsa saanut. Kiittämällä hyvin tehdystä työstä saattoi taata työntekijänsä pysymisen talossa jatkossakin.

Sukutilakunniakirjojen, kokotilakilpailujen ja työntekijöiden palkitsemisten taustalla oli paitsi ajatus valistamisesta, siis siitä että palkitut toimivat esikuvina muille ja kannustavat heitä parempiin tuloksiin työssään, myös kyse oman työn arvostuksen nostamisesta ja ylpeyden kasvattamisesta siitä, mitä on saanut aikaan. Ajatusta siitä, että tilallisten ja työläisten oli täysin oikeutettua olla ylpeitä omasta työstään, haluttiin välittää eteenpäin maaseutuväestön keskuudessa. Kyse olikin nähdäkseni valtiotasolta tapahtuneesta ohjaamisesta, jonka tarkoituksena oli maanviljelijöiden ammattiylpeyden kohottaminen ja sitä kautta tuotannon parantamisp yrkimys ja siihen ohjaaminen.

Sukutilakunniakirjojen jaon avulla yritettiin nostaa ihmisten tietoisuuteen pitkää ja perinteistä sukujen maataloustyötä ja kohottaa sen arvoa. Samalla tausta-ajatuksena oli jatkuvuuden turvaaminen ja siihen kannustaminen sukutiloilla. Tiina Silvasti on todennut, että sukutilan jatkuvuuden tavoittelu on keskeisin talonpojan elämää jäsentävistä kulttuurisista malleista. Maan omistaminen ja toive tilan jatkuvuuden säilymisestä kulkevat rinnakkain, sillä maan omistaminen lujittaa paitsi perheen sisäisiä suhteita, myös perheen suhdetta paikkaan, eli omaan maatilaansa. Tämä luo erityistä vastuuntuntoa perheelle siitä, että maan statusta ja kunniaa tulee ylläpitää.²⁵² Koska koko perhe oli usein mukana maatalousnäyttelyssä, olivat lapsetkin paikalla, kun heidän kotitilansa vastaanotti kunniapalkinnon pitkään jatkuneesta työstä. Palkinnon toivottiin kannustavan lapsia jatkamaan vanhempiensa työtä ja tuntemaan ylpeyttä aiempien sukupolvien saavutuksista.

Elämänmittaisia iltamakohtaamisia?

Maatalousnäyttelyt olivat myös sosiaalisten kohtaamisten areenoita. Koska maatalous oli, kuten Tiina Silvasti muistuttaa, teknisten suoritusten ohella myös sosiaalista ja kulttuurista toimintaa, on tärkeää huomioida myös maatalousnäyttelyiden sosiaalisia kontakteja tukeva luonne.²⁵³ Ne tarjosivat paitsi kohtaamispaikan viljelijöiden keskinäiselle jutustelulle ja vertaistuelle, myös mahdolli-

²⁵¹ Lauttakylä 7.5.1937.

²⁵² Silvasti 2001, 97–98.

²⁵³ Silvasti 2001, 13.

suuden hauskanpitoon oman perheen ja ystävien kanssa, sekä nuorelle naimattomalle väelle mahdollisuuden kohtaamiseen vastakkaisen sukupuolen kanssa.

Amerikkalaisten maatalousnäyttelyiden osalta tutkimuskirjallisuudessa todetaan, että kun vanhemmat ovat näyttelyssä läsnä porsaidensa ja piirakoidensa takia, niin nuoriso etsii niistä romanttisia seikkailuja.²⁵⁴ Vaikka väite onkin hieman kärjistetty, niin se pitää sisällään totuuden siemenen. 1930-luvun lopun nuorisolle niin Suomessa kuin kansainvälisestikään ei ollut liiemmästi kohtauspaikkoja tarjolla. Suomessa nuorten ajanvietto samanikäisten kanssa kulminoitui tansseihin, joita järjestettiin paitsi virallisissa tanssipaidoissa, myös suurissa heinäladoissa ja osana iltamia. Kesän suuri juhlapahtuma, maatalousnäyttely, houkutteli nuorta väkeä paikalle osittain jo pelkäänsä huvitarjontansa takia.

Maatalousnäyttelyiden runsas iltaohjelmavalikoima sekä Huittisten että Loimaan maatalousnäyttelyissä antoi nuorille – ja miksei varttuneemmallekin väelle – harvinaisen mahdollisuuden jopa valita, missä iltaansa viettäisi, kun näyttelypäivät päätettiin sekä lauantai- että sunnuntai-iltana useissa eri paikoissa järjestettävillä tanssillisilla iltamilla. Tarjolla oli sekä perinteisiä iltamia, joihin kuului lausuntaa, näytelmiä, musiikkia ja tanssia sekä tanssiaisia. Ohjelmatarjonta esiteltiin näyttelyluettelossa etukäteen.²⁵⁵ Tanssilavat ja erilaiset tanssilliset iltamat olivat nuorisolle niitä harvinaisia mahdollisuuksia, joissa pääsi tekemään tuttavuutta vastakkaisen sukupuolen kanssa. Vaikka keskustelu tanssin turmiollisuudesta ja siitä onko tanssiminen nuorille sopivaa, velloikin ahkerasti, oli tanssiperinne lava- ja nurkkatanssien myötä voimissaan 1900-luvun alun suomalaisnuorison keskuudessa.²⁵⁶

Maatalousnäyttelyiden iltaohjelma limittyy myös laajempaan kokonaisuuteen, talkootanssiperinteesen. Koska maatalousnäyttelyt järjestettiin useiden tahojen yhteistyönä ja vapaaehtoisvoimin, ne voidaan laskea talkootapahtumiksi. Samalla ne olivat työn juhlia, jotka järjestettiin suomalaisen maanviljelystyön juhlistamiseksi. Työn juhlien ja talkoiden luonteeseen on perinteisesti kuulunut, että tapahtumat päätetään huvittelemalla. Hakulisen ja Yli-Jokipiin mukaan huvien tarkoitus ei ollut kuitenkaan ainoastaan toimia ruumiin ja mielen virvokkeena, vaan houkutella nuoria paikalle. Talkoot olivat oivallinen paikka tutustua vastakkaiseen sukupuoleen ja katsastaa mahdollisia työkykyisiä aviopuolisoehdokkaita. Hakulinen ja Yli-Jokipii toteavat myös, että vastaavanlainen tehtävä oli myöhemmin lavatansseilla, joskaan niissä ei ollut mahdollisuutta tarkastella kumppaniehdokkaan

²⁵⁴ Leslie 2007, 97.

²⁵⁵ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 15–17; Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja opas, 18.

²⁵⁶ Hakulinen & Yli-Jokipii 2007, 13, 49–55.

työntekotaitoja ja ahkeruutta.²⁵⁷ Anu Helariutta-Koskua on Punkalaitumen maamiesseuran näyttelytoimintaa käsittelevässä Pro gradu -tutkielmassaan tehnyt vastaavanlaisen päätelmän pohtiessaan nuorison motiiveita vieraillla maatalousnäyttelyissä tai olla mukana järjestämässä niitä. Hän toteaa, että monesti isännän lisäksi koko perhe saattoi olla mukana maatalousnäyttelyiden järjestelyissä. Näyttelyiden järjestäminen oli talollisten tyttärille ja pojille oivallinen paikka tarkkailla samanikäisten vastakkaisen sukupuolen edustajien työskentelytapoja ja yhteistyökykyä. Siis sitä, onko kyseisessä ehdokkaassa potentiaalia kumppaniksi asti.²⁵⁸ Tämän perusteella on luontevaa todeta, että illanviettomahdollisuus tanssin merkeissä houkutti nuoria maatalousnäyttelyyn, minkä lisäksi tapahtuma tarjosi vielä mahdollisuuksia kumppaniehdokkaiden tarkasteluun. On kuitenkin tärkeää huomata, että maalaisväestön keskinäinen sosiaalinen liikkuvuus oli kirjoittamattoman säännön mukaisista: talollisten jälkeläiset avioituivat talollisten kanssa, työväestö keskenään.²⁵⁹ Puolisoehdokkaiden katseluun oli siis selvät säännöt ja rajat.

4.4 Rikotut ja tuetut hierarkiarakenteet

Kuten todettua, maatalousnäyttely rikkoi agraarisia sukupuolihierarkioita ottamalla naiset mukaan järjestelytoimintaan miesten rinnalle. Naisten mukaantulo maataloudelliseen järjestötoimintaan ja osallistuminen maatalousnäyttelyiden järjestelyyn kulkevat käsi kädessä. Toisaalta maatalousnäyttely kuitenkin tuki perinteistä sukupuolittunutta työnjakoa pitämällä kiinni naisten ja miesten osastoista sekä työnjaosta. Esimerkiksi kilpailut oli jaoteltu erikseen naisille ja miehille, ja naiset vastasivat ravintola- ja majoitustoiminnasta. Naisille oli tarjolla niin sanottuja suorittavan roolin töitä ja järjestelytoimikunnissa istuessaankin he vastasivat vain oman jaostonsa, kuten esimerkiksi ravintolatoiminnan asioista. Varsinaiset päättäjät olivat miehiä. Perinteinen agraarinen sukupuolikäsitys, jossa miehen tehtävä oli johtaa perhetilaa ja naisen piikoja, ei siis suinkaan rikkoonut 1930-luvun lopun länsisuomalaisissa maatalousnäyttelyissä, vaikkakin sitä yritettiin pehmentää.

Maatalousnäyttelyyn voidaan peilata laajemminkin sosiaalisia suhteita osana perhehierarkiaa ja sukupuolirooleja. Koko perheen mukanaolo näyttelyssä, sisältäen maatalouskerholaiset ja nuoret, pyrki luomaan nuorille tunnetta siitä, että he kuuluvat joukkoon ja että heille olisi kunnia-asia jatkaa vanhempiensa työtä, kun sen aika tulisi. Jatkuvuuden turvaaminen oli maataloilla yksi tilanpidon kulmakivistä. Nuorien juurruttaminen osaksi kotitilaa oli sotien välisenä aikana ajankohtaista, ja osaltaan myös osa maatalouden ja industrialismin välistä kamppailua, sillä kasvavat kaupungit ja

²⁵⁷ Hakulinen & Yli-Jokipii 2007, 48–49.

²⁵⁸ Helariutta-Koskua 2003, 100, 149.

²⁵⁹ Haapala 2007, 59.

niissä tarjottu työ, pääasiassa tehtaissa, houkutteli nuoria pois maaseudulta. Pertti Haapalan mukaan 1920–30-luvuilla joka toinen maalaisnuori etsi elämäänsä uutta sisältöä uudessa ympäristössä, eli muutti pois kotiseudultaan.²⁶⁰ Maatalousseurojen Keskusliiton julkaisemassa Maa-lehdessä pohdittiin toukokuussa 1937 vakavasti syitä sille, miksi nuoriso pakenee maalta ja mitä tulisi tehdä, jotta tällainen pako saataisiin talttumaan. Samassa artikkelissa todettiin, että ongelma ei ollut vain Suomessa, vaan myös Ruotsissa oli havaittavissa sama ilmiö, joka oli haitaksi maataloudelle. Syitä ilmiölle annettiin pohdinnassa monia, mutta suurimmaksi nousi palkka, jota kotitalalta ei nuorelle työnteosta maksettu, vaan jonka perässä he lähtivät etsimään toimeentuloa kaupungista, jotta voivat toteuttaa ”omat huvinsa ja harrastuksensa”, joita heillä ”tulee aina olemaan”.²⁶¹ Perinteinen agraari sukutilakulttuuri halusi epäilemättä pitää kiinni nuoristaan, jotta sen jatkuvuus olisi turvattu vastaisuudessaakin.

Maatalousnäyttelyissä kyse oli tekniikan, innovaatioiden ja näyttelyosastojen lisäksi myös sosiaalisten suhteiden luomisesta. Kuten amerikkalaisia maatalousnäyttelyitä tutkinut Julie A. Avery korostaa, maatalousnäyttelyiden sosiaalinen merkitys oli sivistyksen kannalta merkittävää. Viljelijöillä perheineen oli mahdollisuus kokoontua yhteen, vaihtaa tietoa ja kokemuksia ja samanaikaisesti viihtyä. Ihmiset kokoontuivat yhteen havainnoidakseen ja oppiakseen toisten menestyksestä. Myös pidetyt puheet ja jaetut palkinnot olivat omiaan lujittamaan tapahtumien sosiaalista aspektia.²⁶²

Tuttavien ja toisten viljelijöiden tapaamisen lisäksi näyttely loi kontaktia eri ihmisryhmien välille, sillä maatalousnäyttelyissä tarjottiin myös kaupunkilaisille tietoa ja ajatuksia siitä, mitä maatalous oli. Näyttelyissä vieraillessaan kaupunkiväestö pääsi kosketuksiin maalaisten kanssa ja päinvastoin. Samalla tavoin näyttely mahdollisti maaseudun eri väestöryhmien kohtaamisen: maatalousnäyttely oli paikka, jonka yleisössä viihtyivät niin isännät kuin rengitkin, samoin kuin pientilalliset. Näyttelyiden huipentumana voidaan pitää viihteellistä iltaohjelmaa, joka tarjosi kohtaamispaikan suurelle ihmisjoukolle. Varsinkin nuorille se oli epäilemättä koko näyttelytapahtuman kohokohta. Tanssi ja iltamien vietto oli agraarikulttuurissa yleisesti hyväksytty nuorison ajanvietemuoto, mutta samalla se oli eräänlainen parinmuodostusriitti, jossa nuoret tapasivat toisiaan, ennen kaikkea vastakkaisen sukupuolen edustajia, tanssin ja hauskanpidon merkeissä. Suuri osa näyttelyiden iltaohjelmasta oli nuorison houkuttimia, vaikka aikuisetkin varmasti nauttivat iltamaohjelmasta ja tanssista.

²⁶⁰ Haapala 2007, 59.

²⁶¹ Vuorisalo, 1937, 294–296.

²⁶² Avery 2000, 11–13.

Sosiaalisen kanssakäymisen ja kontaktien lisäksi näyttely peilasi myös laajempia yhteiskunnallisia hierarkioita. Maanviljelysseurojen ja maamiesseurojen välinen suhde oli toisaalta tasavertainen, sillä molemmat olivat itsenäisiä yhdistyksiä, mutta toisaalta maamiesseurat toimivat maanviljelysseurojen ”alla” toteuttaen käytännön maatalousneuvontatyötä paikallistasolla. Molempien seurojen yläpuolella oli vielä valtakunnallinen katto-organisaatio, joka toteutti valtion kautta suunniteltua viljelijäneuvontaa jakamalla tietoa juuri näille alansa paikallisille edustajatahoille, maakunnallisille ja paikallisille maatalousseuroille. Käytännössä valtion maatalouspoliittiset pyrkimykset ulottuivat siis pitäjätasolle asti.

Myös kansalaisten väliset suhdeverkostot näkyivät maatalousnäyttelyissä. Näyttelyn järjestelytoimikuntiin ja ylipäänsä maamiesseuroihin kuuluivat tilalliset ja heidän lisäksi paikalliset opettajat, kunnallismiehet ja muu niin sanottu paikallinen sivistyneistö. Vaikka toimikunnissa mukana olleiden henkilöiden omien tilojen koko ei suoraan käy mistään ilmi, on todennäköistä, että he olivat talonpoikia tai isojen tilojen tilallisia. Maatalousseuratoiminta oli perinteisesti juuri talollisten hyödyllistä harrastustoimintaa, vaikka 1930-luvulla mukaan oli liittynyt enenevässä määrin myös pienviljelijöitä. Näyttelytoimikuntien vastuullisiin tehtäviin valittiin arvostettuja ja koulutettuja henkilöitä, kuten agronomeja ja opettajia, jotka mahdollisesti olivat keränneet paikallisten luottamusta maatalousseuratoiminnan lisäksi esimerkiksi kunnallistoiminnassa. Tätä ajatusta tukee Pertti Haapalan käsitys niin sanotun talonpoikaisporvariston mahdista maaseutuyhteisöissä. Taloudellisesti vaurastuneet talonpojat omistivat ison osan maaseudun uudesta vauraudesta ja olivat mukana myös kunnallishallinnossa. Heidän käsiinsä kasautuikin usein sekä yhteisön taloudellinen että poliittinen valta.²⁶³

Maatalousnäyttelyt pönkittivät ajatusta vauraasta, tehokkaasta, edistyksellisestä ja teknistyneestä suomalaisesta maataloudesta. Perinteikkäitä sukutiloja, edistynyttä viljelystä ja jalostustyötä nostettiin esiin palkitsemalla niitä, samoin tällaisia esimerkillisesti hoidettuja tiloja ja pelloja oli valikoitu näyttelyiden retkikohteiksi. Ongelmallista näyttelyissä oli se, että esiin nostettiin vain sellaisia asioita, joista toisten haluttiin ottavan oppia ja mallia, siis sellaisia tapauksia, jotka olivat paikallisyhteisössä arvostettuja ja joita pidettiin tavoittelemisen arvoisina. Näyttelyiden antama kuva länsisuomalaisesta maaseudusta olikin tietyllä tapaa kaunisteltu. Köyhyys, juuri eletty vuosikymmenen alun lama ja esimerkiksi sen mukanaan tuomat maatalojen pakkohuutokaupat ja tilallisten ahdinko oli lakaistu maton alle juhlallisuuksien tieltä. Esillä oli vain vauraan maatalousseudun parhaimmisto, se, jota voitiin ylpeydellä esitellä. Todellisuus syrjäisellä maaseudulla ei kuitenkaan aina ollut niin

²⁶³ Haapala 2007, 58–59.

ruusuista, vaan pienillä ja köyhillä tiloilla ajatukset sukutilakunniakirjoista ja konehankinnoista tuntuivat varmasti hyvinkin kaukaisilta.

5. Rahatalous kohtaa maaseudun

Muutos omavaraistaloudesta kohti rahan valtaa tapahtui maaseudulla yhtä matkaa teknistymisen ja tuotannon tehostumisen myötä. Jo 1800-luvun lopulta alkaen maataloustuotanto alkoi muuttua yhä enemmän osaksi markkinataloutta ja kansainvälistä kauppaa. 1900-luvun alkupuolella meijerit ja teurastamot toivat rahaa maaseudulle, samoin kuin metsätyöt ja puukauppa. Raja kaupungin ja maaseudun välillä oli yhä selkeä, mutta se sai häilyvyyttä, kun maaseudun ja kaupungin välinen kanssakäyminen lisääntyi kaupankäynnin, teollisuuden ja ihmisten liikkuvuuden myötä. Kaupungissa tutut ilmiöt kuten rahapalkka ja se, että kaikesta piti maksaa erikseen, tulivat tutuksi myös maaseudulla, varsinkin kun palkatun maataloustyöväestön osuus nousi 1900-luvun alkupuolella. Pertti Haapalan mukaan suurtiloilta ja etelästä alkanut maatalouden kaupallistuminen muutti maaseudun työmarkkinat, kun palkkatyössä olevien määrä kasvoi ja syntyi rahataloudessa elävä maalaistyöväestö. Maatalouden ja maaseudun taloudellisena runkona olivat keskikokoiset talonpoikaistilat, jotka olivat päässeet kiinni vilja-, voi- ja puukauppaan. Nämä tilalliset olivat samalla niitä, joiden käsissä oli myös paikallishallinto ja joilla oli arvoa paikallisen yhteisön asioiden hoidossa ja yhdistystoiminnassa.²⁶⁴ He olivat siis juuri niitä, jotka osallistuivat maatalousnäyttelyiden järjestämiseen, tuoden näyttelyn myötä uuden palan kapitalismia ja rahataloutta maaseutuyhteisöihinsä. Maatalousnäyttelyiden rahallinen arvo oli suuri koko sille paikalliselle yhteisölle, jossa näyttely järjestettiin, ja se vaikutti koko aluetalouteen ja paikalliseen kaupankäyntiin.

Suomea pidettiin 1920–30-luvuilla vielä maatalousmaana, jossa talonpoikainen ajatustapa hillitsi muutosta, mutta Haapala muistuttaa, että aikalaisten silmissä myös maaseutu oli koko ajan muutoksessa ja liikkeessä. Viimeistään 1930-luvulla lähes jokaiseen maamme kolkkaan, myös syrjäiselle maaseudulle olivat saapuneet uudenlaiset tavarat ja koneet, koulut ja rahatalous.²⁶⁵ Liike, jonka olemassaoloa Haapala korostaa, oli paitsi rahatalouden aiheuttamaa taloudellista liikehdintää, myös aivan konkreettisesti liikkumista paikasta toiseen. Edellisessä luvussa tarkastelun kohteena oli maaseudun väestön sosiaalinen liikkuvuus. Tässä luvussa tarkastellaan sen sijaan konkreettista kulke- mista paikasta toiseen ja vapaa-ajan liikkumista.

²⁶⁴ Haapala 2007, 58–59.

²⁶⁵ Haapala 2007, 59, 47.

Kun liikennevälineet 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa kehittyivät ja niiden käyttämisen hinta laski, muuttui kulkeminen yhä helpommaksi. Parantuneet liikenneolot, kuten uudet maantiet ja laajentunut rautatieverkosto olivat omiaan laajentamaan ihmisten maailmankuvaa ja helpottamaan liikkumista. Esimerkiksi linja-autoliikenne oli 1930-luvulla maaseudullakin jo voimissaan ja suosittua. Lalli-lehdessä julkaistun kirjoituksen ja laskelmien mukaan Suomessa liikennöi vuonna 1937 2 250 linja-autoa, joilla kuljetettiin sitä edeltävänä vuonna noin 854 miljoonaa henkilökilometriä.²⁶⁶

Liikkumista lisäsi myös tehostuvan työnteon mukanaan tuoma vapaa-ajan lisääntyminen. Vaikka maataloudessa työskentelevät olivat tiukasti sidottuja paitsi päivärytmiin, myös vuodenkiertoon, oli heilläkin mahdollisuus hetken hengähdystaukoon kun työt sen sallivat. Kaupungeissa ja teollisuustyössä työskenteleville taas vapaa-aika oli säännöllisen työajan mukanaan tuoma uutuus. Kuten Markku Kuisma muistuttaa, raskaan työpäivän jälkeinen niukka vapaa-aika oli nimenomaan omaa, riippumatonta aikaa, jota maataloustyössä ei välttämättä ollut ollenkaan²⁶⁷. Tuon vapaa-ajan ja mahdollisen loman saattoi käyttää miten itse halusi.

Lisääntyvä vapaa-aika lisäsi ihmisten matkailua. Tämä näkyi varsinkin kotimaanmatkailussa. Toki matkustamiseen tarvittiin sitä enemmän rahaa mitä kauemmas oli menossa, eikä kaikilla suinkaan ollut mahdollisuutta siihen, mutta lyhyet bussimatkat tai hevoskyyti kotinurkilta kyläkeskuksiin tai läheisiin kaupunkeihin avarsi myös maalaisten maailmaa. Markku Kuisman mukaan varakas keskiluokka kiersi maata linja-autoilla ja laivoilla. Lentokoneella saatettiin matkustaa ulkomaille, esimerkiksi Tukholmaan tai Tallinnaan, jonne säännöllinen lentoliikenne Suomesta oli käynnistynyt jo 1920-luvulla.²⁶⁸ Matkustaminen liittyy vahvasti myös maatalousnäyttelyihin, sillä näyttelyiden osallistujista hyvin iso osa matkusti paikalle ulkopaikkakunnilta. Myös rahatalous, lisääntyvä vapaa-aika ja lisääntyvä ihmisten liikkuminen näkyivät maatalousnäyttelyissä. Näihin ilmiöihin perehdytään tässä luvussa seuraavaksi.

5.1 Näyttelyiden taloudellinen tuki

Maatalousnäyttelyt olivat sekä Loimaalla että Huittisissa hyvin poikkeuksellisia tapahtumia järjestämispaikkakunnillaan. Tällaisten suurten tapahtumien järjestäminen vaati paitsi valtavasti työtunteja järjestäjiltä, myös paljon rahaa. Niin paljon, että maakuntien maanviljelysseurat eivät olisi kyenneet rahallisesti yksin järjestämään niitä, saati, että maksut olisivat langenneet paikallisille maa-

²⁶⁶ Lalli 4.2.1937.

²⁶⁷ Kuisma 2007, 15.

²⁶⁸ Kuisma 2007, 39–40.

miesseuroille maksettavaksi. Siksi molemmissa tapauksissa maanviljelysseurat ja maamiesseurat järjestivät näyttelyt yhteistyössä.

Laajan maatalousnäyttelyn järjestäminen tarvitsi myös taloudellista tukea eri muodoissa sekä mainostusta tavoittaakseen yleisönsä. Mainostilaa näyttelyt saivat paitsi lehdistössä, myös omien näyttelyjulkaisujensa kautta. Näyttelyohjelma julkaistiin painetussa luettelossa, jolla kerättiin ilmoitustuloja. Paikallisilla yrittäjillä oli mahdollisuus mainostaa näyttelyluettelossa ja näin ollen houkutella näyttelyvieraita asiakkaikseen. Samalla heidän mainostilamaksunsa kartuttivat näyttelyn kassaa. Niemelän mukaan 1930-luvun lopun hyvinä vuosina näyttelyluettelot tuottivatkin runsaasti.²⁶⁹

Miten sitten oli taloudellisesti mahdollista saada aikaan näin laaja-alaisia ja monipuolisia maatalousnäyttelyitä? Lama-aika oli hädin tuskin ohitettu, kun länsisuomalaiset jo rakensivat koko pitäjäkeskusten kokoisia näyttelyitä, joiden aikaansaaminen vaati paljon rahaa. Valitettavasti käytettävissäni olevat lähteet eivät tarkkaan kerro, mistä tuo kaikki raha saatiin käyttöön. Varsinaisia kummankaan maatalousnäyttelyn budjetteja en onnistunut löytämään, joten on tyydyttävä eri palasten yhdistelyyn. Varmaa on se, että Loimaan seudun maatalousnäyttelyssä paikalliset kunnat Loimaan kunta ja Loimaan kauppalahoittivat maatalousseurojen lisäksi maatalousnäyttelyä, kun taas Huittisten maatalousnäyttelyn maksumiehenä toimi Huittisten maamiesseuran lisäksi Satakunnan maanviljelysseura.²⁷⁰

Loimaalla molempien kuntien kunnanvaltuustojen asiakirjoista löytyy tietoja siitä, että näyttelylle on myönnetty rahallista avustusta. Loimaan kunta myönsi valtuuston äänestyksen jälkeen 2 000 mk:n avustuksen maatalousnäyttelylle.²⁷¹ Enemmän rahoitusta näyttely sai Loimaan kauppalaalta, joka budjetoit talousarviossaan 10 000 mk Loimaan seudun maatalousnäyttelyn järjestelyyn Kauppalanhallituksen käytettäväksi,²⁷² perustellen asiaa seuraavasti: ”Jotta Loimaan seudun maatalousnäyt-

²⁶⁹ Niemelä 1996, 265.

²⁷⁰ Pöytäkirja Loimaan kunnanvaltuuston kokouksesta 10.6.1937. Loimaan kunnanvaltuuston pöytäkirjat vuosilta 1933–1941. LKA; Loimaan kauppalan talousarvio vuodelle 1937. Loimaan kauppalan valtuuston, hallituksen, huoltolautakunnan ja terveydenhoitolautakunnan pöytäkirjat 1937. LKA; Pöytäkirja Satakunnan maanviljelysseuran johtokunnan kokouksesta 20.12.1936. Satakunnan maanviljelysseuran johtokunnan ja yleisten kokousten pöytäkirjat 1936–1940. Ca:42, Satakunnan maanviljelysseuran arkisto, TMA.

²⁷¹ Pöytäkirja Loimaan kunnanvaltuuston kokouksesta 10.6.1937. Loimaan kunnanvaltuuston pöytäkirjat vuosilta 1933–1941. LKA. Avustus myönnettiin äänin 11–8.

²⁷² Loimaan kauppalan talousarvio vuodelle 1937. Loimaan kauppalan valtuuston, hallituksen, huoltolautakunnan ja terveydenhoitolautakunnan pöytäkirjat 1937. LKA.

telyn kymmenet tuhannet osanottajat saisivat edullisen kuvan kauppalaista, olisi KH:lle varattava määräraha erinäisten korjausten ja järjestelyjen aikaansaamiseksi tässä tarkoituksessa.”²⁷³

Kauppalanhallituksen perusteluissa paljastuu myös näyttelyn odotettu yleisötavoite, sillä puhe on kymmenistä tuhansista osanottajista, joka oli tuolloin melkoinen yleisöryntäys kauppalan, jonka oma väkiluku oli hieman kahden ja puolen tuhannen paremmalla puolen.²⁷⁴ Antamansa avustuksen lisäksi kauppalanhallitus luovutti veloituksetta näyttelytoimikunnan käytettäväksi kaikki kauppalan omistamat maa-alueet ja rakennukset – edellyttäen kuitenkin, että näyttelyn järjestäjät huolehtivat alueiden ja rakennusten siisteydestä ja takaisin kuntoon saattamisesta näyttelyn loputtua.²⁷⁵ Kauppalanhallitus myönsi vielä erikseen 2 000 mk:n avustuksen mallikotia varten.²⁷⁶ Näiden avustusten lisäksi näyttelytoimikunta anoi vielä, että kauppalanvaltuusto myöntäisi käyttövaroistaan ”sopivaksi katsomansa summan” näyttelyn kulujen kattamiseksi. Tämän hakemuksen valtuusto kuitenkin hylkäsi kauppalanhallituksen aloitteesta, vedoten jo myöntämiinsä etuihin ja siihen, ettei vielä ollut tiedossa, tulisiko näyttely tuottamaan tappiota vai tekisikö se jopa voittoa.²⁷⁷

Huittisten maatalousnäyttely oli Loimaan näyttelyä pienempi ja näin ollen myös sen rahoituspohja oli erilainen. Rahoituksesta suurin osa tuli paikalliselta maamiesseuralta ja Satakunnan maanviljelysseura osallistui myös isosti kuluihin, olihan kyseessä maatalousnäyttelyn lisäksi koko Satakunnan maatalousjuhla, siis seuran kesäjuhla, jossa esiteltiin alueen hyvävoimaista ja edistynyttä maataloutta. Satakunnan maanviljelysseuran johtokunta käsiteli kokouksessaan 20.12.1936 pyynnön, jossa Huittisten maamiesseura pyytää Satakunnan maanviljelysseuran kesäjuhlia pidettäväksi heinäelokuulla Huittisissa järjestettävien maatalousjuhlien yhteyteen ja tarjoaa samalla 25 % saadusta puhtaasta tulosta maanviljelysseuralle. Johtokunta hyväksyi anomuksen, päättäen antaa ”kaikkia mahdollista apua näyttelyn järjestelyissä”. Tämä sisälsi lupauksen rahallisesta avusta. Samassa kokouksessa esitetyssä talousarviossa vuodelle 1937 seura budjetoit 6500 mk näyttelyitä ja kilpailuja

²⁷³ Esityslista Loimaan kauppalanvaltuuston kokoukseen 28.12.1936. Loimaan Kauppalan Valtuuston, Hallituksen ja Köyhäinhuoltolautakunnan pöytäkirjat 1936. LKA.

²⁷⁴ SVT VI:87, Väestötilasto. Väestösuhteet vuonna 1937.

²⁷⁵ Pöytäkirja Loimaan kauppalanhallituksen kokouksesta 5.11.1936. Loimaan Kauppalan Valtuuston, Hallituksen ja Köyhäinhuoltolautakunnan pöytäkirjat 1936. LKA.

²⁷⁶ Pöytäkirja Loimaan kauppalanhallituksen kokouksesta 19.5.1937. Loimaan kauppalan valtuuston, hallituksen, huoltolautakunnan ja terveydenhuoltolautakunnan pöytäkirjat 1937. LKA.

²⁷⁷ Varsinkin kauppalanhallitus oli sitä mieltä, että näyttely tuskin tulisi tuottamaan tappiota, vaan päinvastoin sen epäiltiin päätyvän voiton puolelle. Pöytäkirja Loimaan kauppalanhallituksen kokouksesta 19.5.1937; esityslista ja pöytäkirja Loimaan kauppalanvaltuuston kokouksesta 28.6.1937. Loimaan kauppalan valtuuston, hallituksen, huoltolautakunnan ja terveydenhuoltolautakunnan pöytäkirjat 1937. LKA.

varten.²⁷⁸ On kuitenkin mahdollista, että tästä rahasta osa on mennyt Rauman seudun kotieläinnäyttelyyn, joka pidettiin elokuun alussa 1937.²⁷⁹

Satakunnan maanviljelysseuralle koitui todellisuudessa enemmänkin kuluja kuin näyttelyyn oli talousarviossa budjetoitu, sillä se osallistui muun muassa näyttelyssä tarjoiltavien tuotteiden hankintaan. Yhdistyksen pääpäiväkirjassa on esimerkiksi merkintä jäätelöiden ostosta, johon seuralta kului 850 mk.²⁸⁰ Näyttelyyn oli kuitenkin kannattavaa satsata rahallisesti, koska onnistuessaan se tuotti voittoa hyvin myös seuralle. Huittisten maatalousjuhlat ja -näyttely onnistuivat hyvin, vaikka heti tapahtuman jälkeen Lauttakylä-lehdessä spekulointiin näyttelyn tuloksen olevan korkeintaan tyydyttävä, koska sateinen sää aiheutti haittaa ja saattoi osaltaan vaikuttaa yleisömäärään.²⁸¹ Lopullinen näyttelyn puhdas tulo oli kuitenkin 47 400 mk, josta ”palautui” Satakunnan maanviljelysseuralle 11 800 mk. Loppu tulo jäi Huittisten maamiesseuralle. Se, mistä puhdas näyttelytulo koostui ja millaisista summista oli kyse, oli tarkkaan eritelty tapahtuman toimintakertomuksessa, joka esiteltiin yksityiskohtaisesti referoituna Lauttakylä-lehdessä.²⁸²

Maatalousnäyttelyt saivat suurimman osan tuloistaan pääsylippujen ja näyttelyluetteloiden myynnistä. Esimerkiksi Huittisten maatalousnäyttelyssä tämä summa oli lähes 100 000 mk.²⁸³ Loimaan seudun maatalousnäyttelyssä pääsylippujen hinnat vaihtelivat sen mukaan, milloin kävijä vieraili näyttelyssä. Perjantain työmestaruuskilpailuja seuraamaan oli vapaa pääsy, lauantapäivän lippu maksoi 10 mk, sunnuntain lippu 15 mk ja maanantain lippu 5 mk. Jos halusi tutustua näyttelyyn sen koko aukioloajan, maksoi lippu 20 mk. Lastenlippu, samoin kuin maatalouskerholaisten ryhmälippu, maksoi 5 mk.²⁸⁴ Hinta oli ilmeisesti asiakkaille sopiva,²⁸⁵ ja Loimaan seudun maatalousnäyttely ylitti aiempien vuosien yleisömäärät, sillä näyttelyssä vieraili arvioiden mukaan 22 000-35 000 henkeä. Vaikka yleisötavoitteita olikin asetettu, lopullinen kävijämäärä yllätti järjestäjät. Yleisömäärän arvioiminen oli haastavaa, joten Loimaan lehti totesikin näyttelyn tuottaman rahasumman olevan parempi yleisömenestyksen mittari. Se uutisoi, että maanantai-iltapäivään mennessä, näyttelyporttien sulkeutuessa Loimaan Säästöpankissa olleelle tilille oli karttunut näyttelyn bruttotuloa jo

²⁷⁸ Pöytäkirja Satakunnan maanviljelysseuran johtokunnan kokouksesta 20.12.1936. Satakunnan maanviljelysseuran johtokunnan ja yleisten kokousten pöytäkirjat 1936–1940. Ca:42, Satakunnan maanviljelysseuran arkisto, TMA.

²⁷⁹ Maaseudun tulevaisuus 1.5.1937.

²⁸⁰ Satakunnan maanviljelysseuran pääpäiväkirja 1936–38. Ga:11, Satakunnan maanviljelysseuran arkisto, TMA.

²⁸¹ Lauttakylä 6.8.1937.

²⁸² Lauttakylä 29.10.1937.

²⁸³ Lauttakylä 29.10.1937.

²⁸⁴ Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas.

²⁸⁵ Tuolloinen 5 mk on nykyrahassa 1,77€. Vuoden 1937 työläiselle 5 mk vastasi vajaan tunnin keskityöansiota, 10 mk:lla taas sai lähes kilon voita. Lähde: Suomen Pankin rahanarvolaskuri [<http://apps.rahamuseo.fi/rahanarvolaskin#FIN>]. Käytetty 28.2.2015.

yli 300 000 mk.²⁸⁶ Summa tuotti näyttelyn järjestämiskulujen maksamisenkin jälkeen mukavasti täytettä järjestäjiensä kassalippaaseen. Loimaan kauppalan tulo- ja menoarviossa oli budjetoitu 10 000 mk maatalousnäyttelyn kuluihin, mutta koska näyttely tuotti niin paljon voittoa, jäi yli puolet kauppalan myöntämästä avustusrahasta käyttämättä.²⁸⁷

Onnistunut maatalousnäyttely oli melkoinen rahallinen voitto ja piristysruiske koko paikalliselle talouselämälle, sillä myös paikalliset yrittäjät saivat tuloja äkillisestä vierailijaryntäyksestä. Samoin tuloja saivat myös yhdistykset, kuten paikalliset maatalousnaiset, jotka järjestivät arpajaisia näyttelyiden yhteydessä. Huittisten maatalousnäyttelystä hyötyivät rahallisesti myös seuratalot ja muut kiinteistöt, jotka saivat vuokratuloja tapahtuman ajalta. Mielenkiintoinen yksityiskohta on myös se, että Huittisten suojeluskunta sai Huittisten maatalousnäyttelyn järjestäjiltä näyttelyn jälkeen 2 500 mk kiitokseksi siitä, että olivat olleet avustamassa näyttelyn toteuttamisessa.²⁸⁸ Liekö hyvän taloudellisen tuloksen syytä vai ennakkoon tehty sopimus, se ei tutkimusaineistosta käy ilmi.

Lehdistö ja mainonta näyttelyn tukena

Näyttely-yleisön ja rahallisten tukijoiden lisäksi yksi positiiviseen taloudelliseen tulokseen vaikuttava tekijä oli lehdistö. Ennen varsinaisia näyttelypäiviä pyrittiin jo nostamaan näyttelyiden rahallista tulosta ylöspäin huolehtimalla laajasta mainostuksesta. Useissa lehdissä oli näyttelyjärjestäjien maksamia virallisia mainoksia lähestyvistä maatalousnäyttelystä, mutta virallisen sanomalehtimainonnan lisäksi reportterit olivat oiva apu näyttelyiden mainostamisessa ja niistä tiedottamisessa. Maatalousnäyttelyt herättivät runsaasti kiinnostusta alueensa paikallislehdistössä, sillä erityisesti paikallislehdet Lauttakylä ja Loimaan lehti toimivat paikkakuntiensa näyttelyiden ”mainostajina”. Ne kirjoittivat näyttelyistä runsaasti ja julkaisivat jopa koosteita näyttelytoimikuntien kokouksista ja siellä päätetyistä asioista sekä laajoja tapahtumareportaaseja näyttelypäivien jälkeen.²⁸⁹ Loimaan lehti totesi jopa Loimaan seudun maatalousnäyttelyn olevan niin suuri tapahtuma, ”ettei varmasti-kaan kukaan lähipitäjien asukkaista halua jäädä näyttelystä pois”.²⁹⁰

Myös molempien alueiden seudulliset sanomalehdet, maalaisliittolainen, puoluepoliittisesti vahva Lalli,²⁹¹ ja alun perin fennomanian puolestapuhuja Uusi Aura,²⁹² seurasivat tarkasti näyttelyvalmis-

²⁸⁶ Loimaan lehti 4.8.1937.

²⁸⁷ Loimaan kauppalan tilinpäätös vuodelta 1937. LKA

²⁸⁸ Lauttakylä 29.10.1937.

²⁸⁹ Loimaan lehti 30.6.1937; Loimaan lehti 4.8.1937; Lauttakylä 26.2.1937; Lauttakylä 12.3.1937;

²⁹⁰ Loimaan lehti 29.7.1937.

²⁹¹ Tommila et al. (toim.) 1988a, 65–66.

²⁹² Tommila et al. (toim.) 1988b, 190.

telujen etenemistä ja itse näyttelytapahtumia. Paitsi näyttelyistä, lehdet kirjoittivat myös alueiden maataloudesta ja metsätaloudesta ylipäänsä, eläinten jalostuksesta ja vanhoista sukutiloista. Lehtikirjoituksista osa oli hyvin realistisia, mutta esimerkiksi ennen varsinaisia näyttelypäiviä julkaistut, eri näyttelyosastoja esittelevät tekstit ovat paikoin kovin ylistäviä – siis selvästi mainonnaksi tarkoitettuja kävijöiden houkuttimia. Loimaan seudun maatalousnäyttelyn suuruus verrattuna Huittisten maatalousnäyttelyyn näkyy hyvin myös seudullisen sanomalehdistön uutisoinnissa. Uusi Aura kirjoitti Loimaan seudun maatalousnäyttelystä pitkiä juttuja lähes päivittäin näyttelyn ollessa ajankohdainen. Sen lisäksi 31.7. ja 1.8. ilmestyneet lehdet olivat käytännössä pelkästään Loimaan seudun maatalousnäyttelyä käsitteleviä, ikään kuin erikoisnumeroita. Myös Loimaan lehti julkaisi kahdessa numerossaan jatkokertomuksena reportaasin maatalousnäyttelystä²⁹³. Toki Huittisten näyttelykin keräsi palstatilaa, mutta erikoisnumeroita tai jatkokertomuksia eivät satakuntalaiset näyttelylleen saaneet.²⁹⁴

Näyttelyt päättyivät myös koko valtakunnan viljelijäväestön lehteen Maaseudun tulevaisuuteen useasti sekä ennen varsinaisia näyttelypäiviä että niiden jälkeen. Loimaan seudun maatalousnäyttelystä ja Loimaan seudusta kirjoitti Maaseudun tulevaisuudessa näyttelytoimikunnan johtaja Niilo Peltari, mutta myös muuan tuntemattomaksi jäänyt M. Vuorenmaa.²⁹⁵ Osa kirjoituksista oli eri lehdissä hyvin samansisältöisiä, esimerkiksi sukutilojen palkitsemisista uutisoitiin lähestulkoon samanlaisin lehtijutuin sekä Loimaan lehdessä että Maaseudun tulevaisuudessa, samoin Huittisten historiaa käsittelevä lehtiartikkeli oli varsin samankaltainen Maaseudun tulevaisuudessa ja Huittisten maatalousnäyttelyn näyttelyluettelossa.²⁹⁶ Syynä tähän saattaa olla se, että näyttelytoimikunta on mahdollisesti lähettänyt lehdille lehdistötiedotteen asiasta tai jokainen lehti on käyttänyt samaa, saman kirjoittajan tekstiä julkaisussaan.

Ei ole mitenkään sattumaa tai kummallista, että lehdet uutisoivat näyttelyistä niin paljon. Lehdistö oli 1930-luvulla suuri mediataho ja yleisesti tärkeä viestintäväline, mutta myös näyttelytapahtumat olivat paikallisesti ainutlaatuisia uutisoitavia. Loimaan lehti totesi Loimaan seudun maatalousnäyttelystä pari päivää sen päättymisen jälkeen seuraavasti:

Loimaan seudun maatalouden suurkatselmus viime lauantaina ja sunnuntaina antoi niin paikkakuntalaisille kuin vieraillekin selvän ja vakuuttavan osoituksen seutukuntamme maatalouden

²⁹³ Loimaan lehti 4.8.1937; Loimaan lehti 11.8.1937.

²⁹⁴ Loimaan lehti 7.7.1937; Loimaan lehti 29.7.1937; Uusi Aura 30.7.1937; Uusi Aura 31.7.1937; Uusi Aura 1.8.1937; Lauttakylä 23.7.1937; Lauttakylä 30.7.1937; Lauttakylä 6.8.1937; Lalli 25.7.1937; Lalli 27.7.1937.

²⁹⁵ Maaseudun tulevaisuus 31.7.1937; Maaseudun tulevaisuus 3.8.1937.

²⁹⁶ Loimaan lehti 29.7.1937; Maaseudun tulevaisuus 20.7.1937; Maaseudun tulevaisuus 24.7.1937; Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937.

korkeasta tasosta. Kaikenlaisen nähtäväksi tuodun ja asetetun tavarain paljous ja koko näyttelyaineiston [sic] korkea laatu paljasti sen kaiken kansan nähtäväksi. Sillä selväähän on, että vain siellä, missä taloudellinen elämä kehittyy nopeassa tahdissa, missä raha liikkuu ja tavaravarastot vaihtuvat, ovat näin runsaitten ja suuria taloudellisia arvoja käsittävien näyttelyjen järjestäminen mahdollista. Että näyttelyn merkitys oli tavallista suurempi, sen ymmärsi luonnollisesti länsi-suomalainen maatalousväkikin, jota nyt ennenkuulumattoman runsaslukuisesti kerääntyi kaupapaalamme.²⁹⁷

Kirjoituksessaan lehti viittasi lamanjälkeiseen nousukauteen, jota tuolloin vihdoinkin elettiin, mutta myös Loimaahan valtion viljavaraston sijaintipaikkana,²⁹⁸ ja epäilemättä myös rautateiden alueella välittämään tavaraliikenteeseen. Samalla kirjoitus paljasti siitä kirjoittavan tahon aistivan tietynlaisen ylpeyttä siitä, että saa uutisoida näin merkittävästä tapahtumasta levikkialueellaan.

Edistyksellistä viljelyä ja karjanhoitoa – näyttelytarjonnan laaja kirjo

Voimakkaimpia ”aseita” tavarain laadun parantamisessa ja kauppaamisessa ovat näyttelyt. Siellä voivat tekijät tutustua toistensa saavutuksiin ja joko siten tai toimitettavan arvostelunkin perusteella huomata tuotteittensa täysipitoisuus, kuin myös senkin onko niissä toivomisen ja parantamisen varaa. Niinikään [sic] ostava yleisö tulee tuntemaan eri tekijäin työtasoa ja voi vastaisuudessa toimittaa tilauksensa ja ostoksensa niiltä tekijöiltä, jotka kykenevät moitteettominta tavaraa toimittamaan.²⁹⁹

Maatalousnäyttelyn näyttelytarjonta muodostui eri näytteilleasettajien esittelemien näyttelyobjektien kokonaisuudeksi ja näin ollen jokaisella näyttelyllä oli oma uniikki näyttelytarjontansa. Käytännössä suuria eroja ei kuitenkaan ollut, sillä esiteltävät koneet, eläimet, työkalut, käsityöt ja kotitaloustarvikkeet olivat eri puolilla läänin ja maata varsin samankaltaisia. Kuitenkin jokaisessa näyttelyssä oli omat paikalliset erikoisuutensa, jotka antoivat niille kiinnostavan lisämausteen.

Sanomalehti-ilmoituksilla ja kirjeillä kehoitettiin eri maatalous- ja tehdaslaitoksia, liikkeitä, yhdistyksiä ja ”alan harrastajia” ilmoittautumaan näytteilleasettajiksi näyttelyyn.³⁰⁰ Kenellä tahansa näyttelyä järjestävän seudun asukkaalla tai tilallisella oli mahdollisuus ilmoittautua näytteilleasettajaksi, jos koki itsellään olevan jonkin laadukkaan ja esittelykelpoisen tuotteen. Kone- ynnä muut liikkeet, jotka esittelivät myytäviä tuotteitaan, saattoivat olla järjestävän alueen ulkopuolelta, jopa toisista maakunnista.³⁰¹ Eläinten ja kotiteollisuustuotteiden suhteen sekä Loimaalle että Huittisiin haluttiin ennen kaikkea paikallisia edustajia, koska kyseessä oli nimenomaan paikallinen maatalousnäyttely, jossa tarkoitus oli esitellä paikallista maatalouden tilaa.³⁰² Suuremmissa näyttelyissä näytteilleaset-

²⁹⁷ Loimaan lehti 4.8.1937.

²⁹⁸ Niemelä 2003, 157.

²⁹⁹ Lauttakylä 2.4.1937.

³⁰⁰ Lauttakylä 26.2.1937.

³⁰¹ Lauttakylä 18.6.1937.

³⁰² Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas; Lauttakylä 7.5.1937; Lauttakylä 11.6.1937. Hevosia oli mahdollisuus tuoda Huittisten näyttelyyn kauempaakin.

tajia oli laajemmalta alueelta ja esimerkiksi valtakunnallisissa maatalousnäyttelyissä koko valtakunnanlaajuisesti. Näytteilleasettajaksi kannatti lähteä, sillä mahdollisesta paikkamaksusta huolimatta sen kautta oli mahdollisuus tienata tuotteillaan paikkamaksun hinta moninkertaisesti takaisin. Tuotteet saivat näyttelyssä mainosta ja pääsivät potentiaalisten ostajaehdokkaiden tietoisuuteen. Varsinkin koneiden osalta näyttelyissä oli mahdollista tehdä myös kauppvoja.

Paikalliset yksityiset näytteilleasettajat tuotteineen saivat yleensä osallistua edullisesti näyttelyyn. Esimerkiksi Huittisten maatalousnäyttelyn kotiteollisuus- ja käsityöosastolla he saivat esitellä tuotteitaan ilmaiseksi. Myöskään huittislaisilta kouluilta ei peritty maksua, jos he asettivat jotain näytteille. Sen sijaan näyttelypaikkamaksua perittiin liikkeiltä ja ulkopaikkakuntalaisilta esittelijöiltä tarvittavan lattia-, seinä- tai pöytäpinta-alan mukaan 25mk neliömetriltä. Yli 10m² tarvitseville luvattiin huomattava alennus.³⁰³ Myös muilla näyttelyosastoilla pyrittiin tekemään helpoksi näytteilleasettajien osallistuminen, jotta näyttelyyn saataisiin mahdollisimman paljon nähtävää. Esimerkiksi Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näytteilleasettajat saivat 25 % alennuksen junalipuista näyttelyyn ja takaisin. Myös rautateiden kautta näyttelyyn lähetettävien isompien näyttelyobjektien ja eläinten kuljetukseen oli tarjolla huomattavia alennuksia. Jos näytteilleasettaja lähetti esineensä tai karjansa VR:n junakuljetuksella Loimaalle, oli hän oikeutettu saamaan rahdista 50 % alennusta, käytännössä tämä tarkoitti rahtivapaata paluumatkaa näyttelystä.³⁰⁴ Esiteltävät näyttelyobjektit piti ilmoittaa näyttelyyn hyvissä ajoin määräpäivään mennessä,³⁰⁵ ja eläimistä ainakin lehmät joutuivat eläinlääkärin tarkastukseen ennen näyttelyalueelle tuomista.³⁰⁶

5.2 Maatalousnäyttely vapaa-ajan vieton kohteena

Maatalousnäyttelyyn liittyy varsinaisen näyttelytoiminnan lisäksi myös laajempia vapaa-ajan vieton аспектеja. Näyttelyt olivat aikanaan suuria matkakohteita, sillä iso osa niiden kävijöistä saapui paikalle muualta kuin järjestämispaikkakunnalta. Maatalousnäyttelyt voidaankin lukea matkailullisiksi tapahtumiksi, sillä ne täyttävät matkailun tunnusmerkit. Auvo Kostiainen on kiteyttänyt matkailun olevan tilapäistä, vapaa-ajan viettoon liittyvää liikkumista, jossa ihminen lähtee kotipaikkansa ulkopuolelle kokemaan jotain uutta ja irtautuu omasta turvallisesta ympäristöstään. Hänen mukaansa

³⁰³ Lauttakylä 12.3.1937.

³⁰⁴ Loimaan lehti 2.6.1937.

³⁰⁵ Loimaan lehti 21.4.1937; Loimaan lehti 30.6.1937; Lauttakylä 7.5.1937.

³⁰⁶ Lauttakylä 9.7.1937.

vaurauden ja vapaa-ajan lisääntyminen tukee ja lisää matkailua, ja mahdollistaa sen yhä useammalle ihmisryhmälle.³⁰⁷

Nykytutkimuksen kontekstiin asetettuna ja tarkemmin määriteltynä maatalousnäyttelyissä on matkailuntutkimuksen silmin kyse tapahtumamatkailusta. Donald Getz määrittelee tapahtumamatkailun olevan matkailua, jossa matkailijat matkustavat johonkin päämäärään osallistuakseen siellä olevaan tapahtumaan. Matkustus voi tapahtua joko niin, että itse tapahtuma on varsinaisena matkan kohteena tai niin, että matkalla ollessa osallistutaan kohteessa tarjolla oleviin tapahtumiin.³⁰⁸

1930-luvun lopun ihmiset tuskin tiedostivat harjoittavansa vapaa-ajan tapahtumamatkailua suunnatessaan Loimaalle tai Huittisiin maatalousnäyttelyyn, mutta pitkälti tästä heidän matkustuksessaan oli kyse. Maatalousnäyttelyt ovatkin liiketaloudellisia näyttelytapahtumia,³⁰⁹ sillä niiden tarkoituksena on palvella kävijöitä, jotka siis ulkopaikkakunnilta tullessaan ovat myös matkailijoita, paitsi hyödyn, ammatillisen tiedonvälityksen ja kaupankäynnin, myös elämysten ja viihtymisen kannalta.

Kun matkailijat liikkuvat, liikkuu myös raha, jonka merkitys maaseudulla oli kasvanut 1900-luvun alussa. Tapahtumat, kuten maatalousnäyttelyt, olivat omiaan vilkastuttamaan paikallista rahataloutta. Samalla tällaisten tapahtumien tarkoituksena on yhdistää sen hetkisten markkinoiden ostajat ja myyjät. Alan ammattilaiset vierailevat näyttelyissä tutustuakseen uusiin tuotteisiin ja keskustellakseen kasvokkain kuluttajien kanssa.³¹⁰ Maatalousnäyttelyissä tämä ajatus toteutui kaikkein konkreettisimmin näytteilleasettajina olleiden kone-, tarvike- ja siemenliikkeiden ja näyttelykävijöiden välisessä kanssakäynnissä.

Tapahtumamatkailun kohdetapahtumat, kuten maatalousnäyttelyt, ovat tapahtumia, joissa ihmiset vierailivat vapaa-ajallaan. 1930-luvun maatalousyhteiskunnassa työ oli kiinteä osa päivittäistä elämänrytmiä, mutta maatalousnäyttelyyn lähtemällä arkeen saatiin katkos. Maatalousnäyttelyt järjestettiin yleensä heinä- tai elokuussa. Vuonna 1937 Suomessa järjestettyjen maatalousnäyttelyiden ajankohtia tarkastelemalla on pääteltävissä, että suosituin aika näyttelyille oli heinäkuun puolivälistä elokuun loppuun.³¹¹ Tämä ajankohdan valinta on hyvin perusteltavissa, sillä se tukee maatalouden vuodenkiertoa sijoittumalla heinäkorjuun ja elonleikkuun väliin. Kun pahin kiire maatalous-

³⁰⁷ Kostiainen 1997, 291.

³⁰⁸ Getz 2013, 5.

³⁰⁹ Getzin luokittelun mukaisesti: Business events: Exhibitions: trade and consumer shows: consumer shows. Getz mainitsee näiden tapahtumatyyppien alla lisäksi erikseen Pohjois-Amerikalle tyypilliset State Fair -tapahtumat, jotka yhdistävät maatalousnäyttelyn (sis. karja), festivaalin ja yleisen näyttelytoiminnan yhdeksi tapahtumaksi. Lisäksi hän toteaa tämän pienen, mutta suosituksen tapahtumien erikoisanalyyttisen tutkimuksen puutteesta. Getz 2013, 265–266.

³¹⁰ Getz 2013, 260–261.

³¹¹ Maaseudun tulevaisuus 1.5.1937.

töissä ei ollut juuri käsillä, oli viljelijöillä helpommin mahdollisuus lähteä vierailemaan maatalousnäyttelyissä. Näin ollen huolellinen näyttelyn järjestämisajankohdan valinta palveli sekä näyttelyvieraita että järjestäjiä: näyttelyllä oli näin mahdollisuus saavuttaa korkea yleisömäärä.

Huittisten ja Loimaan maatalousnäyttelyissä, kuten muissakin vastaavissa suomalaisissa maatalousnäyttelyissä on kuitenkin myös paljon kansanjuhille tyypillisiä piirteitä. Ne olivat aikansa suuria kesäfestivaaleja, joiden ohjelma- ja viihdetarjonta houkutteli ihmisiä pitämään hauskaa ja viihtymään. Kyse oli erityisestä juhla- ja huvitapahtumasta, joka tarjosi informaatioisällön lisäksi vastapainoa arkiseen aherrukseen. Kyse oli myös sosiaalisesta kanssakäymisestä ja kohtaamisista muiden saman elämäntilanteen jakavien kanssa. Yksi maatalousnäyttelyiden suosion tae on epäilemättä se, että ne tarjosivat jotain koettavaa ja vertaistensa seuraa kaikenikäisille.

Yleisöllä oli järjestäjien puolesta mahdollisuus päästä liikkumaan näyttelyn eri kohteiden välillä, mutta myös näyttelypaikkakunnille saapuminen oli kaikin puolin niin helppoa, kuin se 1930-luvun tieliikenneyhteyksillä saattoi olla. Loimaalla rautatieaseman läheisestä sijainnista johtuen rautatie oli suosittu kulkuväylä maatalousnäyttelyyn. Junayhteydet näyttelyyn olivat hyvät ja runsaan vuoro-
tarjonnan lisäksi Rautatiehallitus myönsi alennuksia junaan käyttäville näytteilleasettajille, sekä rah-
dilla kuljetettaville eläimille ja tuotteille.³¹² Junia saapui Loimaan asemalle päivittäin Turun suun-
nasta neljä ja Tampereen suunnasta viisi kertaa. Sekä Loimaalle että Huittisiin kulki runsaasti linja-
autovuoroja, esimerkiksi Helsingistä, Turusta, Tampereelta, Raumalta, Vampulasta, Salosta, Äet-
sästä, Säkylästä, Urjalasta, Punkalaitumelta ja Forssasta. Huittisissa linja-autoasema oli aivan kes-
kellä näyttelyn tapahtuma-alueita, juhkakenttää vastapäätä. Julkisten kulkuvälineiden runsaan vuoro-
tarjonnan lisäksi näyttelyn järjestäjät olivat huomioineet omilla autoillaan tai muilla yhteiskyydeillä
näyttelyyn saapuvat: näyttelyalueiden läheisyydessä oli parkkialueita.³¹³

Ihmisten, tavaroiden ja myös ajatusten liikkuminen kiteytyi maatalousnäyttelyissä. Liikkuvuus ei rajoittunut välttämättä vain maamme rajojen sisäpuolelle, vaan yleisöä saattoi saapua paikalle myös ulkomailta. Näin oli esimerkiksi Loimaalla, jonne englantilainen retkikunta saapui tutustumaan maatalousnäyttelyyn – saadakseen mahdollisesti uusia ajatuksia kotiin viemisiksi. Retkikunta vieraili näyttelyalueella ja heille esiteltiin maatalousnäyttelyn lisäksi Loimaata alueena ja kerrottiin

³¹² Näytteilleasettajille myönnettiin 25 % alennus ja rahdilla kuljetettaville eläimille ja esineille 50 % alennus hinnasta. Alennuksen saamiseksi vaadittiin todistus siitä, että alennuksen saaja oli osallistunut maatalousnäyttelyyn. Loimaan Lehti 2.6.1937.

³¹³ Satakunnan maatalousjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopas 1937, 3; Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opas, 21–23.

yksityiskohtia esimerkiksi paikkakunnan väestöstä.³¹⁴ Ulkomailta saapumista yleisempää kuitenkin oli, että näyttelyihin tultiin lähiseudulta tai naapuripitäjistä. Mahdollisten tavaraostojen lisäksi ajatuksia vietiin paljon myös lähiseuduille, sillä näyttelyissä kävijöiden eräänlaisena tehtävänä oli kertoa näkemästään niille, jotka eivät syystä tai toisesta olleet päässeet paikalle. Kuten Taina Syrjämaa on todennut, näyttelyt ylipäänsä olivat eräänlainen median muoto.³¹⁵ Niin olivat myös maatalousnäyttelyt, ja niissä vierailleet ihmiset olivat liikkuvia median tiedonvälittäjiä, jotka toivat näkemänsä ja kokemansa kotikyliinsä.

5.3 Raha ratkaisee myös maatalousnäyttelyissä

Sekä Loimaan että Huittisten maatalousnäyttelyt vaativat järjestäjien fyysisten ponnistelujen lisäksi paljon rahaa, jotta suunnitelmat saatiin toteutettua. Molemmissa näyttelyissä maakunnalliselta maanviljelysseuralta saatu taloudellinen tuki oli suuressa arvossa. Ilman sitä paikallisilla maamiesseuroilla ei olisi ollut varaa järjestää näin isoja tapahtumia. Myös kunnilta saatu rahoitus oli tärkeä lisä.

Maatalousnäyttelyt kuvastavat osaltaan rahan merkityksen kasvua maaseudulla. Perinteisellä oma-varaistaloudella tai vaihdannalla ei maatalousnäyttelyitä olisi pystytty järjestämään, vaan raha ja ostamalla saadut tarvikkeet ja hyödykkeet sekä myynti olivat ratkaisevassa osassa. Maatalousnäyttelyt tuottivat onnistuessaan piristysruiskeen koko paikalliselle aluetaloudelle, sillä näyttely tuotti välittömästi ja välillisesti tuloja paitsi näyttelyjärjestäjille, myös paikkakunnan majoitus- ja ravintolatoiminnalle, julkiselle liikenteelle, kaupoille ja esimerkiksi näyttelylle tiloja vuokranneille tahoille.

Kun väkeä tuli ulkopaikkakunnilta maatalousnäyttelyihin, muodostuivat näyttelyt matkailukohteiksi, tapahtumiksi, joihin ihmiset vapaa-ajallaan matkustivat. 1930-luvulla matkustaminen oli paikoin hidasta ja hankalaa, varsinkin syrjäseuduilta liikkeelle lähdettäessä, vaikka julkista liikennettä, kuten junia ja busseja oli ja niiden vuorotarjontaa kohennettiin, jotta yleisön olisi helpompi matkata näyttelyihin. Jo pelkkä matkustaminen maksoi ja lisää hintaa näyttelyvierailulle tuli paitsi pääsyli-
puista, myös ruuasta ja mahdollisesta majoituksesta. Näin ollen onkin helppoa todeta, että mitä kauempaa näyttelykävijä saapui ja mitä kauemmin hän paikkakunnalla viipyi, sitä kalliimpaa se oli hänelle ja sitä enemmän paikalliset hyötyivät taloudellisesti hänen vierailustaan.

³¹⁴ Loimaan lehti 11.8.1937.

³¹⁵ Syrjämaa 2007, 29.

Se, että näyttelykävijöitä saapui paikalle ulkopaikkakunnilta ja mahdollisesti jopa ulkomailta, oli näyttelyn kannalta tärkeää paitsi taloudellisessa mielessä, myös ajatusten vaihdon ja tiedon liikkuvuuden kannalta. Ihmisten liikkuesssa ja tutustuesssa näyttelyiden tarjontaan he ottivat uusia tiedon murusia, innovaatioita, ajatuksia ja työtapoja ajatuksissaan mukaansa kotimatkalta ja levittivät niitä eteenpäin. Näin ollen ihmisten matkustaminen ja liikkuminen hyödyttivät paitsi matkustavaa itseään, myös koko hänen kotiympäristöään ja omaa lähiyhteisöään.

Monet tahot tukivat maatalousnäyttelyä sen onnistumiseksi. Lehdistö oli tärkeässä roolissa tiedonvälityksen ja mainonnan kannalta. Eri lehdet, varsinkin alueiden paikallislehdet julkaisivat jo useita kuukausia ennen näyttelyitä runsaasti etukäteistietoa tulevasta tapahtumasta, analysoivat sen funktioita ja mainostivat tulevien näyttelyosastojen tarjontaa. Tämä oli hyvin luontevaa toimintaa, sillä maatalousnäyttelyt olivat paikkakuntien suur tapahtumia, joista suotiin uutisoitavan, jotta ne keräisivät yleisöä kauempaakin. Lehdistö taas oli tuon ajan suuri ja tehokas paikallismedia, joka pystyi levittämään tietoa kauemmaksikin kuin oman pitäjän alueelle. Paikallisilla ja näyttelyyn osallistuvilla yrityksillä oli mahdollisuus mainostaa paitsi lehdissä, myös näyttelyluettelossa, joka oli painettu näyttelykävijälle oppaaksi ja tiedotteeksi helpottamaan hänen tutustumistaan maatalousnäyttelyyn. Näyttelyluettelossa julkaistut mainokset tuottivat tuloa maatalousnäyttelyille, mutta suurin osa näyttelyiden saamasta tulosta oli pääsylipputuloa. Molemmat näyttelyt keräsivät runsaasti yleisöä ja tuottivat positiivisen tuloksen myös rahallisesti. Samalla ne todistivat, että vaikka näyttelyn järjestäminen vaati paljon, se myös onnistuessaan tuotti siihen sijoitetut rahat moninkertaisena takaisin.

6. Aikansa yhteiskunnan ja maatalouskulttuurin peili

Maatalousnäyttely tapahtumana on kansainvälinen ilmiö, joka pohjautuu yleiseen näytteille asettamisen perinteeseen ja jonka tehtävänä on alusta asti ollut välittää tietoa kävijöillensä. Suomeen maatalousnäyttelyt rantautuivat Ruotsista 1800-luvun puolivälissä ja noudattelivat aluksi ruotsalaisia mallia. Näyttelyiden järjestäjiä ovat perinteisesti olleet maatalousalan järjestöt tai seurakunnat, joiden tehtävänä on tukea ja kehittää suomalaista maataloutta. Alun perin suomalaisissa maatalousnäyttelyissä kyse oli maanviljelyskokouksista, joissa keskusteltiin ajankohtaisista viljelyyn liittyvistä asioista ja tuettiin viljelijöitä kohti parempaa viljelytekniikkaa ja satoisampia tuloksia. Samalla näytillä oli hieman työvälineitä ja viljan siemeniä. Varsin pian kuitenkin kokous ja keskustelut saivat väistyä taka-alalle, kun tapahtuman keskipisteeksi nousivat esillä olleet työvälineet, koneet ja eläimet. Näin tässä tutkielmassa käsiteltävä nykymuotoinen maatalousnäyttely erilaisine näytteille asetettuihin objekteineen sai alkunsa.

Tutkielmani tarkoituksena oli selvittää, minkälainen tapahtuma maatalousnäyttely oli 1930-luvun lopun Länsi-Suomessa ja miten se kytkeytyi sitä ympäröivään yhteiskuntaan. Samalla tarkastelin myös sitä, miten mahdolliset yhteiskunnan muutokset ja murrostilat peilautuvat esiin näyttelyissä, jos peilautuvat. Tutkielman edetessä kävi selväksi melko pian, että näyttelyt heijastelivat yhteiskuntaa, sen arvoja ja yleisiä kehityslinjoja hyvin voimakkaasti, mutta olivat myös mukana muuttamassa niitä. Teollistuminen, kaupungistuminen, maanomistusolojen muutokset ja eri yhteiskuntaluokkien välinen kuilu vuoden 1918 tapahtumien jäljiltä olivat kaikki jättäneet jälkensä ihmisiin ja niihin yhteisöihin, jotka maatalousnäyttelyitä järjestivät. Aiemman kansainvälisen maatalousnäyttelytutkimuksen osoittama tarve näyttelyiden funktioiden tutkimiselle tuli myös tutkielmani aineistosta yhä selvemmin esiin, mitä syvemmälle siihen perehdyin.

Maatalousnäyttelyt olivat 1930-luvun lopun Suomessa suosittuja kesätapahtumia ja Loimaalla ja Huittisissa ne olivat epäilemättä vuoden kohokohta seudun maatalousväestölle. Maatalousnäyttely oli merkityksellinen, suuri tapahtuma koko järjestämisalueellaan, ja vaati paljon talkooväkeä ja rahoitusta onnistuakseen. Kyse olikin koko paikallisväestön voimanponnistuksesta. Samalla se oli kuitenkin osoitus siitä, että eri ihmisryhmät ja yhdistykset kykenivät toimimaan yhdessä yhteisen hyvän saavuttamiseksi. Näyttelyitä järjestettiin ahkerasti ympäri Suomen, ja kuten tässä tutkielmassa tarkastellut näyttelyt osoittavat, myös hyvin lähekkäin. Siitä huolimatta ne keräsivät paljon yleisöä ja saivat osakseen runsaasti huomiota myös lehdistössä. Koneet, eläimet, kilpailut ja juhlahumu vetivät ihmisiä puoleensa. Syyt näyttelyiden järjestämiselle eivät ole yksiselitteisiä. Näyttelyiden järjestäjien, eli maatalousalan järjestöjen näkökulmasta maatalousnäyttelyissä kyse oli viljelijäväestön valistamisesta ja tukemisesta entistä parempiin saavutuksiin suomalaisen maanviljelyn kehittämiseksi. Heidän mukaansa näyttely oli viljelijöille suunnattu tiedonvälitys- ja neuvontatapahtuma, johon yhdistyi työn juhla sekä ansioituneiden tilallisten, työntekijöiden ja tuotteiden palkitseminen.

Kuten tutkielmassa on osoitettu, kyse ei kuitenkaan ollut vain puhtaasti tiedonvälityksestä, vaan vuoden 1937 länsisuomalaisissa maatalousnäyttelyissä kyse oli paljon enemmän. Tutkittaessa maatalousnäyttelyä tarkemmin, nousee esiin kolme eri teemaa, joihin tutkimani näyttelyt linkittyvät vahvasti. Ne ovat teollistuminen ja sen asettamat haasteet, sosiaaliset hierarkiat ja maatalousyhteiskunnan fragmentoituminen sekä rahatalouden kasvava vaikutus maaseudulla ja vapaa-ajan liikkumisen lisääntyminen.

1930-luvun lopun länsisuomalaisissa maatalousnäyttelyissä kyse oli paitsi viljelijäneuvonnasta ja innovaatioiden levittämisestä, myös maaseudun vastauksesta industrialismin asettamiin haasteisiin.

Maatalous osoitti näyttelyillä tarpeellisuutensa ja kilpailukykyä asettamalla esille laadukkaita tuotteita, edistyksellistä teknologiaa ja tuotantoa tehostavia innovaatioita. Viljelijöiden ja innovaatioiden kohtaamista helpotettiin tuomalla innovaatiot jokaisen nähtäville ja kokeiltavaksi. Paikallisten maatalousnäyttelyiden näyttelyosastoilla esille nostettiin kunkin järjestämispaikkakunnan ja alueen tuotteiden parhaimmisto, jolla esiteltiin seudun senhetkistä maatalouden kehitystasoa. Samalla viljelijöille pönkitettiin uskoa siitä, että heidän työpanoksensa on tarpeen koko maan talouden ja elinkeinoelämän kohottamiseksi. Näyttelyt olivat osoitus siitä, että maatalous ei ollut jäänyt kehityksen kelkasta, vaan oli yhä elinvoimainen ja pystyi kilpailemaan laadukkailla, standardoiduilla kotimaisilla tuotteilla jopa ulkomaanmarkkinoilla. Joskin se vaati rahallisia investointeja ja markkinatalouden yhä tiukempaa ulottautumista maaseudulle.

Paikallinen yhteisö ja sen keskinäiset hierarkiat näkyivät selvästi maatalousnäyttelyissä. Vaikka pienviljelijöille suunnattiin maataloudellisten järjestöjen tahoilta neuvonta- ja tukitoimia ja heitä liittyi yhä enenevässä määrin maatalousseuratoimintaan, ylläpitivät maatalousnäyttelyt kuitenkin maatalousseurojen perinteistä statusta miesten, tilallisten ja oppineiden järjestönä. Järjestelytoimikunnissa istuivat paikalliset talonpojat ja heidän lisäksi joukko opettajia, pankkivirkailijoita ja muuta paikallista sivistyneistöä. Vaikka naiset olivat maatalousnäyttelytoiminnan myötä päässeet mukaan maatalousseuratoimintaan, olivat he edelleen vain marginaalitekijöitä näyttelyjärjestelyissä – hoitaen niin sanottuja naisten tehtäviä, kuten ravintolapalveluita. Maatalousnäyttelyt siis paitsi raottivat ja rikkoivat, mutta myös toisaalta tukivat perinteistä agraarista sukupuoli- ja työnjakokäsitystä.

Näyttelyt rakensivat kuvaa talonpoikaisesta Suomesta, joka teknistyvän maatalouden avulla, suuret ja pienet viljelijät rinta rinnan, kasvaisi kohti parempaa elintasoa. Läntinen Suomi omasi pitkät ja perinteikkäät juuret vauraana ja kehittyneenä maatalousalueena, joten edistyksen ja korkean teknisen kehitystason esiintuominen alueen maatalousnäyttelyissä ei ollut erikoista, joskaan se ei myöskään ollut täysin realistista. Tosiasiassa kuitenkin alue kärsi vielä tuoreista maanomistusolojen muutoksista ja vuosikymmenen alun lamasta, joten todellisuus ei kaikilla tiloilla ollut läheskään niin ruusuinen, kuin millaista kuvaa näyttelyissä ja niiden juhlapuheissa luotiin. Tuo kuva olikin lähinnä omiaan valamaan ihmisiin uskoa paremmasta tulevaisuudesta.

Maatalousnäyttelyt olivat innovaatiokeskusten lisäksi myös sosiaalisten kohtaamisten areenoita. Viljelijäväestön keskinäisten kohtaamisten ja vertaistuen lisäksi maatalousnäyttelyt tarjosivat kasvavalle kaupunkilaisväestölle yhteyden maaseutuun edes päiväksi. Ne toivat esiin perinteisiä arvoja

omalla työllä viljelystä ruuasta, talonpoikaisesta työ- ja perhekäsityksestä sekä kotitilan jatkuvuudesta. Koska näyttelyissä mukana olivat myös lapset ja nuoriso, oli tapahtumassa mahdollisuus juurruttaa heihin ylpeyttä omasta agraaritaustastaan ja kannustaa sitkeydellä jatkamaan isiensä työtä. Paikallisille ihmisille näyttelyt olivat myös oiva mahdollisuus oman työnsä ja itsensä suhteuttamiseen suhteessa muihin näytteille asettelujen ja kilpailujen kautta. Lisäksi näyttelyissä yhdistyivät viihteellisen tarjonnan myötä puhdas huvi ja vapaa-aika sekä ajalle tyypillinen iltama- ja lavatanssikulttuuri. Matkustaminen maatalousnäyttelyyn paitsi katkaisi maatalan arjen, myös avasi maalaisten maailmaa. Samalla maatalousnäyttelyyn ulkopaikkakunnilta matkaavat näyttelykävijät toivat piristysruiskeen alueen talouselämälle ja levittivät näyttelystä kotiutuessaan mukanaan uusia ajatuksia omaan paikallisyhteisöönsä.

Edellä esitetyn perusteella kesän 1937 länsisuomalaisia maatalousnäyttelyitä voi pitää aikansa yhteiskunnan ja maatalouskulttuurin peileinä, jotka paitsi heijastelivat maatalouden kehitystä, paikallisyhteisön toimintaa ja perinteisten talonpoikaisten perhe- ja sukupuoliarvojen olemassaoloa, olivat samalla aktiivisesti mukana yhteiskunnan muutoksessa ja murroksessa yhtenä toimijana. Tapahtumat itsessään olivat paitsi valistusta viljelyksestä ja kotitaloudesta niin viljelijöille kuin kaupunkilaisillekin, myös maataloustyön juhlatilaisuuksia, jossa järjestäjät yrittivät luoda uskoa suomalaiseen maatalouteen ja viljelijöihin, jotta nämä haluaisivat jatkaa työssään mahdollisimman hyvin ja edistyksellisesti.

Tutkielmani on laajuudeltaan yksi tapausesimerkki maatalousnäyttelyiden ja niiden funktioiden tutkimukselle, mutta tästä työstä saamani tutkimustulokset tukevat täysin aiemman tutkimuksen osoittamaa tarvetta sille, että maatalousnäyttelyiden järjestämisen syitä ja niiden tarkoitusperiä on tärkeää tutkia. Tutkimuskirjallisuuden ja aineistoni kautta käy hyvin selville maatalouden moniulotteisuus: se on paitsi paikallista, myös ennen kaikkea kansallista ja kansainvälistä toimintaa, ja näin ollen maatalousnäyttelyt maatalouden yhtenä osa-alueena kytkeytyvät osaksi hyvin laajoja kokonaisuuksia yhteiskunnassa, eri elämänaloilla ja osa-alueilla. Niistä tärkein tämän tutkielman kannalta on maatalouden ja koko yhteiskunnan teknistyminen ja muuntuminen yhä kiinteämmäksi osaksi rahataloutta. Se on kuitenkin vain yksi osatekijä, sillä kuten todettua, näyttelytoiminnalla oli vaikutusta myös esimerkiksi sukupuoli- ja työnteorooleihin sekä paikallisyhteisön sosiaalisiin suhteisiin. Tapaustutkimuksen luonteisen tutkielmani tutkimustulokset herättävätkin kysymyksen mahdollisista laajemmista säännönmukaisuuksista. Laajentamalla otantaa saman aikarajauksen puitteissa eri puolille Suomea tai esimerkiksi kansainvälisesti, olisi varmasti hedelmällistä tutkia suuremmassa

mittakaavassa paikallisten maatalousnäyttelyiden suhdetta niitä ympäröivään yhteiskuntaan ja mahdollisia kytkösten samankaltaisuuksia.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

I Arkistolähteet

Loimaan kaupunginarkisto (LKA), Loimaa

- Loimaan kauppalan valtuuston, hallituksen ja köyhäinlaitokunnan pöytäkirjat 1936.
- Loimaan kauppalan valtuuston, hallituksen, huoltolaitokunnan ja terveydenhoitolaitokunnan pöytäkirjat 1937.
- Loimaan kauppalan tilinpäätös vuodelta 1937.
- Loimaan kauppalan kunnalliskertomus vuodelta 1937.
- Loimaan kunnanvaltuuston pöytäkirjat vuosilta 1933–41.

Satakunnan maanviljelysseura ry:n arkisto, Turun maakunta-arkisto (TMA), Turku

- Ca:42 Satakunnan maanviljelysseura, Johtokunnan ja yleisten kokousten pöytäkirjat 1936–1940.
- Ga:11 Pääpäiväkirja 1936–1938

Suomen maatalousmuseo Saran arkisto (SMSA), Loimaa

- Loimaan seudun maatalousnäyttelyn näyttelyluettelo ja -opus.
- Loimaan seudun maatalousnäyttelyn valokuvakokoelma.

II Painetut lähteet

Satakunnan maanviljelysjuhla ja Huittisten maatalousnäyttely, juhlaopus 1937.

Suomen tilastollinen vuosikirja 1937 (STVK).

Suomen virallinen tilasto XXIX (SVT).

III Sanomalehdet

Lalli 1937.

Lauttakylä 1937.

Loimaan lehti 1937.

Uusi Aura 1937.

Maaseudun tulevaisuus 1937.

IV Tutkimuskirjallisuus

Alapuro 1995: Alapuro, Risto, *Suomen synty paikallisena ilmiönä 1890–1933*. Hanki ja jää Oy, Helsinki.

Anttila 1974: Anttila, Veikko, Talonpojasta tuottajaksi. Kirjayhtymä, Helsinki.

Arminen & Alapuro 2004: Arminen, Ilkka & Alapuro, Risto, 'Vertailut yhteiskuntatutkimuksessa.' Teoksessa Alapuro Risto & Arminen Ilkka (toim.), *Vertailevan tutkimuksen ulottuvuuksia*. WSOY, Helsinki. 7–22.

Avery (toim.) 2000: Avery, Julie A. (toim.), *Agricultural Fairs in America. Tradition, Education, Celebration*. Michigan State University Museum, East Lansing, Michigan.

Avery 2000: Avery, Julie A. 'What is American about American Fairs?' Teoksessa Avery, Julie A. (toim.), *Agricultural Fairs in America. Tradition, Education, Celebration*. Michigan State University Museum, East Lansing, Michigan 2000. 11–14.

Dwyer & Wickens (toim.) 2013: Dwyer, Larry & Wickens, Eugenia (toim.), *Event Tourism and Cultural Tourism: Issues and Debates*. Routledge, London.

Getz 2013: Getz, Donald, *Event Tourism. Concepts, International Case Studies and Research*. Cognizant Communication Corporation, Putnam Valley, NY.

Ginzburg 1996: Ginzburg, Carlo, *Johtolankoja. Kirjoituksia mikrohistoriasta ja historiallisesta metodista*. Gaudeamus, Helsinki.

Goddard 1989: Goddard, Nicholas, 'Royal Shows and Agricultural Progress 1839-1989'. History Today 7/1989. Saatavilla [<http://www.historytoday.com/nicholas-goddard/royal-shows-and-agricultural-progress-1839-1989>]. Luettu 24.10.2014.

Haapala 1995: Haapala, Pertti, *Kun yhteiskunta hajosi. Suomi 1914–1920*. Painatuskeskus, Helsinki.

- Haapala 2007:** Haapala, Pertti, 'Kun kaikki alkoi liikkua...'. Teoksessa Häggman Kai et al. (toim.), *Suomalaisen arjen historia 3. Modernin Suomen synty*. Weilin & Göös, Helsinki 2007. 46–63.
- Hakulinen & Yli-Jokipii 2007:** Hakulinen, Kerkko & Yli-Jokipii Pentti, *Tanssilavakirja. Tanssista, lavoista ja lavojen tansseista*. AtlasArt, Helsinki.
- Hietala 2001:** Hietala, Marjatta, 'Mitä tutkia ja miten?' Teoksessa Autio Sari, Katajala-Peltomaa Sari ja Vuolanto Ville (toim.), *Historioitsijan arki & tutkimuksen prosessi*. Vastapaino, Tampere 2001. 15–28.
- Hedenborg & Morell 2006:** Hedenborg, Susanna & Morell, Mats, *Sverige: en social och ekonomisk historia*. Studentlitteratur, Lund.
- Helariutta-Koskua 2003:** Helariutta-Koskua, Anu, *Paikalliset maatalousnäyttelyt ja niiden muuttuminen Punkalaitumella 1800-luvun lopusta 1970-luvun alkuun*. Suomalaisen ja vertailevan kansatieteen Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto.
- Hoffenberg 2001:** Hoffenberg, Peter H., *An Empire on Display. English, Indian and Australian Exhibitions from the Crystal Palace to the Great War*. University of California Press, Berkeley and Los Angeles, California.
- Honka-Hallila 2004:** Honka-Hallila, Helena, *Sata Sarkaa. Varsinaissuomalainen maaseutu ja maatalous 1904–2004*. ProAgria Farma, Turku.
- Hurme 2012:** Hurme, Matti, 'Matkailu ja messut – ja matkailumessut.' Teoksessa Hemming, Risto (toim.), *Oma maa – Lomamaa*. Suomen matkailun 125-vuotisjuhlakirja. Suomen Matkailijayhdistys SMY ry ja Suomen Matkailualan seniorit ry, Helsinki 2012. 170–174.
- Jonasson 2013:** Jonasson, Maren, 'De allmänna finska lantbruksmötena och lantbruksutställningarna 1847-1932.' Teoksessa Kåhrström, Olof (toim.), *När landet kom till staden. Lantbruksmöten och lantbruksutställningar som arenor för agrara moderniseringssträvanden i Sverige och Finland 1844-1970*. Kungliga skogs- och lantbruksakademien, Stockholm 2013. 120–175.
- Kaukamaa & Lähdeoja 1961:** Kaukamaa, L. I. & Lähdeoja, V. *Satakunnan maanviljelysseura 1861–1961*. Satakunnan kirjateollisuus Oy, Pori.

- Kervanto Nevanlinna & Kolbe (toim.) 2003:** Kervanto Nevanlinna, Anja & Kolbe, Laura (toim.), *Suomen kulttuurihistoria 3. Oma maa ja maailma*. Tammi, Helsinki.
- Kostiainen 1997:** Kostiainen, Auvo, 'Turismin aika.' Historiallinen Aikakauskirja 4/1997. Suomen Historiallinen Seura ja Suomen Historian Ystävien Liitto, Helsinki 1997. 291–292.
- Kuisma 2007:** Kuisma, Markku, 'Modernia Suomea rakentamassa.' Teoksessa Häggman Kai et al. (toim.), *Suomalaisen arjen historia 3. Modernin Suomen synty*. Weilin & Göös, Helsinki 2007. 8–45.
- Kupiainen 1985:** Kupiainen, Heikki, 'Isännästä tuottajaksi.' Teoksessa Kirkinen Heikki et al. (toim.), *Sukupolvien perintö 3. Talonpoikauskulttuurin sato*. Kirjayhtymä, Helsinki 1985, 59–115.
- Kåhrström (toim.) 2013:** Kåhrström, Olof (toim.), *När landet kom till staden. Lantbruksmöten och lantbruksutställningar som arenor för agrara moderniseringssträvanden i Sverige och Finland 1844-1970*. Kungliga skogs- och lantbruksakademien, Stockholm.
- Laine, Bamberg ja Jokinen 2007:** Laine, Markus, Bamberg, Jarkko ja Jokinen, Pekka, 'Tapaustutkimuksen käytäntö ja teoria.' Teoksessa Laine Markus, Bamberg Jarkko ja Jokinen Pekka (toim.), *Tapaustutkimuksen taito*. Gaudeamus, Helsinki University Press, Helsinki 2007. 9–38.
- Leslie 2007:** Leslie, Thomas, *Iowa State Fair: Country Comes to Town*. Princeton Architectural Press, New York.
- Markkola (toim.) 2004:** Markkola, Pirjo (toim.), *Suomen maatalouden historia 3. Suurten muutosten aika: Jälleenrakennuskaudesta EU-Suomeen*. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki.
- Mokyr 2009:** Mokyr, Joel, *The Enlightened Economy: An Economic History of Britain 1700–1850*. Yale University Press, New Haven and London.
- Morell 2013:** Morell, Mats, 'Landet kommer till staden – de allmänna svenska lantbruksmötena 1846-1930.' Teoksessa Kåhrström, Olof (toim.), *När landet kom till staden. Lantbruksmöten och lantbruksutställningar som arenor för agrara moderniseringssträvanden i Sverige och Finland 1844-1970*. Kungliga skogs- och lantbruksakademien, Stockholm 2013. 50–119.
- Myrdal & Morell (toim.) 2011:** Myrdal, Janken & Morell, Mats (toim.), *The agrarian history of Sweden: from 4000 BC to AD 2000*. Nordic Academic Press, Lund.

Niemelä 1996: Niemelä, Jari, *Lääninlampureista maaseutukeskuksiin. Maaseutukusten ja niiden edeltäjien maatalousneuvonta 1700-luvulta 1990-luvulle*. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki.

Niemelä 2003: Niemelä, Jari, *Suur-Loimaan historia III. Alastaro, Loimaa, Loimaan kunta, Mellilä ja Metsämaa 1900-luvulla*. Jyväskylä.

Niinimäki 1985: Niinimäki, Lasse, *Varsinais-Suomen maatalousperinnettä*. [omakustanne] Loimaa.

Niskanen 1989: Niskanen, Hannu, *Piikkilangankiristäjästä power plussaan. Valmet-traktorin värikkäät vaiheet*. Valmet Oy Traktoritehdas, Jyväskylä.

Ollila 1993: Ollila, Anne, *Suomen kotien päivä valkenee... Marttajärjestö suomalaisessa yhteiskunnassa vuoteen 1939*. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki.

Peltonen 1992: Peltonen, Matti, *Talolliset ja torpparit. Vuosisadan vaihteen maatalouskysymys Suomessa*. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki.

Peltonen (toim.) 2004: Peltonen, Matti (toim.), *Suomen maatalouden historia 2. Kasvun ja kriisien aika 1870-luvulta 1950-luvulle*. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki.

Peltonen 2006: Peltonen, Matti, *Lukkari Saxbergin rikos ja herännäispappilan etiikka*. Gaudeamus, Helsinki.

Rasila, Jutikkala & Mäkelä-Alitalo (toim.) 2003: Rasila, Viljo; Jutikkala, Eino & Mäkelä-Alitalo Anneli (toim.), *Suomen maatalouden historia 1. perinteisen maatalouden aika esihistoriasta 1870-luvulle*. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki.

Runefelt 2013: Runefelt, Leif, 'Några teman för forskning om lantbruksmöten.' Teoksessa Kährström, Olof (toim.), *När landet kom till staden. Lantbruksmöten och lantbruksutställningar som arenor för agrara moderniseringssträvanden i Sverige och Finland 1844-1970*. Kungliga skogs- och lantbruksakademien, Stockholm 2013. 17–49.

Salminen 2010: Salminen, Hanna M., *"Yhteinenhän on pelto ja liesi maasta elävillä miehillä ja naisilla." Naisen asema maatalousseuroissa ja niiden rinnalla 1920- ja 1930- luvuilla*. Historian Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.

Silvasti 2001: Silvasti, Tiina, *Talonpojan elämä. Tutkimus elämäntapaa jäsentävistä kulttuurisista malleista*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 821. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki.

Syrjämäa 2007: Syrjämäa, Taina, *Edistyksen luvattu maailma. Edistysusko maailmannäyttelyissä 1851–1915*. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki.

Tommila et al. (toim.) 1988a: Tommila, Päiviö et al. (toim.), *Suomen lehdistön historia 6. Hakuteos Kotokulma – Savon lehti. Sanoma- ja paikallislehdistö 1771–1985*. Kustannuskiila Oy, Kuopio.

Tommila et al. (toim.) 1988b: Tommila, Päiviö et al. (toim.), *Suomen lehdistön historia 7. Hakuteos Savonlinna – Övermarks tidning. Sanoma- ja paikallislehdistö 1771–1985*. Kustannuskiila Oy, Kuopio.

Tuomi & Sarajärvi 2009: Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli, *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi, Helsinki.

Vihola 2004a: Vihola, Teppo, 'Pärjääkö pienviljely?' Teoksessa Peltonen, Matti (toim.), *Suomen maatalouden historia 2. Kasvun ja kriisien aika 1870-luvulta 1950-luvulle*. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki 2004. 135–216.

Vihola 2004b: Vihola, Teppo, 'Maatalouden rakennemuutokset itsenäisessä Suomessa.' Teoksessa Peltonen, Matti (toim.), *Suomen maatalouden historia 2. Kasvun ja kriisien aika 1870-luvulta 1950-luvulle*. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki 2004. 330–418.

von Bernuth 2000: von Bernuth, Robert D., 'The Role of Agricultural Fairs in Agricultural Innovation.' Teoksessa Avery, Julie A. (toim.), *Agricultural Fairs in America. Tradition, Education, Celebration*. Michigan State University Museum, East Lansing, Michigan 2000.

Vuorisalo 1937: Vuorisalo, S., 'Miksi nuorisot pakenevat maalta?' *Maa* 5/1937. 294–296.

Östman 2004a: Östman, Ann-Catrin, 'Mekanisoinnin ensimmäinen aalto.' Teoksessa Peltonen, Matti (toim.), *Suomen maatalouden historia 2. Kasvun ja kriisien aika 1870-luvulta 1950-luvulle*. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki 2004. 19–76.

Östman 2004b: Östman, Ann-Catrin, 'Samanarvoisuus ja hierarkia talonpoikaissa työyhteisöissä.' *Historiallinen aikakauskirja* 3/2004, 315–326.

V Internetlähteet

Inkinen, Kari, 'Anarkistiprinssi haastoi darwinismin'

[http://www.pellervo.fi/otlehti/uotneuvonta/sankareita/2_11pitkaniemi.htm]. Luettu 22.1.2015.

Jumppanen, Riitta, 'Historiikki. Loimaan keskipitäjän maatalousnaiset 1936–1996.'

[<http://www.maatalousnaiset.fi/historiikki.htm>] Luettu 20.2.2015.

Kauhanojan kylän internet-sivut, 'Loimaan seudun asuttaminen'

[<http://www.kauhanoja.fi/kylat/historiaa/>]. Luettu 20.2.2015.

MOT, Kielitoimiston sanakirja, hakusana "näyttely",

[<https://helios.uta.fi:2085/mot/uta/netmot.exe?motportal=80>]. Luettu 20.11.2014.

MTT, Agropolis Oy, MTK, Viestilehdet Oy, ProAgria Keskusten Liitto ja Maatalouden Laskenta-
keskus Oy. "Poimintoja maatalous- ja maaseutunäyttelyiden taustasta."

[<http://www.agronet.fi/mkl/nayttely.htm>]. Luettu 13.1.2015.

Suomen Pankin rahamuseon rahanarvolaskuri [<http://apps.rahamuseo.fi/rahanarvolaskin#FIN>].

Käytetty 28.2.2015.